

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SKÝRSLA

UM

HINN LÆRÐA SKÓLA Í REYKJAVÍK

SKÓLA-ÁRIÐ 1883—84.

OG

SUPPLEMENT

TIL

ISLANDSKE ORDBØGER,

ANDEN SAMLING:

skyldsemi—val.

REYKJAVÍK.

PRENTUÐ Í ÍSAFOLDAR PRENTSMÍÐJU
MDCCLXXXIV.

SKÝRSLA

UM

HINN LÆRÐA SKÓLA Í REYKJAVÍK

SKÓLA-ÁRÍÐ 1883-84.

REYKJAVÍK.

PRENTUÐ Í ÍSAFOLDAR PRENTSNIÐJU

1884.

I. Lærisveinar skólans.

Í byrjun skólaársins 1883—1884 voru skólapiltar 116, og var þeim raðað þannig við hina fyrstu sætaskipun 3. dag desembermánaðar 1883.

Fyrsti (neðsti) bekkur.

1. Sigurður Pétursson. 2. Jóhannes B. Sigrjónsson. 3. Bjarni Sæmundsson. 4. Sigurður Magnússon. 5. Vilhjálmr Jónsson. 6. Sigurður Sivertsen. 7. Ólafr Jóhannesson. 8. Helgi Skúlason. 9. Jón Jónsson (frá Ráðagerði). 10. Helgi Sveinsson. 11. Óli Steinbach. 12. Skúli Árnason. 13. Oddr Gíslason. 14. Friðjón Jensson. 15. Þorvarður Þorvarðarson. 16. Ingvar Nikulásson. 17. Kjartan Kjartansson. 18. Eyjólfur Eyjólfsson. 19. Vilhelm Bernhöft.

Annar bekkur.

1. Guðmundr Guðmundsson. 2. Björgvin Vigfússon. 3. Einar Þórðarson. 4. Bjarni Símonarson. 5. Guðmundr Jónsson. 6. Runólfr M. Jónsson. 7. Þorsteinn Skúlason. 8. Steingrímur Jónsson. 9. Bjarni Hjaltesteð. 10. Gísli Ísleifsson. 11. Jón Þorvaldsson (frá Ísafirði). 12. Ólafr Finsen. 13. Valdemar Thórarensen. 14. Ludvig Knudsen. 15. Þorvarður Brynjólfsson. 16. Eyjólfur Kolbeins Eyjólfsson. 17. Jón Jónsson (frá Hjarðarholti). 18. Guðmundr E. Guðmundsson. 19. Guðmundr Ásbjarnarson. 20. Hans Jónsson.

Þriðji bekkur.

1. Guðmundr Bjarnarson. 2. Jóhannes Daníelsson. 3.

Jón Þorvaldsson (frá Saurbœ). 4. Eggert Briem. 5. Marínó Havstein. 6. Þórður Þórðarson. 7. Halldór Bjarnason 8. Þórður Guðjohnsen. 9. Benedikt Eyjólfsson. 10. Geir Sæmundsson. 11. Einar Stefánsson. 12. Ólafur Helgason. 13. Ólafur Sæmundsson. 14. Magnús Jónsson. 15. Guðmundur Hannesson. 16. Sigurður Magnússon. 17. Ólafur Thorberg. 18. Jón Árnason. 19. Einar Thorlacius. 20. Vilhelm Knudsen. 21. Jóhann Pétursson.

Fjórði bekkur.

1. Hannes Þorsteinsson. 2. Kjartan Helgason. 3. Jóhannes Jóhannesson. 4. Ólafur Finnsson. 5. Guðmundur Helgason. 6. Stefán Stefánsson. 7. Páll Einarsson. 8. Magnús Blöndal. 9. Árni Jóhannesson. 10. Jón Helgason. 11. Árni Gíslason. 12. Gísli Pétursson. 13. Jón Guðmundsson. 14. Jóhannes L. Jóhannsson. 15. Eggert Pálsson 16. Hallgrímur Thorlacius. 17. Jón Pálsson. 18. Andreas Jacobsen. 19. Theodór Jónsson. 20. Hannes Sveinbjarnarson.

Fimti bekkur.

1. Jón Steingrímsson. 2. Ólafur Pálsson. 3. Adolph Nicolaisen. 4. Jón Arason. 5. Andrés Gíslason. 6. Ólafur Petersen. 7. Magnús Magnússon. 8. Einar Friðgeirsson. 9. Björn Blöndal. 10. Ríkarður Torfason. 11. Árni Bjarnarson. 12. Magnús Bjarnarson. 13. Lárus Bjarnason. 14. Pétur Hjaltesteð. 15. Guðlaugur Guðmundsson. 16. Þorsteinn Bergsson. 17. Bjarni Einarsson. 18. Ólafur Stephensen. 19. Þórður Jensson. 20. Sigurður Jónsson. 21. Þórður Ólafsson.

Sétti bekkur.

1. Skúli Skúlason. 2. Sigurður Jónasson. 3. Bjarni Pálsson. 4. Þorleifr Bjarnason. 5. Lárus Árnason. 6. Bjarni Thorsteinsson. 7. Ólafur Magnússon. 8. Tómas Helgason. 9. Axel Tulinius. 10. Christian Riis. 11. Sigurður Sigurðsson. 12. Magnús Ásgeirsson. 13. Sveinbjörn Egilsson. 14. Ólafur M. Stephensen. 15. Páll Stephensen.

Af ofangreindum 116 skólapiltum hafa tveir (Hannes Sveinbjarnarson og Guðmundr Hannesson) verið sagðir úr skóla, enn 15 hafa útskrifast; 17 nýsveinar hafa við bœtt. eru því skólapiltar nú ($\frac{7}{7}84$) 116.

II. Kennarar skólans.

31. d. júlímánaðar 1883 setti ráðgjafi Íslands cand. philos. *Björn Jenson* til að vera kennari við hinn lærða skóla frá 1. degi októberm. sama ár.

Frá stundakenslunni við skólann hafa farið alþingismaðr *Jón Ólafsson* og prestaskólastúdent (nú prestur að Stóru Völlum) *Jónas Jónasson*. Í stað þeirra hafa haft stundakenslu þetta skólaár cand. philol. *Geir Zoëga* og cand. theol. *Þórhallr Bjarnarson* (nú prestur að Reykholti og prófastr).

Kennararnir Dr. philos. *Björn Magnússon Ólsen*, *Sigurður Sigurðarson* og *Björn Jenson* hafa gegnt umsjóninni við skólann þetta skólaár. Yfirkennari *H. Kr. Friðriksson* hefir, eins og að undanfögnu, haft eftirlit með húsum og áhöldum skólans og annast innkaup handa honum.

III. Kenslan.

1. Tafla, er sýnir vikustundir hverrar námsgreinar.

Námsgreinar.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Samtals.
1. Íslenska	4	2	2	2	3 + 1	3	17
2. Danska	4	3	3	2	2	2	16
3. Enska	3	2	2	2			9
4. Frakkneska		2	2	2	2	3	11
5. Þýzka	3				5	5	13
6. Latneska	7	6	7	7	9	7	43
7. Gríska		5	5	5	5	5	25
8. Trúbrögð	2	1	2	2	2	2	11
9. Sagnfræði	2	3	3	3	4	3	18
10. Landfræði	2	2	2	2			8
11. Stærðfræði	6	5	4	4			19
12. Eðlisfræði				1	2	3	6
13. Náttúrusaga		2	2	3			7
14. Teiknun	1	1	1				3
15. Söngur	1	1	1		1		4
	36	36	36	36	36	34	210
16. Leikfimi	2		2		2		6
							216

2. Skifting kenslunnar milli kennaranna.

1. Rektor *Jón Þorkelsson*:

Latneska í 4. og 6. bekk . . . 14 stundir.

Gríska í 6. bekk 5 ———

Íslensk bókmentasaga í 5. bekk 1 ——— = 20 st.

2. Yfirkennari *H. Kr. Friðriksson*:

Íslenska í 3.—6. bekk . . . 10 ———

Þýzka í 5.—6. bekk . . . 10 ——— = 20 —

3. Skólakennari *Halldór Guðmundsson*:

Stærðfræði 1., 2. og 4. bekk . 15 ———

Náttúrusaga í 2. bekk 2 ———

Eðlisfræði í 4.—6. bekk . . . 6 ——— = 23 —

4. Skólakennari *Steingrímur Thorsteinsson*:

Danska í 6. bekk 2 ———

Latneska í 3. bekk 7 ———

Gríska í 2., 4. og 5. bekk . . 15 ——— = 24 —

5. Skólakennari *Dr. Björn M. Ólsen*:

Danska í 4.—5. bekk 4 ———

Latína í 5. bekk 9 ———

Gríska í 3. bekk 5 ——— = 18 —

6. Skólakennari *Sigurður Sigurðarson*:

Íslenska í 2. bekk 2 ———

Danska í 3. bekk 3 ———

Frakkneska í 2.—6. bekk . . 11 ———

Latneska í 2. bekk 6 ——— = 22 —

7. Skólakennari *Björn Jónsson*:

Danska í 2. bekk 3 ———

Landfræði í 1.—4. bekk . . . 8 ———

Stærðfræði í 3. bekk 4 ———

Náttúrusaga í 3.—4. bekk . . 5 ———

Teiknun í 1.—3. bekk 3 ——— = 23 —

8. Stundakennari málafl.maðr *Páll Melsteð*:

Sagnfræði í öllum bekkjum 18 —

9. Prestaskólakennari *Eiríkr Briem*:

Trúbrögð í öllum bekkjum 11 —

Flyt 179 st.

10. Stundakennari cand. philol.

Geir Zoëga:

Enska í 1.—4. bekk 9 stundir.

Latneska í 1. bekk 7 — = 16 —

11. Stundakennari cand. theol.

Þórhallr Bjarnarson:

Íslenska í 1. bekk 4 —

Danska í 1. bekk 4 —

Þýzka í 1. bekk 3 — = 11 —

12. Söngkennari cand. theol. *Steingrímur Johnsen:*

Söngur í öllum bekkjum 4 —

13. Leikfimiskennari *Ólafur Rósenkranz Ólafsson:*

Leikfimi í öllum bekkjum 6 —

Samtals 216 st.

3. Yfirlit yfir það, sem lesið hefir verið eða lært skólaárið 1883—84.

Íslenska.

I. Lærð skýring hinna almennu málfræðislegu hugmynda eftir *H. Kr. Friðriksson* (Rv. 1864) og Íslensk málmyndalýsing eftir sama höfund (Kh. 1861). Lesin Egils saga Skallagrímssonar (Rv. 1856), 1.—54. kap., aftr á 114. bl. Sumum vísunum slept. Einn still á viku.

II. Lesin Egils saga Skallagrímssonar, 51.—72. kap. 4—6 stílar á mánuði.

III. Lesin Egils saga Skallagrímssonar, 62.—84. kap. Einn still á viku.

IV. Lesin *Njáls saga*, 24.—84. kap. Einn still á viku.

V. Lesin *Gylfaginning*, *Bragaræður* og *goðasögurnar* í skáldskaparmálum. Einn still á viku.

VI. Háttatal *Snorra Sturlusonar*. Í *Sæmundar Eddu*: Sig-

urðarkviða Fáfnisbana hin fyrsta og Hávamál, 1—110. v.
Einn stíll á viku.

Danska.

- I. Lærð dönsk málfæði *H. K. Friðrikssonar* aftr á 67. bls. Lesin dönsk lestrarbók eftir *Steingrím Thorsteins-son* (Rv. 1880), 1.—144. bls. Einn stíll á viku.
- II. Lesin *D. H. Wulff*, Dansk Læsebog, 3. Del, 1.—96. bls. Einn stíll á viku.
- III. Lesin sama bók, 88.—150., og 230.—240. bls. Einn stíll á viku.
- IV. Lesin Dansk Læsebog ved *H. P. Holst*. Den poetiske Del, 1.—34. bls. Den prosaiske Del, 1.—30. bls. Einn stíll eða munnleg æfing á viku.
- V. Sama lesbók, den prosaiske Del, 1.—38. bls. Den poetiske Del, 1.—45. bls. Einn stíll eða munnleg æfing á viku.
- VI. Lesnir ýmsir kaflar úr lesbók *Winkel Horns* og *Borchsenius*, samtals 40 bls.

Enska.

- I. Lesin 1.) *Enskunámsbók Jóns Ólafssonar* (Rv. 1882) öll frá upphafi til enda. 2) *Tales from Shakspeare* by Ch. Lamb, herausg. von Dr. D. Bendau, 104.—119. bls. 3) nokkrir stílar gerðir.
- II. *Løkke, Engelsk Læsebog for Begyndere*, 1.—20. og 37.—110. bls.
- III. *Løkke, Engelsk Læsebog for Mellemklasserne*, 1.—15., 26.—56., 59.—64., 66.—80., 82.—85. bls.
- IV. Sama bók, 63.—179. bls. Auk þess var hraðlesið öðru hverju í síðari hluta hinnar sömu bókar.

Frakkneska.

- II. Lesin *Jean Pio*, Fransk Læsebog, 1.—53. bls.
- III. Lesin sama bók, 47.—89. bls.
- IV. Lesin sama bók, 89.—113. bls., og lesið upp mest af

því, sem lesið hefir verið undanfarin ár, svo og nokkuð hraðlesið.

V. Lesið *Jean Pio*, Lectures françaises 1.—65. bls., og hraðlesið nálega annað eins í sömu bók.

VI. Lesið *H. Malot*, Romain Kalbris, 1.—100 bls., og að auki mikið hraðlesið.

Garrigues' mállýsing hefir verið yfirfarin meir eða miðr í öllum bekkjum.

Þýzka.

I. Lærð málmyndalýsing *H. Kr. Friðrikssonar* aftr á 160. bls. Lesið *Kaper og Simonsen*, Tysk Læsebog for de første Begyndere, 1—79. bls.

V. Lærð málmyndalýsing *H. Kr. Friðrikssonar*. Lesin Tysk Læsebog for de højere Klasser af 7. *Kaper og F. L. Simonsen*, 1.—96. og 107.—119. bls.

VI. Sama lesbók, 86.—96., 107.—231., 297.—307. bls.

Latneska.

I. *Caesaris* Commentarii de bello Gallico, 5. og 6. bók, og 1.—7. kap. hinnar 7. bókar. Latnesk orðmyndafræði (Rv. 1868) lærð frá upphafi til enda. Einn still á viku. Eina stund á viku voru piltarnir æfðir í að snúa munnlega af íslenzku á latnesku.

II. Lesnar *Ciceró's* ræður móti Catilina allar og varnar-ræðan fyrir Sextus Roscius, alls 104 kapítular. Einn still á viku.

III. *Ciceró's Tusculanae disputationes*, 2. bók. *Vergilii Aeneis*, 4. og 6. bók. Einn still á viku. Yfirfarin aðalatriði í landfræði hins forna heims. Mállýsing *Madvigs* var notuð við kensluna.

IV. *Livius*, 21. bók; *Horatii Carmina*, 1.—2. bók. Lærð helztu atriði af orðskipunarfræðinni í hinni latnesku mállýsing *Madvigs*. Einn still á viku.

V. A. vandlega lesið:

Horatii epistolae, 1. og 2. bók með *Ars poetica*. Car-

mina, 2. bók, 11.—20. kvæði. Vergilii Aeneis, 2. bók. *Livius*, 6. bók, 1.—36. kap., og 7. bók öll.

B. Hraðlesið:

Fibiger og Pio, Udvalgte Stykker af Cicero, Caesar etc., 71.—84., og 144.—167 bls.

Auk þess hefir verið farið yfir hin helztu atriði í bókmentasögu *Tregders*. Ein þýðing á viku. Mállýsing *Madvigs* hefir verið höfð við ken sluna.

- VI. *Livius*, 10. bók, 10—47. kap.; *Cicero*, Tusculanae disputationes, 1. bók, 31. kap. til enda bókarinnar; *Cicero*, De officiis, 2. og 3. bók. — Farið yfir ýmsa kafla af *Thomson*, Det romerske Stats- og Privatliv i Oldtiden (Kh. 1869).

Hraðlesið *Ovidii metamorphoses*, 1. bók. og 226 vers af annarri bók.

Madvigs mállýsing höfð við ken sluna.

Gríska.

- II. *Bergs* gríska mállýsing öll yfirfarin. Lesnir minni og stærri kaflar í *Gottschicks* Griech. Lesebuch, samtals 13 bls.
- III. Lesin *Xenophontis Anabasis*, 6. og 7. bók. *Lúkíans* Charon. *Bergs* Gríska mállýsing endrlesin.
- IV. Heródót, 9. bók og 1.—20. kap. af 8. bók. *Homeri Odyssea*, 6. bók. *Bergs* málmyndalýsing viðhöfð.
- V. Heródót, 1. bók 121.—131. og 177.—216. kap. Platons Apologia og Kríton. *Homeri Odyssea*, 7. og 8. bók. *Tregders* gríska bókmentasaga viðhöfð.
- VI. *Plato*, Phaedon. 31.—52. kap. *Homeri Ilias*, 7. og 8. bók og 1.—241. vers af 9. bók. — Lært *Christensen*, Det græske Statsliv i Oldtiden, og nokkuð framan af *Tregder*, Haandbog i den græske Mythologi.
- Hraðlesið *Lykurgos*, ræða gegn Leokrates, 1.—130. §. Mállýsing *Bergs* hefir verið höfð við ken sluna, svo og hin gríska orðskipunarfræði *Madvigs*.

Trúbrögð.

- I. *Lisco*, Postulleg trúarjátning, 1.—76. bls. *Hersleb*, Biblusögur 1—120. bls.
- II. *Lisco*, Postulleg trúarjátning, 70.—123. bls. *Hersleb*, Biblusögur, 120.—175. bls.
- III. *Lisco*, Post. trúarj., 115.—231. bls. *Hersleb*, Biblusögur, 165.—268. bls.
- IV. *Lisco*, Post. trúarj., 216.—265. bls. *Hersleb*, Biblusögur, 268. bls. til enda, og svo bókin mestöll lesin upp.
- V. *Lisco*. Post. trúarj., 216. bls. til enda, og mestöll bókin lesin upp.
- VI. Lúkasar guðspjall, 16 fyrstu kapitularnir, yfirfarið og útskýrt, og lesin Almenn kirkjusaga eftir *Helga Hálf-dánarson*, 81.—142. bls.

Sagnfræði.

- I. Ágrip af sögu Íslands eftir *Þorkel Bjarnason* (Rv. 1880) frá upphafi til 111. bls. Fornaldarsaga *Páls Melsteðs*, 173.-217.
- II. *Blochs* Miðaldasaga frá upphafi til enda.
- III. *Blochs* Nýja saga frá 1492 til 1789.
- IV. *Blochs* Nýja Saga frá 1789 til 1870.
- V. Fornaldarsaga *Páls Melsteðs* frá upphafi til enda, *Blochs* Miðaldasaga öll endrlesin, og *Blochs* Norðrlanda saga frá upphafi til enda.
- VI. *Blochs* Nýja saga frá 1492 til 1789 frá upphafi til enda, og Norðrlanda saga eftir sama höfund frá upphafi til enda.

Landfræði.

- I. Landfræði *F. C. Granzows* № 2, inngangrinn, Danmörk, Norvegr, Svíþjóð og Rússland.
- II. Sama landfræði, Evropa.
- III. Sama landfræði, Asía, Afríka, Ameríka, Australlá og inngangrinn.
- IV. Landfræði eftir *B. Gröndal* (Akreyri 1882) lesin upp.

Stærðfræði.

- I. Fjórar reikningstegundir í heilum tölum og brotnum.

Hin (eftir eldri bókum) svo kallaða þríliða, og hefir þar til verið viðhöfð *V. Bertelsens Regnebog for Seminarier og Realskoler* frá byrjun aftr að 6. grein. *Julius Petersens Lærebog i den elementære Plangeometri* frá byrjun aftr á 17. bls. Skriflegar iðkanir voru viðhafðar einu sinni í hverri viku.

- II. *Adolph Steens elementære Arithmetik* frá byrjun aftr að próportíónum með tilheyrandi *Opgaver i det indledende Cursus*. *Julius Petersens elementære Plangeometri* frá 18. til 39. bls. Skriflegar iðkanir voru oftast nær viðhafðar einu sinni í viku.
- III. *A. Steens elementære Arithmetik* frá próportíónum og út bókina með tilheyrandi parti úr *Opgaver i det indledende Kursus*; enn fremr *A. Steens elementære Algebra* aftr að logarithmum og *J. Petersens Lærebog i den elementære Plangeometri*, 39.—63. bls.
- IV. *Adolph Steens elementære Algebra: Logarithmer, Ligningers Opløsning, Anvendelse af Ligninger*. *Julius Petersens Plangeometri* frá 63. bls. til enda. Endrlesið í báðum námsgreinum allmargt af áðrlesnu.

Eðlisfræði.

- IV. *Karl Schmidts mindre Lærebog i Physik* frá 60.—149. bls.
- V. Sama kenslubók frá 150. til 236. bls. — 52 fyrstu blaðsíðurnar af *G. S. Jørgensen, Kortfattet Lærebog i Astronomien*.
- VI. *Karl Schmidts mindre Lærebog i Physik* frá 237. bls. til enda. — *G. S. Jørgensens Astronomi* frá 53. bls. til enda.

Náttúrusaga.

- II. Plantfræði eftir *Vaupells (Grönlunds)* kenslubók frá byrjun aftr á 101. bls.
- III. Steinfræði *B. Gröndals* lesin, enn þó farið nákvæmar í krystallafræðina enn þar er gert.
- IV. Steinfræði *B. Gröndals* frá 43. bls. og lesin upp öll bók-in; þó var farið nákvæmar í krystallafræðina heldr enn gert er í bókinni. Dýrfræði *B. Gröndals* lesin upp

frá upphafi aftr að II. Deild. Plantfrœðin endrlesin í apríl og maí.

Teiknun.

Piltarnir í þremr neðstu bekkjunum voru látnir draga upp myndir eftir teikniforskriftum *Petersens* og *Janniches*, þó eigi allan vetrinn, þvíáð forskriftirnar voru eigi að fá hér í bœnum, þegar kenslan í skólanum byrjaði í haust.

Söngr.

- I—II. Stutt ágríp af hinum helztu söngreglum eftir bók *Jónasar Helgasonar* (Rv. 1874) og söngiðkanir eftir „Söngvum og kvæðum með þremr og fjórum röddum“, 1., 2. og 3. hefti, eftir *Jónas Helgason*.
- III—VI Söngiðkanir eftir *Berggreens* Samlinger til Skolebrug og „Söngvum og kvæðum með þremr og fjórum röddum“, 3. og 4. hefti, eftir *Jónas Helgason*.

IV. Vísindaleg söfn.

A. Bóksafn skólans.

Viðauki frá $\frac{1}{7}$ 83 til $\frac{30}{6}$ 84.

a. Gefnar bœkr.¹

Kenslustjórnin og ráðaneyti Íslands.

SKÓLASKÝRSLUR FRÁ DANMÖRKU 1883 (OG HÁSKÓLARIT).

1. Aalborg. 2. Aarhus. 3. Borgerdydskolen i Kjøbenhavn.
4. Borgerdydskolen paa Kristianshavn. 5. Fredericia Latin- og Realskole. 6. Frederiksborg (**Berg C.**, 1. Til Overvejelse.
2. Et Stykke af en Skoletale). 7. Haderslev lærde Skole.

1) Nafn gefandans stendr fyrir ofan hverja gjöf.

8. Haderslev Læreres Skole. 9. Herlufsholm (**Forkhammer, J.**, Nogle Skolespørgsmaal IV). 10. Hjørring Realskole. 11. Horsens (**Jørgensen, C.**, 1. Meddelelser om Studenterne fra Horsens Skole 1780—1851. 2. **Iversen, C.**, Den forberedende Undervisning). 12. Det Kgl. Skolelærer-Seminarium paa Jonstrup. 13. Lyceum. 14. Maribo. 15. Metropolitan-skolen. 16. Nykjøbing. 17. Odense. 18. Ranum Seminarium. 19. Ribe (**Øllgaard, N. E.**, Dansk-norsk Literaturhistorie i Omrids. Forsættelse). 20. Roskilde. 21. Rønne. 22. Skaarup Seminarium. 23. Slagelse. 24. Sorø (**Langebek, J.**, Udkast til Souverainitets Historien. Meddelt af **J. H. Bang**). 25. Thisted. 26. Det v. Westenske Institut. 27. Vejle. 28. Viborg.

Bondesen, J., Om den antiseptiske Behandling af complicerede Frakturer. Kh. 1883.

Goos, C., 1. Aarbog for Kjøbenhavns Universitet, den polytekniske Lærestanstalt og Kommunitetet, indeholdende Meddelelser for de akademiske Aar 1864—71. II. 1.—2. Kh. 1883. — 2. Meddelelser f. d. akademiske Aar 1881—82, S. 1—392. Kh. 1883.

Gram, Chr., Undersøgelser over de røde Blodlegemers Størrelse hos Mennesket. Kh. 1883.

Hansen, A., Addison som en litterær Kritiker. Kh. 1883.

Harten, Heinrich von, Bidrag til Bedømmelsen af anti-septisk Osteotomi. Kh. 1883.

Hoffory, J., Oldnordiske Consonantstudier. Kh. 1883.

Holmer, A., Om ulcus corneæ serpens. Kh. 1883.

Jørgensen, A. D., Aarsberetninger fra det Kgl. Gehejmearchiv, indeholdende Bidrag til dansk Historie af utrykte Kilder. Slutningshefte (syvende Bind). Kh. 1883.

Jørgensen, G. S., Tillæg til Fortegnelsen over Rønne højere Realskoles Bogsamling.

Kink, C. F., Quaestiones Curtianae criticae. Hauniae 1883.

Linde, A. C. P., 1. Meddelelser angaaende de lærde Skoler med dertil hørende Realundervisning i Kongeriget Danmark for Aarene 1857—78. 2. H. Kh. 1881. 2. Indholdsfortegnelse og alfabetisk Sagregister til Meddelelserne

ang. de kongelige lærde Skoler med dertil hørende Re-
alundervisning og Sorø Akademi for Aarene 1857—78.
Kh. 1883. 3. Meddelelser o. s. v. for Aarene 1879—81.
Kh. 1883.

Lisberg, J., Studier over nogle fysiske Cavernsymptomer. Kh. 1883.

Wichmann, J. V., Anatomiske Studier over medfødte Hjærtefejl. Kh. 1883.

Indbydelsesskrift til Kjøbenhavns Universitets Fest i Anledning af Hans Majestæt Kongens Fødselsdag den 8de April 1883 (Holm, E., Om det Syn paa Kongemagt, Folk og borgerlig Frihed, der udviklede sig i den dansk-norske Stat i Midten af det 18de Aarhundrede (1746—1770).

Forelæsninger og Øvelser ved Kjøbenhavns Universitet og den polytekniske Lærestalt i Efteraars Halvaaret 1883.

Kort Udsigt over det philologisk-historiske Samfunds Virksomhed Octbr. 1880—Octbr. 1882. Kh. 1883.

Fortegnelse over de 311 Studerende, der i 1883 have tilendebragt Afgangsexamen ved de lærde Skoler eller Tillægsexamen ved Universitetet. Kh. 1883. 3 eintök.

Oplysninger om Discipelfrekvensen og Beneficiefordelingen i de offentlige lærde Skoler for Skoleaaret 1883—84. 4 eintök.

SKÓLASKÝRSLUR FRÁ SVÍARÍKI 1883. 1. Allm. lärov. í *Blekinge*: Carlskrona, Carlshamn, Sölvesborg, Ronneby (**Asklöf, I.**, Iakttagelser under en resa till Tyskland, Sweiz och Frankrike i vetenskapligt syfte. Karlskrona 1883). — 2. *Christianstads län*: Christianstad, Engelholm. — 3. *Falun och Hedemora* (**Lidén, J.**, Berättelser om stora Kopparbergets historia). — 4. *Gefle och Söderhamn* (**Pettersson, E. W.**, Om de franska hjälpverben. Senare Delen). — 5. *Göteborgs h. latinläroverk*. Göteborgs femklassiga allm. läroverk. — 6. *Göteborgs reallärov.*, treklass. allm. läroverken i Marstrand och Strömstad, samt Kongelfs pedagogi. — 7. Göteborgs realgymnasium. — *Hallands län*: Halmstad, Varberg, Laholm, Falkenberg, Kungsbacka. — 9. *Helsingborg* — 10.

Hernösand och *Örnsköldsvik*. — 11. *Hudiksvall*. — 12. *Jönköping* och *Grenna*. — 13. *Kalmarstift*: *Kalmar*, *Oskarshamn*, *Borgholm*, *Mönsterås*. — 14. *Karlstadsstift*: *Karlstad*, *Kristinehamn*, *Åmål*, *Filipstad*, *Arvika*. — 15. *Linköping*, *Eksjö*, *Vadstena*. — 16. *Luleå*. — 17. *Lund*: *Karolinska katedralskolan*. *Landskrona*. — 18. *Lunds* privata elementarskola. — 19. *Malmö*, *Ystad* och *Treleborg*. — 20. *Norrköping*, *Söderköping* och *Wimmerby*. — 21. *Norrmalm* samt *Jacobs* och *Ladugårdslands* l. allm. lärov. — 22. *Nyköping* (**Bagge, A.**, *Nyköpings läroverks bibliotek I. Läroverks program och kataloger*). — 23. *Skara*, *Lidköping*, *Mariestad*, *Sköfde*, *Falköping*, *Hjo*. — 24. *Stockholms* h. allm. latinlärov. å *Södermalm* och *Katarina* l. allm. lärov. — 25. *Nya elementarskolan i Stockholm*. (**Östrand, E. J.**, *Om sabbaten*). — 26. *Stockholms* h. reallärov. — 27. *Iyceum för flickor* (*i Stockh.*). — 28. *Beskowska skolan i Stockholm* (*Några ord om sjelfverksamhet*). — 29. *Wallinska skolan* (*i Stockh.*), fullst. elementarlärov. för flickor. — 30. *Strengnäs* och *Eskilstuna*, *Södertelge* och *Mariefred*. — 31. *Sundsvall* — 32. *Umeå*, *Piteå*, *Haparanda* och *Skellefteå*. — 33. *Upsala*, *Norrtelje*, *Enköping* och *Öregrund*. — 34. *Fjellstedtska skolan* (*i Upsala*). — 35. *Venersborg*, *Borås*, *Alingsås*, *Ulricehamn*. — 36. *Vesterås*, *Sala*, *Arboga*, *Köping*, *Nora*, *Linde*. — 37. *Vexjö* och *Wernamo*. — 38. *Westervik*. — 39. *Visby* (**Lyth, P. G.**, *De usu præpositionis per apud Livium*). — 40. *Örebro*, och *Askersund* (**Ahlén, K.**, *Om verbets syntax i den äldre fornsvenskan*). — 41. *Östersund* (**Kardell, S. J.**, *Real-katalog öfver Östersunds h. allm. läroverks bibliotek*. Fortsättning).

Hið konunglega danska vísindafélag.

1. **Regesta** diplomatica historiæ Danicæ. Series secunda. Tomus prior. III. Ab anno 1419 ad annum 1447. Kh. 1883.
2. **Oversigt** over det Kgl. Danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger 1883 No. 3. 1884 No. 1.
3. **Ussing, J. L.**, Nye Erhvervelser til Antiksamlingen i Kjöbenhavn. Kh. 1884.

Det danske meteorologiske Institut.

1. **Meteorologisk Aarboeg** for 1882. 1.—2den Del. Kh. 1883.
2. **Résumé des travaux de l' expédition polaire Danoise internationale.** Copenhague 1884.

Nefnd Árna Magnússonar í Kaupmannahöfn.

Grágás. Stykker, som findes i det Arnamagnæanske Haandskrift Nr. 351 fol., Skálholtsbók, og en Række andre Haandskrifter, udg. af Kommissionen for det Arnamagnæanske Legat. Kh. 1883.

H. P. Rothe, Director for Søkortarchivet í Kaupmannahöfn.

Kaart over Vatnseyre i Patrix Fiord, Svendseyre i Talkna Fiord, Bildal i Arnar Fiord, Flateyre i Ønundar Fiord.

Professor Dr. M. C. Gertz í Kaupmannahöfn.

Lukianos, Udvalgte Skrifter. Med Fortolkninger, væsentlig til Skolebrug udgivne af M. C. Gertz. Kh. 1883.

Provst O. W. Tidemann.

Efterretninger om det Kgl. Skolelærer-Seminarium paa Jonstrup for Undervisningsaaret 1882—83. Kh. 1883.

Háskólinn í Kristiania.

1. **Brøgger, W. C.,** Die silurischen Etagen 2 und 3 im Kristianiagebiet und auf Eker. Kr. 1882.
2. **Dahl, B.,** Die lateinische Partikel ut. Kr. 1882.
3. **Laachø, S.,** Die Anämie. Chr. 1883.
4. **Mohn, H. (útgefandi),** Jahrbuch des Norwegischen meteorologischen Instituts für 1881. Chr. 1882.
5. **Reusch, H. H.,** Silurfossiler og pressede Konglomerater í Bergenskifrene. Kr. 1882.
6. Det Kongelige Norske Frederiks Universitets **Aarsberetning** for Aaret 1881. Chr. 1882.
7. **Index scholarum** in universitate regia Fredericiana cente-

simo tricesimo nono eius semestri anno MDCCCLXXXII ab Augusto mense habendarum. Chr. 1882.

8. **Index scholarum** in universitate regia Fredericiana centesimo quadragesimo eius semestri anno MDCCCLXXXIII ab. a. d. xvii kalendas Februarias habendarum. Chr. 1883.

Die Comeniusstiftung í Leipzig.

hefir gefið eftirfylgjandi skólaboðsrit :

1. Tarnowitz 1881. Die Realschule 1. Ordnung. **Schwen, B.**, Über griechischen u. römischen Epikureismus.
2. Tarnowitz 1882. Sami skóli. **Wossidlo, P.**, Schulnachrichten.
3. Tauberbischofsheim 1880. **Sitzler**, Solon als Dichter.
4. Teschen 1881. Die k. k. Staats-Realschule. **Dimter, A.**, Die lyrisch-epische Dichtung in der deutschen Literatur.
5. Trautenau 1874. Die k. k. Lehrer-Bildungsanstalt. **Heisinger, Fr.**, Schulnachrichten.
6. Tremessen 1881. Das Königliche Simultan-Progymnasium. **Sarg, A.**, Schulnachrichten.
7. Tremessen 1882. Sami skóli. **Sarg, A.**, Schulnachrichten.
8. Trier 1881. Das Königliche Gymnasium. **Decker, R.**, (editor), Vita S. Willibrordi archiepiscopi Ultraiectensis a Thiofrido abbate Epternacensi versibus conscripta.
9. Varel a. d. Jade 1881. Die Realschule und die Landwirtschaftsschule. **Nielsen, Chr.**, Der heutige Stand des Wiesenbaus.
10. Villach 1872. Das k. k. Unter-Realgymnasium. **Jäger, F.**, Geschichte Kärntens, von der ältesten Zeit bis zum Untergange des weströmischen Reiches, 476 n. Chr. Geb.
11. Wetzlar 1881. Das Königliche Gymnasium. 1. **Glaser, A.**, Quaestionum Sophoclearum particula altera. 2. **Fehrs, Fr.**, Zur Behandlung der Lichtbrechung im Gymnasialunterricht.
12. Wien 1878. Das Mariahilfer Communal-Real- und Ober-

- gymnasium. 1. **Schwab, E.**, Anleitung zur Ausführung von Schulgärten. 2. **Feistmantel, Ernst Ritter von**, Psychologisches in des Tacitus Annalen. 3. **Schwab, E.**, Die „Wiener Schulbank“.
13. Wien 1881. Das k. k. Akademische Gymnasium. **Walz, M.**, Gärel von dem blüenden tal.
14. Zerbst 1847. Das herzogliche Francisceum. **Sintenis, Fr.**, Zur Geschichte der Stadt Zerbst und der Anhaltischen Lande auf dem rechten Elbufer.
15. Zerbst 1851. Sami skóli. **Corte, W.**, Probe einer englischen Übersetzung von K. W. Krüger's griechische Sprachlehre für Anfänger.
16. Zerbst 1853. Sami skóli. **Sintenis**, Schulnachrichten.
17. Zerbst 1863. **Corte, W.**, Über einige Fälle der stehenden oder facultativen Auslassung des Artikels bei Gattungsnamen im Französischen.
18. Zerbst 1876. Sami skóli. **Hildebrand, H.**, Der Alchemist Basilius Valentinus.
19. Zerbst 1879. Sami skóli. **Zurberg, H.**, Mitteilungen aus der Gymnasialbibliothek.
20. Zerbst 1880. Sami skóli. **Stier, G.**, Schulnachrichten.

Professor F. W. Bergmann í Strassburg.

1. **Bergmann, F. W.**, La Fascination de Gulfi (Gylfa Ginning), traité de mythologie Scandinave, composé par Snorri fils de Sturla, traduit de texte Norrain en Français et expliqué dans une introduction et un commentaire critique perpétuel. Strassb. 1871.
2. ————— Rig's Sprüche (Rígs Mál) und das Hyndla-Lied (Hyndlu Liôð), zwei sozial-etische Gedichte der Sæmunds-Edda, kritisch hergestellt, übersetzt und erklärt. Strassb. 1876.
3. ————— Der Jagdhund und der Fünfhundert-

zehn- und fünfter in Dantes Commedia gedeutet. Strassb. 1879.

4. **Bergmann, F. W.**, Elsass-Lothringischer Thierschutzverein in Strassburg. Vierte Generalversammlung, gehalten den 1. April 1883. Strassb. 1883.

Professor Dr. Konrad Maurer í München.

1. **Maurer, K.**, Das Verdachtszeugniss des altnorwegischen Rechtes. Separatabdruck aus den Sitzungsberichten der philos.-philol. u. histor. Classe der k. bayer. Akad. d. Wiss. 1883. Heft. IV.
2. ————— „Der Elisabeth von Schönau Visionen nach einer isländischen Quelle“. Aus den Sitzungsberichten der philos.-philol. u. histor. Classe der k. bayer. Akad. der Wiss. 1883. Heft. III.

Jos. Cal. Poestion, fræðimaðr í Wien.

1. **Poestion, J. C.**, Græske Digterinder. Et Bidrag til Kvinde-litteraturens Historie. Kh. 1884.
2. ————— Isländische Märchen. Aus den Originalquellen übertragen. Wien 1884.
3. ————— Jüngling und Mädchen. Eine Erzählung aus dem isländischen Volksleben der Gegenwart von **Jón Thórdarson Thóroddsen**. Aus dem neuisl. übers. Berlin u. Leipzig 1883.

Dr. Karl, W. Whistling í Connewitz Leipzig.

1. **Lechner, M.**, Festrede bei Einweihung des neuen Gymnasium zu Hof 7. October 1867. Leipzig 1868.
2. **Klotz, R.**, Emendationum Plautinarum libellus. Lipsiae 1868.
3. Boðsrit frá Das Schwarzburgische Gymnasium zu Sondershausen 1872. **Hartmann**, Bemerkungen zu Plutarch.
4. Boðsrit frá sama skóla 1876. **Hilmar**, Über die Sprache der altenglischen Story of Genesis and Exodus.

5. **Opitz, R.**, De argumentorum metricorum Latinorum arte et origine. Lipsiae 1883.
6. **Wolf's** Vademecum. I. Scriptores Graeci. Leipzig 1883.

The Bodleian Library, Oxford.

Donations to the Bodleian Library in 1883. Oxford 1884.

Administration de la Revue Internationale. Florence.

Revue Internationale. Première Année. Tome premier.
Première livraison 25. Décembre 1883. Florence.

The American Philological Association.

Transactions of the American Philological Association 1869—82. 12 voll. Hartford 1871—82.

Harvard University, Cambridge. Mass.

Justin Winsor (útgefandi), April 1883. Harvard university Bulletin, No. 25; or Vol. III. No. 2. October 1883. No. 26; or Vol. III. No. 3. January 1884. No. 27; or Vol. III. No. 4.

Johns Hopkins University, Baltimore.

Johns Hopkins university circulars vol. II. No. 22. Baltimore, April 1823.

Rev. de Witt Clinton Durgin, President of Hillsdale College. Michigan.

28th Annual Catalogue of the officers of Hillsdale College. Hillsdale, Mich. 1883.

A. C. Merriam, Adjunct Professor of Greek in Columbia College, New York.

Merriam, A. C., The Greek and Latin inscriptions of the obelisk-crab in the metropolitan museum, New York, a monograph. New York 1883.

Dr. Knoth í New York.

Knoth, Fünftes Heft der aufgeklärten mosaischen Archi-
Geschichte. Anno nati Domini 4000 + 1884. New York.

Árni Gíslason, skólapiltr.

1. **Ciceronis** opera omnia (sine loco) 1646.
2. **Pauli Iovii Novocomensis** historiarum sui temporis tomus secundus. Basileae 1560.
3. **Schönsleder, W.**, Apparatus eloquentiae. Francofurti 1724.

Bjarni Þorsteinsson, stúdent.

1. Actenstücke zur Geschichte des Hochdeutschen in Mit-
tel-schleswig. Kh. 1864.
2. Breviarium politicorum secundum rubricas Mazarinicas.
Francofurti ad Mœnum 1724.
3. **Celles, Dom Bedos de**, Kurzgefaszte Geschichte der Or-
gel. Berlin 1797.
4. Deliciæ quorundam poëtarum Danorum collectæ et in
duos tomos divisæ a **Frederico Rostgaard**. Tomus secun-
dus. Lugduni Batavorum 1693.
5. Digte efter det græske og latinske, overs. af **Lyder**
Sagen. Kh. 1805.
6. Gradus ad Parnassum. Vantar titilblað.
7. **Holberg, Nicolai Climii** iter subterraneum. Hafniæ et
Lipsiæ 1741.
8. **Meiners, Chr.**, Geschichte des Luxus der Athenienser,
Lembgo 1782.
9. **Morus, Thomas**, Lucubrationes. Basiliæ 1563.
10. **Quintiliani** Institutionum oratoriarum libri duodecim, bre-
vibus notis illustrati a C. Rollin. Tomus primus. Wirce-
burgi 1776.
11. **Rafn, C. C.**, Inscription runique du Pirée. Copenha-
gue 1856.
12. **Simonius, Th.**, Janua linguarum. Amstelodami. 1649.
13. **Taciti** opera. Recognovit G. Brotier. 5 tomi. Mann-
hemii 1760—61.

14. **Terentii** comediae opera et studio Gudmundi Magnaei. 2 tomi. Havniae 1788.
15. **Ussing. J. L.**, Om Grækernes og Romernes Huse. Kh. 1876.

Dr. Björn Magnússon Ólsen.

1. **Ólsen, B. M.**, Runerne i den oldislandske Literatur. Kh. 1883.
2. Eldrit síra **Jóns Steingrímssonar** á Prestbakka, handrit í 4to komið frá síra Jóni Jónssyni í Bjarnarnesi.
3. Yfirskoðun þeirrar nýju Messusøngsbókar, handrit í 4to, 113 bls.

Einar Friðgeirsson, skólapiltr.

Tvö innbundin handrit í áttblöðuðu broti: 1. Aðskiljanleg kvæði, sálmar og vers, orkt af síra **Hallgrimi Eldjárnsyni**. 2. Aðskiljanlegir sálmar síra **Hallgríms Eldjárns-sonar**, útlagðir af þeirri dönsku messusøngsbók.

Klemens Jónsson, stúdent.

Handrit: Prolegomena logices Testrupianæ.

Jónas Jónsson, dyravörðr við hinn lærða skóla.

1. **Plutarchi** Chaeronensis de puerorum educatione libellus, illustratus studio M. Chr. Junckeri. Lipsiae 1730.
2. Selecta juris Suecici praecipue processualia, collecta et junctim edita a *Chr. Nettelbladt*. Jenae 1736.

Ólafur Jóhannesson, skólapiltr.

1. **Cellarius, Chr.**, Latinitatis liber memorialis, Danico idiomate editus a *Georgio Joannis Ripensi*. Hafniae 1725. — **Georgius Joannis Ripensis**, Grammatica minor Latino-Danica. Hafniae 1725. Hvorttveggja þetta rit er í einu bindi.
2. **Jahn, J.**, Einleitung in die göttlichen Bücher des alten Bundes. 2 b. Wien 1802—1803.

Sigurðr Jónassen, cand. philos.

Veraldarhistorian fyrirlesin af hr. adjunkt J. Johnsen anno 1810 og 1811, skrásett af Þorgeiri Guðmundssyni; handrit.

Theódór Jónassen, bæjarfógeti í Reykjavík.

1. Tidsskrift for Litteratur og Kritik, Udgitvet af F. C. Petersen, 1.—6. B. Kh. 1839—41. Fjerde Aarg. 4de H. Kh. 1842.
2. Maanedsskrift for Literatur, udg. af et Selskab. 7de. Aarg. 7., 8., 10., 11., 12. H. 8de Aarg. 9de H., Kh. 1835—36; 20. B., Side 33—44. Kh. 1838.

Þorleifr Bjarnason, stúdent.

1. **Goldsmith, O.**, The vicar of Wakefield. Braunschweig 1855.
2. **Engelstoft, L.**, Tanker om Nationalopdragelsen. Kh. 1808.
3. **Horatius** Epistler, overs. af Jens Hansen Smidth. Kh. 1817.
4. **Ovidii** Metamorphoseon libri quindecim cum annotationibus posthum. J. Minellii. Hafniæ 1766.
5. **Platonis** Convivium, Phaedrus, ex recognitione C. Hermannii. Lipsiae 1855.
6. **Vogt, V.**, Bibelhistorie med Lidt af Kirkens Historie. Kr. 1873.

Þorleifr Jónsson, prestr á Skinnastöðum.

Fornt handrit af Sæmundar Eddu.

Þorvaldr Thoroddsen, kennari við Möðruvallaskóla.

1. **Þorvaldr Thoroddsen**, Oversigt over de islandske Vulcans Historie. Kh. 1882.
2. ————— Vulkanerne paa Reykjanes i Island (með korti). (Aftryck ur Geol. Föreningens i Stockh. Förhandl. No. 87. Bd. VII. H. 3).

3. Þorvaldr Þboroddsen, Islands Beskrivelse, oversat af Amund Helland. Kr. 1883.
4. ————— Ferð um Austrland sumarið 1882 (Andvari IX. 17.—96).
5. ————— Ferðir á Suðrlandi þsumarið 1883 (Andvari X. 1.—76).
6. Sveinn Pálsson, Beskrivelser af islandske Vulkaner og Bræer, meddelte af Amund Helland. I. Kr. 1882 (Separat aftryk af „Turistforeningens årbog“ for 1882). II. Kr. 1883 (Separat aftryk af „Turistforeningens årbog“ for 1882).

Prófessor Willard Fiske (nú í Florenz).

hefir sent bóksafni skólans 126 ljósmyndir af ýmsum listaverkum, ítölskum og grískum. Þar af eru 35 myndir, allar frá Apenuborg, gefnar af Mr. *W. J. Stillman*.

b. Keyptar bœkr.

- Aarbøger** for nordisk Oldkyndighed 1883, 2—4. h. Kh. 1883.
- Berghaus, H.**, Sprachschatz der Sassen. Vörterbuch der plattdeutschen Sprache in den hauptsächlichsten ihrer Mundarten, 20.—21. h. Brandenburg u. Berlin. 1883—84.
- Blass, F.**, Über die Aussprache des Griechischen. Berlin 1882.
- Bronn, H. G.**, Klassen u. Ordnungen des Thierreichs. I. Protozoa 20.—27. Lief.—VI. 5. Abth. Mammalia. 27. Lief. Leipzig u. Heidelberg 1884.
- Caesaris Belli Gallici libri VII.** Accessit A. Hirti liber octavus. Recensuit A. Holder. Tübingen 1882.
- Christ, W.**, Metrik der Griechen u. Römer. Leipzig 1879.
- Erslev, Kr.**, Dronning Margrethe og Kalmarunionens Grundlæggelse. Kh. 1882.
- Fragmenta** historicorum Graecorum. Vol. quintum, pars prior. Ed. C. Muller. Parisiis 1873. Vol. quintum, pars altera. Ed. V. Langlois. Parisiis 1884.

- Fritzner, J.**, Ordbog over det gamle norske Sprog, 1.—2. h. Kr. 1883.—84.
- Godefroy, F.**, Dictionnaire de l' ancienne langue française. Fasc. 21.—30.
- Gesta Romanorum**, herausg. v. A. Keller. Quedlinburg u. Leipzig 1841.
- Grimm, J. u. W.**, Deutsches Wörterbuch. IV. 1. Abth. 2. Hälfte. 5. Lief.— VI. 11. Lief.— VII. 3.—4. Lief.
- Grundtvig, S.** (útgefandi), Danmarks gamle Folkeviser. V. 1.—2. Kh. 1877—78.
- Halvorsen, J. B.**, Norsk Forfatterlexicon 1814—1880 1.—6. h. Kr. 1881—84.
- Historisk Tidsskrift.** 5. R. II. 2.—3. III. 1.—3. IV. 1.—2.
- Hjorth, H.**, Almindeligt Varelexicon. Kh. 1883.
- Hugo Gering** (útgefandi), Íslenzk æventýri. I. Text. Halle a. S. 1882.
- Kalkar, O.**, Ordbog til det ældre danske Sprog 1.—6. h. Kh. 1881—83.
- Knudsen, K.**, Unorsk og Norsk. Kr. 1881.
- Listov, A.**, Ordsamling fra den norske æsthetiske Literatur siden Aaret 1842. Kh. 1866.
- Lund, T.**, Danmarks og Norges Historie i Slutningen af 16de Aarh., I—V. Kh. 1879.—83.
- Madvig, J. N.**, Den romerske Stats Forfatning og Forvaltning. 2 b. Kh. 1881—82.
- Maurer, K.**, Island von seiner ersten Entdeckung bis zum Untergange des Freistaats. München 1874.
- Mommsen, A.**, Untersuchungen über das Kalenderwesen der Griechen. Leipzig 1883.
- Müllenhoff, K.**, Deutsche Altertumskunde, V. 1. Berlin 1883.
- Möbius, Th.**, Háttatal Snorra Sturlusonar. I—II. Halle a. S. 1879—81.
- Njála.** Kh. 1875.
- Nordisk Tidsskrift for Filologi.** Ny R. VI. 1.—2. Kh. 1883.
- Nordisk Tidsskrift**, utg. af Letterstedtska Föreningen 1883. 4—8. h. 1884. 1.—2. h.

- Onchen** (útgefandi), Allgemeine Geschichte in Einzeldarstellungen. 66.—84. Abtheil. Berlin 1883—84.
- Paul u. Braune** (útgefendr), Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache u. Literatur. IX. 2. Halle a. S. 1883.
- Rangabé, A. R.**, Die Aussprache des Griechischen. Zweite vermehrte Auflage. Leipzig. Ártalslaust.
- Reinhardt, C. E. F.**, Valdemar Atterdag og hans Kongegjering. Kh. 1880.
- Revue des deux mondes.** júlí 1881—maí 1882 inclus. 11 b.
- Rhetores Latini minores.** Ed. C. Halm. Leipzig 1883.
- Schade, O.**, Altdeutsches Wörterbuch. Halle a. S. 1872—1882.
- Scherer, W.**, Geschichte der deutschen Literatur. 8.—9. h. Berlin 1883.
- Scott, W.**, Tales of a grandfather. Edinburgh 1880.
- Sievers, E.**, Angelsächsische Grammatik. Halle 1882.
- Steenstrup, J. E. H. R.**, Normannerne. III. 2., IV. Kh. 1882.
- Storm, J.**, Engelsk Filologi. Kr. 1879.
- Sturlunga saga.** 2 b. Oxford 1878.
- Sveriges Historia,** III. 6. IV. 3.
- Weise, F. O.**, Die Griechischen Wörter im Lateinischen. Leipzig 1882.
- Wex, J.**, Die metra der alten Griechen und Römer. Leipzig 1883.
- Worsaae, J. J. A.**, Nordens Forhistorie 1881.
- Zarncke** (útgefandi), Literarisches Centralblatt für Deutschland. 1883 Nr. 25.—52. 1884 Nr. 1.—22. Berlin 1883—84.
- Zoologia Danica.** 3. h.
- Enn fremr hafa eftirnefndar bœkr verið keyptar til notkunar við bœnir í skólanum.
1. **Sálmabók,** 3. útg. Rv. 1882. 5 eintök.
 2. **P. Pjetursson.** Bœnakver. Rv. 1873.
 3. **Niutíu kvöldlestra hugvekjur.** Rv. 1883.

B. Bóksafn lestrarfélags skólans, Ípöku.

Þessar bœkr hefir „Íþaka“ eignazt frá páskum 1883 til páska 1884.

1. **Ainsworth, W. H.**, Tower i London, 1.—3. d. Kh. 1842. 8.
2. **Arkiv, Historisk**, 3.—8. B. Kh. 1880—83. 8.
3. **Aschlund, J.**, Skizzer. Kh. 1866. 8.
4. ——— To Fortællinger. Kh. 1870. 8.
5. **Bert, Paul**, Livet og Livsfunktionerne. Kh. 1882. 8.
6. **Björnson, B.**, En Hanske. Kh. 1883. 8.
7. **Brandes, G.**, Hovedstrømninger V. Kh. 1882. 8.
8. ——— Mennesker og Værker. Kh. 1883. 8.
9. **Bret Harte**, Californische Erzählungen. Leipzig. s. a. 8.
10. **Bulwer (Lord Lytton)**, En Sælsom Historie. 1—2. d. Kh. 1862. 8.
11. **Daudet, A.**, Eline Ebsen. Kh. 1883. 8.
12. ——— Fromont jun. & Risler sen. Leipzig. s. a. 8.
13. **Drachmann, H.**, Reisebilleder. Kh. 1882. 8.
14. **Dumas, A.**, Diane de Lys. Kh. 1852. 8.
15. ——— Ludvig den 14. 1.—5. d., Kh. 1847—50. 8.
16. **Ebers, G.**, Et Ord. Kh. 1883. 8.
17. **En Hverdagshistorie** udg. af Bredahl. Kh. 1842. 8.
18. **Etlar, Karit.**, Krybskytten. Kh. 1883. 8.
19. ——— Livets Konflikter. Kh. 1883. 8.
20. ——— Zilo. Kh. 1881. 8.
21. **Ewald, H.**, Anna Hardenberg. Kh. 1882. 8.
22. **Féval, P.**, Bel-Demonio. Kh. 1851. 8.
23. **Gjellerup, K.**, Romulus. Kh. 1883. 8.
24. **Goethe**, Hermann og Dorothea. Kh. 1841. 8.
25. **Goldchmidt, M.**, Fortællinger og Virkelighedsbilleder. Kh. 1883. 8.
26. **Hansen, P.**, Kristian Københavner. Kh. 1882. 8.
27. **Hauff, W.**, Memoiren des Satan. Leipzig. s. a. 8.
28. **Hejberg, H.**, Formløse Breve. Kh. 1883. 8.
29. **Heyse, P.**, I Paradiset. 1.—3. d. Kh. 1875. 8.
30. ——— Noveller. 1.—5. b. Kh. 1873—5. 8.
31. ——— Troubadournoveller. Kh. 1883. 8.
32. **Hostrup, C.**, Folkelige Foredrag. Kh. 1883. 8.
33. **I., Anna**. Kh. 1881. 8.
34. **Ibsen, H.**, Kongs-Emnerne. Kh. 1883. 8.

35. **Jacobsen, J. P.**, Fru Marie Grubbe. Kh. 1882. 8.
36. **Kaufmann, R.**, Fra det moderne Frankrig. Kh. 1883. 8.
37. **Kjelland, Al.**, To Novelletter. Kh. 1882. 8.
38. ——— Gift. Kh. 1883. 8.
39. **Kålund, V.**, Kong Halfdan den stærke. Kh. 1840. 8.
40. **Lange, Thor.**, Fra Rusland. Kh. 1882. 8.
41. **Lessing, Werke.** 1.—3. Th. Leipzig. s. a. 8.
42. **Lie, J.**, Gaa Paa. Kh. 1882. 8.
43. **Mérimée, P.**, Colomba. Leipzig. s. a. 8.
44. **Mosaik.** Kh. 1856. 8.
45. **Müller, J. P.**, Margrethe Thorsen. Kh. 1883. 8.
46. **Møller, V.**, Fra fremmede Forfattere. Kh. 1875. 8.
47. **Opfindelsernes Bog.** 8. b. Kh. 1883. 8,
48. **Petöfi, A.**, Der Strick des Henkers. Leipzig. s. a. 8.
49. **Puschkin, A.**, Novellen. Leipzig s. a. 8.
50. **Rosenthal-Bonin**, Underjordisk Ild. Kh. 1882. 8.
51. **Topelius, Z.**, Fra det høje Nord I. Kh. 1882. 8.
52. **Turgenjeff**, Dunst. Leipzig. s. a. 8.
53. ——— Erste Liebe. Leipzig s. a. 8.
54. ——— Gedichte in Prosa. Leipzig. s. a. 8.
55. **Twain, M.**, Den stjaalne hvide Elephant. Kh. 1882. 8.
56. **Wimmer, A.**, Æsthetiske Skizzer. Kh. 1882. 8.
57. **Zola, E.**, Mukkerten I—II. Kh. 1882. 8.

Keypt blöð og timarit.

1. Historisk Arkiv 1883.
2. For Romantik og Historie. 1883.
3. Fra alle Lande. 1883.
4. Illustreret Familie-Journal. 1883.
5. Illustreret Tidende. 1883.
6. Ny illustrerad Tidning. 1883.
7. Magasin illustré d' éducation et de récréation 1883.
8. Nordisk Musik Tidende. 1883.

Gefnar bækur og blöð.

Frá prófessor **W. Fiske**.

1. Just as I am. London s. a. 8.
2. The Century. V. 25. N. 3—5; Vol. 26. N. 4—5.
3. Harpe's new monthly magazine N. 392—4, 397, 399.
4. The atlantic monthly. Vol 51. N. 303—5.
5. Punch, N. 2167—79, 2181—2, 2184—5, 2190, 2194—96, 2202—4.
6. The Athenæum, N. 2890—94, 2905, 2908—9.
7. The Nation, 924, 926, 934—5.
8. The Academy, N. 571, 582, 585—6.
9. The Saturday review, N. 1433; 1444, 1447—8.
10. Harper's Weekly, N. 1351, 1355—9, 1362—4, 1366—7, 1369—76, 1378, 1386.
11. The Graphic, N. 684—97, 699, 702—4, 709, 712, 714.
12. The Spectator, N. 2873—5.
13. The London News, N. 2306, 2309, 2311.
14. — weekly Times, N. 339.
15. — nineteenth century 77.
16. — contemporary review, apr. & july 1883.
17. — Aldine almanac 1883.
18. — world, N. 475.
19. Judy, 8. ág. 1883.
20. The dayly Graphic 3283.
21. L' illustrazione italiana, N. 29, 41—3 (1883).
22. Il diavolo Rosa, N. 42—43.
23. Schalk, N. 259.
24. Fliegende Blätter, N. 1990—91.

Frá **Bjarna** skólapilti **Símonarsyni**.**Allen, C. F.**, Haandbog i Fædrel. Historie Kh. 1849.Frá **Ólafi** stúdent **Guðmundssyni**.**Karit Etlar**, En Balnat. Kh. 1883. 8.Frá **Þorsteini** skólapilti **Skúlasyni**.**Dumas, A.**, Gud og Djævel. Kh. 1852. 8.

Frá Dr. **B. M. Ólsen.**

Olsen, B. M., Runerne i den oldislandske Literatur. Kh. 1883.

Frá **Gesti** ritstjóra **Pálssyni.**

Pontoppidan, H., Sandinge Menighed. Kh. 1883.

Frá **Jóni** ritstjóra **Ólafssyni.**

Þjóðólfr 1883.

Frá **Jóni** skólapilti **Helgasyni.**

2 myndir.

Frá **Þórði** skólapilti **Ólafssyni.**

Andersen, C., Reisebilleder. Kh. 1864.

Frá **Sigurði** skólapilti **Jónssyni.**

Bergsøe, A. F., Lýsing Íslands á 19. öld. Kh. 1853.

V. Fjárstyrkr skólans.

Samkvæmt hinum síðustu fjárlögum úthlutaði yfirstjórn skólans 8000 krónum fyrir skóla-árið 1883—84 þannig:

200 krónur fékk hver af þessum piltum:

1. Sigurður Jónasson. 2. Bjarni Pálsson. 3. Sigurður Sigurðsson. 4. Jón Steingrímsson. 5. Adolph Nicolaisen, 6. Ólafr Pálsson. 7. Einar Friðgeirsson. 8. Jón Arason. 9. Andrés Gíslason. 10. Árni Jóhannesson. 11. Hannes Þorsteinsson. . . 2200 kr.

150 kr. hver:

1. Skúli Skúlason. 2. Lárus Árnason. 3. Magnús Bjarnarson. 4. Árni Bjarnarson. 5. Ríkarður Torfason. 6. Björn Blöndal. 7. Guðlaugr Guðmundsson. 8. Stefán Stefánsson. 9. Jóhannes Jóhannesson. 10. Guðmundr Helgason. 11. Kjartan Helga-

son. 12. Jóhannes L. Jóhannsson. 13. Ólafr Finns- son. 14. Árni Gíslason. 15. Guðmundr Bjarnarson. 16. Þórðr Þórðarson	2400
--	------

100 kr. hver :

1. Tómas Helgason. 2. Magnús Ásgeirsson. 3. Ólafr Magnússon. 4. Sveinbjörn Egilsson. 5. Ólafr Petersen. 6. Pétur Hjaltesteð. 7. Sigurðr Jónsson. 8. Bjarni Einarsson. 9. Þórðr Ólafsson. 10. Magnús Blöndal. 11. Páll Einarsson. 12. Gísli Pétrsson. 13. Jón Guðmundsson. 14. Hallgrímr Thorlacius. 15. Jón Pálsson. 16. Björgvin Vig- fússon. 17. Benedikt Eyjólfsson. 18. Jón Þorvalds- son frá Saurbæ. 19. Jóhannes Daníelsson. 20. Marí- nó Havstein. 21. Halldór Bjarnason. 22. Geir Sæ- mundsson. 23. Einar Thorlacius. 24. Guðmundr Guðmundsson. 25. Sigurðr Pétursson frá Sjávarborg	2500
---	------

75 kr. hver :

1. Hálfván Guðjónsson. 2. Guðmundr Jóns- son. 3. Einar Þórðarson	225
---	-----

50 kr. hver :

1. Þorsteinn Bergsson. 2. Eggert Pálsson. 3. Eggert Briem. 4. Einar Stefánsson. 5. Jóhann Pétrsson. 6. Jón Árnason. 7. Vilhelm Knudsen. 8. Emil Guðmundr Guðmundsson. 9. Rúnólfur M. Jóns- son. 10. Ólafr Sæmundsson. 11. Andreas Jacob- sen. 12. Bjarni Símonarson. 13. Guðmundr Ás- bjarnarson	650
--	-----

25 kr. fékk :

Guðmundr Hannesson	25
	<hr/> 8000

Allir lærisveinar nutu kauplausrar kenslu. Heimasvein-
ar voru upphaflega 42, enn afsöluðu sér smátt og smátt
heimavistinni, svo að tala heimasveinanna varð að lokum 37.

Nokkurir af bæjarsveinum fengu leyfi til að lesa í
skólanum síðara hlut dags.

Brœðrasjóðrinn.

Leigu af þessum sjóði frá 11. desember 1882 til 11. des. 1883 var við lok ársins 1883 úthlutað þannig :

1. Guðlaugr Guðmundsson	fékk 25 kr.	„ a.
2. Árni Jóhannesson	— 25 —	„ —
3. Hannes Sveinbjarnarson	— 25 —	„ —
4. Þorvarðr Þorvarðarson	— 25 —	„ —
5. Guðmundr Ásbjarnarson	— 25 —	„ —
6. Guðmundr Guðmundsson	— 20 —	26 —
7. Þórðr Þórðarson	— 20 —	„ —
8. Ingvar Nikulásson	— 20 —	„ —
9. Magnús Ásgeirsson	— 15 —	„ —
10. Einar Friðgeirsson	— 15 —	„ —
11. Þórðr Ólafsson	— 15 —	„ —
12. Sigurðr Jónsson	— 15 —	„ —
13. Jón Arason	— 15 —	„ —
14. Andreas Jacobsen	— 15 —	„ —
15. Hallgrímr Thorlacius	— 15 —	„ —
16. Halldór Bjarnason	— 15 —	„ —
17. Guðmundr Jónsson	— 15 —	„ —
18. Bjarni Símonarson	— 15 —	„ —
19. Vilhjálmr Jónsson	— 15 —	„ —
20. Óli Steinbach	— 15 —	„ —
	<hr/>	
	365 kr.	26 a.

Launaböekr.

1. *Bjarni Pálsson*, umsjónarmaðr við bænrir og kirkju-göngu, fékk: **Cantu, C.**, Verdensthorie, 26.—40. h.
2. *Tómas Helgason*, umsjónarmaður úti við: **Bert, P.**, Livet og Livsfunktionerne hos Mennesket og de højere Dyr. Kh. 1882.
3. *Skúli Skúlason*, umsjónarmaður í 6. bekk: Sömu bók sem Tómas Helgason.
4. *Einar Friðgeirsson*, umsjónarm. í 5. bekk: **Brockhaus**, Kleines Conversationslexicon. Leipzig.

5. *Kjartan Helgason*, umsjónarm. í 4. bekk: 1. **Kaper og Simonsen**, Tysk Læsebog for de højere Klasser. Kh. 1879. — 2. **Edda Snorra Sturlusonar**. Þorleifr Jónsson gaf út. Kh. 1875.
6. *Guðmundr Bjarnarson*, umsjónarm. í 3. bekk: 1. **Edda Snorra Sturlusonar**. Þorl. Jónsson gaf út. Kh. 1875. — 2. **Eibe**, Hundrede Timer i Fransk med Nögle.
7. *Björgvin Vigfússon*, umsjónarm. í 2. bekk: **Jonsson, E.**, Oldnordisk Ordbog. Kh. 1863.
8. *Sigurðr Magnússon*, umsjónarm. í 1. bekk: 1. **Ingerslev**, Græsk-dansk Ordbog. Kh. 1866. — 2. **Kaper**, Tydsk-dansk Ordbog. Kh. 1879.
9. *Þorsteinn Skúlason*, umsjónarm. í 1. svefnlofti: **Bruun, K.**, Pompeii, dets Historie og Mindesmærker. Kh. 1881.
10. *Eggert Pálsson*, umsjónarm. í 2. svefnlofti: **Kaper og Simonsen**, Tydsk Læsebog for de højere Klasser. Kh. 1879. — Önnur bók, er þessi piltr hafði beðið um, var ófáanleg. Piltrinn fékk því verð hennar í peningum.
11. *Þórðr Ólafsson*, umsjónarm. í 3. svefnlofti: 1. **Eibe**, Hundrede Timer i Engelsk med Nögle. — 2. **Sachs**, Französisch-deutsches Wörterbuch. Berlin 1884.

Auk þess hafa 3 piltar, er fengu ágætiseinkunn í náttúrusögu við 4. bekkjar próf (Hannes Þorsteinsson, Magnús Blöndal og Kjartan Helgason) fengið hver eitt eintak af **Grönlund**, Islands Flora. Kh. 1881.

VI. Inntökupróf.

Þessir nýsveinar voru reyndir 1.–3. okt 1883.

A. til 1. bekkjar.

1. *Bjarni Sæmundsson*, bónda, Jónssonar, fæddr á Járngerðarstöðum í Gullbringusýslu 15. apr. 1867.
2. *Eyjólfur Eyjólfsson*, bónda, Eyjólfssonar, fæddr á Sléttu í Reyðarfjarðarhreppi 27. nóvember 1864.

3. *Þorvarðr Þorvarðarson*, prests, Jónssonar, fæddr á Prestbakka á Síðu 1. nóv. 1863.

B. Til annars bekkjar.

Jón Jónsson, prests, Guttormssonar, fæddr í Hjarðarholti í Dölum 6. september 1868.

Reyndir með lærisveinum 1. bekkjar í júnímánuði 1884.

1. *Gisli Jónsson*, snikkara, Þórhallasonar, fæddr 27. júlí 1867.
 2. *Gisli Kjartansson*, prests, Jónssonar, fæddr í Ytri Skógum í Rangárvallasýslu 18. júlí 1869.
 3. *Hans Magnús Torfason*, veitingamanns, Magnússonar, fæddr í Reykjavík 12. maí 1868.
- Nr. 1. og 2. voru teknir í 1. bekk, nr. 3. í annan bekk.

Reyndr með annars bekkjar lærisveinum og tekinn í 3. bekk.

Bjarni Jónsson, prests, Bjarnasonar, fæddr í Miðmörk í Stóradalsþingum í Rangárvallasýslu 13. október 1863.

Þessir nýsveinar voru reyndir til 1. bekkjar 28. júní 1884.

1. *Aage Hjalmar Schierbeck*, sonr landlæknis H. J. G. Schierbecks, fæddr í Kaupmannahöfn 30. febrúar 1871.
2. *Árni Thorsteinsson*, sonr landfógeta Árna Thorsteinsonar, fæddr í Reykjavík 15. október 1870.
3. *Filippus Magnússon*, Einarssonar, fæddr í Bjólu í Rangárvallasýslu 16. júlí 1870.
4. *Friðrik Hallgrímsson*, dómkirkjuprests, Sveinssonar, fæddr í Reykjavík 9. júní 1872.
5. *Gunnar Havstein*, sonr amtmanns J.P. Havsteins, fæddr í Skjaldarvík (ytri) 27. marz 1872.
6. *Haraldr Nielsson*, snikkara, Eyjólfssonar, fæddr á Grímsstöðum á Mýrum 1. desember 1868.
7. *Jess Theodor Jensen*, sonr veitingamanns Jensens, fæddr á Akreyri 16. sept. 1870.
8. *Kolbeinn Þorleifsson*, kaupmanns, Kolbeinssonar, fæddr á Stóru Háeyri 12. júlí 1869.

9. *Kristján Jónasson*, prests, Guðmundssonar, fæddr í Reykjavík 27. júní 1869.
10. *Sigurður Pálsson*, prests, Sigurðssonar, fæddr í Miðdal í Árnessýslu 24. maí 1869.
11. *Sæmundr Bjarnhéðinsson*, bónda Sæmundssonar, fæddr í Böðvarshólum 26. ágúst 1863.
12. *Þórður Guðmundr Sveinbjörnsson*, sonr yfirdómara L. E. Sveinbjörnssonar, fæddr í Húsavík 9. október 1871.
13. *Þorkell Ólafr Sigurðsson*, bónda, Viglundssonar, fæddr í Egilsholti í Skagafjarðarsýslu 30. apríl 1866.

VII. Burtfararpróf.

Þorsteinn Erlingsson, (f. 27. sept. 1858), er sökum vanheilsu eigi gat gengið undir burtfararpróf í júlímánuði 1883, tók þetta próf í byrjun októbermánaðar á sama ári, útskrifaðist 3. okt. Prófdómendr voru Lector theol. *Sigurður Melsteð* og prestaskólakennari *Helgi Hálfðánarson*. Pilturinn fékk þessar einkunnir:

Ísl. ritgj. I.	dv. ÷
Ísl. ritgj. II.	dv. ÷
Danska.	vel +
Þýzka.	dv. ÷
Frakk- neska.	vel
Lat. munnl. lesin.	vel +
Lat. munnl. ólesin.	vel +
Þýðing úr latínu.	dáv.
Gríska.	vel +
Sagnfr.	dá. ÷
Trúbrögð.	vel +
Eðlisfr. og stjarnfr.	dv. ÷
Aðalein- kunn.	1.eink. 84 stig.

Verkefni hans til burtfararprófs.

1. Efni í íslenzka ritgerð I.

Í hverju er nytsemi skáldskaparins fólgin?

2. Efni í íslenzka ritgerð II.

Hver vóru tildrög krossferðanna og afleiðingar og hverjir helztu oddvitar þessara ferða?

3. Efni í danskan stíl.

Byggingar vorar eru bæði dýrar og slæmar, því verður ekki neitað, og mjög fráhverfar því, sem nú er títt hjá öðrum mentuðum þjóðum, þó ýmsar af þeim hafi átt áður líkar húsa byggingar á fyrri árum. Steinhúsin eru alt af að verða meir og meir almenn, vegna þess hvað þau eru varanleg og ódýr. Það eina, sem menn hafa óttazt í tilliti til þeirra hjá okkr, er kuldinn, og það er líka til, að þau sé kaldari enn vel byggð torfhús, og ef það sannaðist við reynsluna, þá yrði menn að taka til ofnanna, sem að sönnu er nokkur kostnaðr, enn undir eins mikil hýbýlabót. Ef menn gætu haldið steinhúsunum hlýjum, án mikils kostnaðarauka, þá er vafalaust, að þau ætti að koma í stað torfhúsanna, sem eyða frá oss afar löngum tíma og ógrynni fjár í veggjum og viðum, sem hrynja og fúna á fáum árum, enn ala sóðaskap, vanheilsu og örbirgð yfir höfuð að tala, eins og þau eru nú alment löguð. Það er mjög líklegt, að steinhúsin yrði dýrari í fyrstu enn moldarhúsin, vegna þess að vér verðum að kaupa límið eða kalkið frá öðrum löndum, og vegna þess, hversu erfitt væri sumstaðar að koma því að sér; maðr getr reyndar notað leir til mikilla drýginda í staðinn fyrir kalk, enn þá verða húsin hvorki eins varanleg né eins hlý. Timbr þarf miklu minna í steinhús enn moldarhús, því veggirnir eru jafnaðarlega hafðir óþiljaðir að innan, og á þeim liggja bitar og ræfr, svo enga undirgrind þarf.

4. Efni til að þýða úr latnesku á íslenzku.

Postquam, regno diviso, legati Africa discessere, et Jugurtha contra timorem animi praemia sceleris adeptum sese videt, certum ratus, quod ex amicis apud Numantiam acceperat, omnia Romae venalia esse, simul et illorum polli-

citationibus accensus, quos paulo ante muneribus expleverat, in regnum Adherbalis animum intendit, ipse acer, bellicosus, at is, quem petebat, quietus, imbellis, placido ingenio, opportunus injuriae, metuens magis quam metuendus. Igitur ex improviso fines ejus cum magna manu invadit; multos mortales cum pecore atque alia praeda capit, aedificia incendit, pleraque loca hostiliter cum equitatu accedit, dein cum omni multitudine in regnum suum convertit, existimans dolore permotum Adherbalem injurias suas manu vindicaturum, eamque rem belli causam fore. At ille, quod neque se parem armis existimabat, et amicitia populi Romani magis quam Numidis fretus erat, legatos ad Jugurtham de injuriis questum misit, qui tametsi contumeliosa dicta retulerant, prius tamen omnia pati decrevit quam bellum sumere, quia tentatum antea secus cesserat.

(*Sallustii Jugurtha c. 20*).

Burtfararpróf á árinu 1884 fór fram frá 30. júní til 5. júlí. Géngu undir það allir lærisveinar setta bekkjar, 15 að tölu, og þar að auk 10 utanskólasveinar. Alls útskrifuðust því 25 stúdentar.

Samkvæmt bréfi frá yfirstjórn skólans, dagsettu 25. d. júním., voru prófdómendr: settr amtmaðr, yfirdómari *Magnús Stephensen*, málaflutningsmaðr *Jóhannes Ólafsson* og byskupsskrifari *Jóhann Þorsteinsson*.

Burtfararvottorðin voru afhend stúdentunum 5. dag júlímánaðar.

Þær einkunnir, er lærisveinar fengu í prófinu má sjá af eftirfylgjandi töflum.

nnir við burtfararpróf i júlím. 1884.

	Ísl. ritg. I.	Ísl. ritg. II.	Danska.	Þýzka.	Frakkneska.	Lat. munnl. lesin	Lat. munnl. ólesin.	Þýðing úr latnesku.	Gríska.	Sagnfræði.	Trúbrögð.	Eðlisfræði og stjarnfræði.	Aðal einkunn.
1.	dv. ÷	dv.	dv.	äg. ÷	dv. ÷	dv.	dv. +	dv. ÷	dv. ÷	dv. +	dv. +	dv. ÷	1. 95 st.
2.	dv. ÷	dv.	dv.	dv. ÷	dv. ÷	dv.	dv.	dv. ÷	dv. ÷	dv. +	dv. +	dv. +	1. 94 —
3.	dv. ÷	dv.	vel +	vel +	vel +	dv. ÷	vel +	vel +	dv. ÷	äg. ÷	vel +	dv.	1. 89 —
4.	vel ÷	vel +	vel +	dv. ÷	vel +	dv.	dv. ÷	vel +	dv.	vel	dv.	dv. +	1. 84 —
5.	vel ÷	vel ÷	dv. +	dv. ÷	vel +	vel +	vel +	dv.	vel +	vel ÷	dv.	dv. +	2. 81 —
6.	vel	vel	dv. +	dv. ÷	vel +	vel +	vel +	vel +	vel +	vel ÷	dv.	dv. +	2. 77 —
7.	vel	vel	dv. +	dv. ÷	vel +	vel	vel +	vel +	vel +	vel ÷	dv. ÷	dv. +	2. 75 —
8.	vel +	dv. ÷	dv. ÷	vel	vel ÷	vel	vel +	vel +	vel	dv.	dv. ÷	dv. +	2. 75 —
9.	vel +	vel ÷	dv. ÷	dv. ÷	vel ÷	vel +	vel +	vel +	vel +	dv.	dv.	dv. +	2. 73 —
10.	vel +	vel ÷	dv. ÷	vel	vel ÷	vel +	vel +	vel +	vel +	dv.	vel	dv. +	2. 71 —
	dv. ÷	vel ÷	dv. ÷	vel	vel ÷	vel +	vel +	vel +	vel +	vel +	vel +	dv. ÷	2. 68 —
	vel ÷	vel ÷	dv. ÷	vel	vel ÷	vel +	vel +	vel +	vel +	vel +	vel +	dv. ÷	2. 63 —
	vel ÷	vel ÷	vel +	vel +	vel +	vel +	vel +	vel +	dv. ÷	vel ÷	vel +	dv. +	2. 63 —
	lkl. +	vel ÷	vel +	lkl. +	vel +	vel +	vel +	vel +	vel +	vel +	lkl. +	lkl. +	3. 57 —
	vel ÷	vel	vel ÷	lkl. ÷	lkl. +	lkl.	vel ÷	vel +	vel +	vel +	lkl. ÷	lkl. +	3. 42 —

1. Björn Ól
2. Björn Jó
3. Jón Finn
4. Einar Be
5. Kristján
6. Hálfán
7. Stefán St
8. Arni Þór
9. Halldór
10. Arnór Á

ON

Einkunnir utanskólasveina við burtfararpróf i júlím. 1884.

fn.	Fæðingar- dagar.	Ísl. ritg. I.	Ísl. ritg. II.	Danska.	Þýzka.	Frakk- neska.	Lat. munl. lesin.	Lat. munl. ólesin.	Þýðing úr latnesku.	Griíska.	Sagnfr.	Trúbrögð.	Eðlisfr. og stjarnfr.	Aðalein- kunn.
fsson	11/4	62	vel +	dv. ÷	dv. ÷	dv. .	dv. ÷	dv. ÷	vel +	dv.	dv.	dv.	dv. +	1. 92 st.
sson	15/7	58	vel +	dv. ÷	vel	vel	vel +	vel +	vel +	dv. ÷	ág. ÷	vel +	dv. ÷	1. 85 —
son	17/8	65	vel	vel +	vel +	vel +	vel +	vel +	vel ÷	dv. ÷	dv. +	dv. +	dv.	1. 84 —
rediktsson .	31/10	64	vel +	vel	dv. ÷	dv. ÷	dv. ÷	vel +	dv. ÷	vel ÷	dv. ÷	vel +	vel	dv. ÷
ónsson . . .	11/11	62	vel	vel ÷	vel +	vel	vel +	vel +	dv. ÷	dv.	vel +	dv. ÷	dv. ÷	2. 81 —
rudjónsson .	23/5	63	vel	vel	vel	vel ÷	vel +	vel +	vel +	vel +	dv.	ág. ÷	vel +	2. 80 —
efánsson . .	1/8	63	vel +	vel ÷	vel	lkl. +	lkl. +	vel ÷	vel +	vel	dv. ÷	dv.	dv. ÷	ág.
arinsson . .	20/1	60	lkl. +	lkl.	vel	lkl.	vel ÷	vel ÷	vel	vel +	vel	dv. ÷	vel +	lkl. +
orfason . . .	2/9	62	lkl. +	lkl.	lkl. +	illa +	vel	vel ÷	vel	vel ÷	vel	vel ÷	vel +	vel ÷
nason	16/2	60	vel +	dv. ÷	vel +	vel	lkl. +	vel +	vel +	vel	illa ÷	dá. +	ág. ÷	3. 42 —

Verkefni til burtfararprófs í júní og júlí 1884.

1. Efni í íslenzka ritgerð I.

Feðranna dáðleysi' er barnanna bøl
og bølvan í nútíð er framtíðar kvöl.

2. Efni í íslenzka ritgerð II.

Frásaga Gylfaginningar um Baldr og dauða hans.

3. Efni í danskan stíl.

Doktor Jakob Weller, sem dó 1665, var hirðprestr í Dresden. Hann kendi með mikilli djörfung á móti löstum og ósiðum, sem fóru í vöxt við hirðina, og sér í lagi á móti hinni óhóflegu nautn áfengra drykkja. Þess vegna sagði kjörhöfðinginn einhverju sinni við hann: „Eg væri ánægðr með yðr, einungis ef þér vönduðuð ekki svo stranglega um drykkjuskap, og bökuðuð yðr með því óvinsældir hirðmannanna. Við hirðina, þar sem svo margir menn koma saman, getr ekki æfinlega farið svo reglulega fram“. — Þegar eg einungis á guð fyrir vin, svaraði Weller, þá getr ópokki allra hirðmannanna, já, jafnvel höfðingjans sjálfs, ekki sakað mig. Einn af ráðgjöfunum, sem einmitt var viðstaddr, stygðist við þetta svar, og reyndi til að æsa kjörhöfðingjann upp á móti Weller. Þá tók hann upp veitingarbréf sitt, lagði það á borðið og sagði: „Í þessu bréfi er ritað, að eg skuli láta embætti mitt vera mér umvarðandi efni, og að eg skuli dyggilega annast um hinar dýrmætu sálir kjörhöfðingjans og yðar háu ættingja, og ekkert vanrækja, sem geti gagnað yðar andlegu og eilífu velferð. Eg hefi hingað til kappkostað að gera það, og ætla mér að halda því áfram; enn ef eg fæ ekki leyfi til þess framvegis, þá get eg ekki lengr með góðri samvizku þjónað embætti mínu; og eg bið

Þess vegna auðmjúklegast, að kjörhöfðinginn vilji taka aftr veitingarbréf mitt, og láta mig fá lausn í náð“. Nei, svaraði kjörhöfðinginn, þér eruð vandaðr og samvizkusamr prestr, og viljið mér betr enn allir hirðmenn mínir. Yðr er frjálst að kenna eftirleiðis eins og áðr, og eins og embætti yðar útheimtir. Vér höfum sjálfsagt farið of frekt í það; vér getum ekki réttlætt oss, og þurfum þess reyndar með, að vér séum ámintir og ávitaðir fyrir syndir vorar. Vér heitum yðr framvegis náð vorri og sérlegri hylli.

4. Verkefni til að þýða latnesku á íslenzku.

His in fidem acceptis, ad alias deinde gentes quarto die pervenit. Nihil plus animi his fuit, quam ceteris fuerat. Itaque oppido ibi condito, quod Alexandriam appellari juserat, fines eorum, qui Musicani appellantur, intravit. Hic de Teriolte satrape, quem Parapamisadis praefecerat, iisdem arguentibus cognovit: multaque avare ac superbe fecisse convictum interfici jussit. Oxyartes, praetor Bactrianorum, non absolutus modo, sed etiam jure amoris amplioris imperii donatus est finibus. Musicanis deinde in dicionem redactis, urbi eorum praesidium imposuit.

Inde Praestos. et ipsam Indiae gentem, perventum est. Porticanus rex erat, qui se munitae urbi cum magna manu popularium incluse rat. Hanc Alexander tertio die, quam coeperat obsidere, expugnavit. Et Porticanus, cum in arcem confugisset, legatos de condicione dedicionis misit ad regem; sed antequam adirent eum, duae turres cum ingenti fragore prociderant, per quarum ruinas Macedones evasere in arcem, qua capta, Porticanus cum paucis repugnans occiditur.

(*Q. Curtius de gestis Alex. IX. 31.*)

Reykjavíkr lærða skóla, 7. dag júlímánaðar 1884.

Jón Þorkelsson.

Leiðréttingar við skýrsluna 1882—83.

Bls. 30^s: 1881—82 les 1882—83. Bls. 40ⁱ: 1883 les 1882.

Í einkunnaðöflunni á 44. bls. á aðaleinkunn Klemens Jónssonar að vera 96 (eigi 92).

- paarørende*: Þat játi ek í dag, at þú sér minn s. (Hms. 1, 280₂₄).
- skyldsemi**, f., = skyldleikr, frændsemi, *Slægtskab*: Enn þau voru þrímenningar að s. (Bs. 2, 665₄).
- skylduligr**, a., *uomgængelig, uafviselig, paatrængende*: Jafnan er heimrinn hafnandi, ok þótt skyldulig nauðsyn sýnist til vera, øngum kosti aftr takandi (Hms. 2, 627₃₉).
- skynda** (i), *skynde sig*: Hygg þú á hjálp vora, dróttinn, ok skynt (= skynd) þú at leysa oss ór þessi písl (Hms. 2, 332₄). Hon skyndir nú eftir harða fast (Cl. 20₁₄).
- skyndi**, f., *Skynding, Skynd-somhed*: Hon iðrast nú orða sinna, enn klæðist þó með mikilli s. (Erex s. 19₆).
- skyndingr**, m., = skyndi: Hann sagði af skyndingi alt sem farit hafði með þeim Berki (Gísl. 138₂₁). Stig þú með skyndingi ofan (Lúk. 19₅).
- skynligr**, a., *forstandig*: Skynligt kvikendi, sem þat kemr í haga, greinir gras frá grasi ok velr sér til lífs þat sem gott er, enn hafnar hinu (ÍÆ. Form. B₁₀).
- skynsamliga**, adv., *formuflig*; comp. skynsamligra = skyn-
- samligar: Lát nú konunginn svara fyrst, er betri svör mun gefa oss ok skynsamligra mun svara (Trist 86₂₆).
- skynsemðaraugu**, n. pl., *Fornuftens, Sjælens Öjne*: Dacianus dómandi hefir blindat sín s. með gullpenningum (Hms. 2, 99₁₄). Sjám nú at því með skynsemðaraugunum ok trú vorri guðs son Jesum Kristum á heilugu altari, at vér megim sjá hann í himinríkis gleði (L. 187₂₇).
- skynsemðarfullr**, a., *selvbevidst*: snýr hann fyrir líkneski sæls Nicholai, sjándi með grimmmum augum ok ýgri ásjónu móti henni, talandi sem til skynsemðarfulls lifanda manns (Hms. 2, 144₁₃).
- skynsemðarlaus**, a., *uforstandig*: Þér skynsemðarlausir Galate (Gal. 3₁).
- skynsemðarlitill**, a., *lidet forstandig*: Syndarinnar vegna er vort skynsemðarlitíð hjarta og hugskot nú formyrkvað orðið (ÓS. 310₂₀).
- skynsemðarmaðr**, m., *forstandigt Menneske*: at oss verði þaðan ljóst, hverr s. þú ert (ÍÆ. 87₅₅).
- skynsemðarvegr** (-ar), m., *Fornuftens Vej, Fornuftens Standpunkt*: Ef vér stöndum í réttum skynsemðar-

- veg ok þaðan álitum göfugligt andlát þessa guðs vinar, . . . finnum vér eigi hrygðarefni (Hms. 2, 125₂₅).
- skýranligr**, a., *billedlig, allegorisk*: eða hitt, er þér þýðið með skýranligum hulningum (tegentes eas allegoricis velaminibus, Sur. 1, 412₂₂) þeira nöfn, sem þá er þér kallið Liberum föður (Hms. 1, 105₆).
- skýrari**, m., *Fortolker*: ágætr skýrari heilagra ritninga (Mar. 651₅).
- skýrleiki**, m., *Renhed*: Síndi hann með skýrleika ástarinnar hreinleik hugskotsins (Hms. 2, 224₈).
- skýrleikr**, m., 1) *Klarhed, Skarphed*: at vér mættim háleitum hugarkrafti skína fyrir skýrleik skilningarinnar (Hms. 2, 441₁₀). Hann kennir honum reglu ok hversdagliga háttu heilagligrar athafnar með skynsamligum skýrleik andligna iðna (447₁₁). — 2) *Skarp-sindighed, Forstand*: Þetta skilr inn rómverski munkr af skýrleik sínum, at bróðir reitist (655₁₈).
- skýrliga**, adv., *tydelig*: Kemr hann fram í skóginn, gengr at hit beinasta þeim stað, þvíat hann hafði merkt til s. (Mar. 312₁₂).

- skýrligr**, *tydelig, overbevisende*: Þvíat eigi mun sá framburðr vísum mönnum s. sýnast, at yfir þeim nýföddum gerist jarteignir, sem helvítismaðr væri, ef hann yrði eigi hreinsaðr fyrir vatn ok helgan anda (Hms. 2, 62₁₀).
- skýrmæltr**, a., *klarmælet, som taler tydelig*: s. ok hveilmæltr ok blíðr í máli (Hms. 2, 316₃₂).
- skyrpa** (i), *spytte*: Með því þú ert volgr ok hvorki kaldr né heitr, mun eg út skyrpa þér af mínum munnri (Jóh. Opinb. 3, 16). so að lancíð skal út skyrpa sínum innbyggjurum (3. Mós. 18, 25).
- skýrt**, adv., *tydelig*: comp. skýrra; Segðu mér þat skýrra (Eluc. 1869, 47₁₅).
- skyrtaulauss**, a., *uden Skjorte*: Þá kom hann kyrtilauss eðr s. heim (Hms. 1, 190₂₆).
- skæla** (i), *vrænge (Munden)*: Þitt blessaða andlit byrgðu, börðu knefum ok skældu að því (Niðrst. v. 16, 2 Bs. 2, 550). Allir þeir eð mig sáu hæddu at mér, skældu sig ok skóku höfuðin (Corv. 2, 19b₂₁).
- skærleiki**, m., 1) *Klarhed, Glans*: Eigi upp sté í manns hjarta, hversu mikill

- sætleiki, hversu mikill s., hversu mikil kæti bíðr vor í þeiri blezudu sýn (L. 189₃₅).
- 2) *Renhed, Retskaffenhed*: Hver tunga má skýra, með hverjum líkamsins hreinleika ok andar skærleika sjá göfugligr guðs vin dýrkæði þetta hit himneska stórmerki (Hms. 2, 84₃₆). Vér höfum í einfaldleik ok guðs skærleika gengit (2. Kor. 1, 1₂).
- skærleikr**, m., 1) *Klarhed*: Þar kemr eigi kuldi né ofrhati, heldr stendr þar óbrigðiliga eilífr loftsinns s. (Hms. 2, 55₂₆). — 2) *Renhed*: Þeir sem hæða skærleik kristiligrar trúar, eru í mikilli villu ok ótrú (Mar. 987₃₁). — 3) *Skarphed, skarpt Blik*: forðaðist hann at sljóva skærleik augna sinna í líðanda thesaur fallvaltra gullpenninga (Hms. 2, 83₉).
- skærliga**, adv., *klart*: S. skínn í dag yfir jörðina, segir hann, þat er sannleikrinn váttaf himneskliga (Hms. 2, 77₂₄).
- skæðakall**, n., *Fordring paa (el. Anmodning om) Skotøj*: Hon sagði Ref skæðakallit sauðamanns (Ísl. 2, 113₁₀).
- skæðleikr**, m., *Skadelighed, Fordærvelighed, Voldsomhed*: Þú gengr á sjó sem
- á þurru landi ok mýkvir hans skæðleik (Hms. 2, 219₇).
- sköll** (g. skallar), f., *Spot*: Fólkit alt rak hann út af staðnum með s. mikilli ok skemð (Hms. 2, 423₆). Enn við s. þá, er Páli þótti gær at sér, réð hann sik í byrðing, er ætlaði norðr til Þrónðheims, á fund Inga konungs (Sturl. 1878, 1, 236₁₃).
- skörugleikr**, m., *fremragende, udmærkede Egenskaber*: Hana skortir ekki góðleik né skörugleik, sem kvenmanna hœversku sómir at hafa (Trist. 68₂₅).
- skörugliga**, adv., = skörugleikr, *frimodig*: Þeir byrja þá s. sinn framburð, segjandi af sælum Nicholao, hvat er þeir höfðu séð ok heyrt (Hms. 2, 106₃₀).
- skörungleikr**, m., = skörugleikr: Hann tjár fyrir henni skörungleik Hákonar (Mork. 83₃₁). Í skörungleik heretogadæmis (Gyð. 59₄).
- sköttun**, f., *Skatteudskrivning*: Eftir hann stóð upp Júdas af Galilea á sköttunar dögum (Post. Gj. 5₃₇).
- slafra** (a), *sladre, snakke, vrøvle*: Þeir eð þat slafra, at hann hafi ekkirt út af líkamligu holdi Maríu meyjjar á sig

- tekit (Corv. 2, 133₁₄). *jf.*: Alt dró slafr af Hafri (Grett. 166₁₉).
- slagbrandr**, m., *Slaa*: Nú koma þeir til borgarhliðs ok var þat læst með digrum slagbröndum (Fs. Suðrl. 175₆₈).
- slasast** (a), *komme til Skade*: Hvernin kom það til, að þú slasaðist ekki, þá þú félst? (Gerh. Qiii2₁₂).
- slátrun**, f., *Slagting, Ofring*: Og so vildir þú þig sem annað lamb til slátrunar láta leiða (Eint. 26₁₄).
- slátrunardagr**, m., *Slagtedag*: Þér hafið kappalið yðar hjörtu, svo sem til slátrunardags (Jak. 5₅).
- slátrunarfé**, n., *Slagtekvæg*: Þinna vegna er oss slátr að daginn út og erum haldnir s. (Eint. 65₂₁).
- sláttir** (g.sláttar), m., *Spillen paa et musikalskt Instrument; Melodi*: Í hverju landi hefir þú strengleik numit? Þvíat mér finst, at þú kunnir þenna slátt (Trist. 37₁₃). Konungr mælti: Skemt oss nú með einn írskan slátt (104₂₄).
- slefja** (slef, slafða, slafit) [*mht.* sliefen; *t.* schliefen, *glide*], *glide, glide af*: ok mun þat (sverðit) sízt s. í hoggum (S. Þög. 20₉). (Sverðit) slafði af niðr á öxl-
- ina, *gled ned paa Skulderen* (59₂₁).
- sleimiliga**, adv., *slet, daarlig, urigtig*: Þar fyrir gæra þeir s., sem hirða mjög at grenslast eftir tilefni þessa hlutar (Corv. 2, 106b₁₁).
- slenfullr**, a., *træg, dorsk; ligegyldig*: Heilagr andi vill ekki vera kröftugr í þeim, sem slenfullir ok at-hugalausir eru (Marg. Bij2₇).
- slengja** (i), *slænge, kaste, smide*: Hann slengði nöðrunni á eldinn (Post. Gj. 28₅).
- sleppifengr**, a., *som gaar glip af sin Fangst*: Hann reiðir upp sverðit, ok þikkir nauðsyn, sem var, at verða eigi s. enn um sinn (Fs. Suðrl. 37₆₁).
- slétta**, f., *Slette*: Hann fór um skóga ok sléttor mjök langa stund (El. 19₁₂). Þau kómu fram úr skóginum á fagrar sléttur (Rs. 61₁₂).
- sléttmælgj**, f., *sleben Tale, Ordsklegt*: Ok enn í stað skaltu fara ok bjóða honum til vár með allri s., sem þú kant framast (Cl. 15₃₈).
- slíðr** (-rar), f., *Skede*: Geym þitt sverð í góða slíðr (Niðrst. v. 14₆, Bs. 2, 550).
- slím**, n., *Slim*: Fyrir vísins styrkleik hreinsast sárin af slími ok ólíkani (Mar.

- 192₁₃). augnanna slím verður af tekið (ÓS. 311₆).
- slitti**, n., *Pjalt*: Húsbóndinn leggr nú hendr á hana ok rífr niðr af henni þau s., sem hon stendr í (Cl. 227₂). Eigi hefir hann utan eitt s., at kasta yfir sitt líf (ÍÆ. 42₁₀₄).
- sljóva** (a), *slove, svække, slappe*: Slökk þú eld þenna með þínum almætti, at þínir menn sljóvist eigi né slokni frá þínum ástarhita (Ps. 365₁₇). Drekkur hann vín svá djarfliga, at hann er mjök sljóvaðr bæði í samvizku ok sínum góðvilja (Mar. 547₁₄). Svá ið sama sljóvar reiðin mannliga skynsemi (Hms. 2, 572₆). s. skærleik augna sinna (83₉).
- sloppr**, m., *Mæssesærk* (?): Hann tók kanokaklæðnað til raunar í stað silkiklæða ok guðvefjar, ok slopp hvítan ok svarta skikkju (Hms. 2, 318₃₁).
- slot**, n. (*holl. mnt. slot, t. schloss*), *Slot*: Aðrir höfðingjar, nær þeir deyja, þá láta þeir eftir s. og borgir (Eint. 32b₆).
- slýðrusamliga**, adv., *slapt*: Manni tekst s., *en viser sig udulig i Udførelsen af et Foretagende*: Keisari á-mælti mjög Ubba ok kvað honum s. tekizt hafa (Fs. Suðrl. 195₉).
- slyppa**, f., *Slæbeklædning, Talar*: Hann var klæddr síðri slyppu (Jóh. Opinb. 1₁₃).
- slysför** (-farar), f., *Uheld, Nederlag*: Enn er menn sjá þetta, þá æpir þingheimrinn allr at s. hans (Fs. Suðrl. 82₂).
- slæleikr**. m. = sljóleikr, *Sløvhed*: mœði kraftana at fremja ok vel at lifa með miklum hjartans slæleik (Hms. 1, 75₁₉).
- slæmligr**, a., *slem; ussel*: Þetta mislíkar herranum Christo, at bræðr skulu verða ósamþykkir vegna slæmligs fjár og peninga (Summ. 1. Rii2₃).
- slæmr**, a. (*mnt., holl. slim*) *slem, slet*: enn hvað sem slæmt var og afleitt, það drápu þeir gjörvalt (1. Sam. 15₉). í þeim allra slæmasta, skemmiligasta og grimmiligasta stað (ÓS. 271₁₅). Eg er slæmri enn skynlausar skepnur (Msp. A3b₂).
- slægðafullr**, a., *rænkefuld, lumsk*: Enn s. fjandi leitaði því langar kvalir at fá þeim framan til dauðans, at hann girntist meir at drepa sálurnar enn líkamina (Hms. 2, 183₁₇).

slægðarbragð, n., *listigt Anslag*: Hann eyddi slægðarbrögðum illgjarnramanna (Hms. 1, 320₂₅).

slægðarmaðr, m., *listigt Meneske*: Enn ef þú veitir mér af krafti þíns verðleiks, at þessi s. risi upp ok lifni, þá mun ek trúa á guð þinn (Hms. 2, 40₄). ef þú vildir reisa af dauða þenna slægðarmann (43₃₆).

slægja, f., = slægr, m., *Fordel*: Ekki er hér svá mikilligt, at nökkur s. sé at taka (Hms. 2, 496₂).

slægjast (i), *tragte efter for Fordelens Skyld*: Enn þat var gert til þess, at eigi slægðist ótrúir menn til þessa gjafa ok segðist kristnir (Hms. 2, 254₁₈).

slægliga, adv., *med Lumskhed*: Kann hreysikattrinn sína náttúru ok leynist s. (Hms. 2, 61₁₁).

slægsmunir, m. pl., *Rænker, List*: Komstu á slægsmuni við hann (Dóm. b. 16₅).

slægvittr, a., *snu, listig*: Enn hann er ákafa vífinn ok s. (Fs. Suðrl. 54₃₈).

slægvizka, f., *Snuhed, Træskhed*: Höndla man eg spekinga í slægvizku þeira (1. Kor. 3, 19). Því meir holdsins vizka í ljósi lætr sína ment ok slægvizku í guð-

ligum hlutum, þess framar meir auðsýnir hun og opinskára gørir sína sjálfsheimsku (Corv. 2, 29₁₆).

smábær (-jar), m., *Smaaby, lille By (el. maaske Smaagaard)*: Þat er í Danmörku víða á smábæjum, at öll herbergi, svá manna sem búfjár, standa undir einni þekju, hvert af enda annars (ÍÆ. 90₄₂).

smáhundur, m., *lille Hund*: Enn Flóvent stóð við eitt berg ok varðist þaðan sem einn villigöltr smáhundum (Fs. Suðrl. 148₄).

smakka (a) [*holl. smaken, mnt. smecken, t. schmecken*], 1) *smage, fornemme en Tings Smag*: Nokkurir af þeim hér standa, smakka eigi dauðann, þangað til þeir sjá guðs ríki (Lúk. 9, 27). — 2) *smage, have en vis Smag*: og þær (kökurnar) smökkuðu sem væri þær meingaðar með oleo (4. Mós. 11, 8).

smákvæmr, a., *fordringsløs, nøjsom (?)*: Ek em gamall ok s. (ÍÆ. 78₅₄).

smákvæmi, n., *Smaalighed*: Undra ek vandlæti þitt ok mikit s. (Hms. 2, 94₁₁).

smáleitr, a., *ringe, ubetydelig*: svá smáleita, auðgætliga ok litla diktara (Hms. 2, 335₁₃).

smáligr, a., = smáleitr: at vér næmim hér af, hver ömbun veitist af guði, þeim er ekki gott lætr ólaunat, fyrir smáligar hugsanir (Hms. 2, 653₁₆). Hon (sildin) er þó s. fiskr (Í.Æ. 79₉₆).

smánarliga, adv., *skammelig, paa en vanærende Maade*: Sonrinn var ekki skyldugr so s. og ómiskunnsamliga að láta þína sig og plága (ÓS. 290₁₅).

smánarligr, a., *skammelig, vanærende*: hann sem þinna vegna í smánarligan krossins dauða gefinn er (Eint. 35b₁₈). hverjum ekki þótti Kristr hafa að bera nóg í sinni kvöl og smánarligu þínu (168₁₁).

smánaryrði, n.pl., *Smædeord*: Enn stundum kann so ske, þat þess konar s. fram komi út af einu föðurligu hjarta (Corv. 2, 78b₂₂).

smáskaði, m., *Smaaskade, ubetydeligt Tab*: Hver sem almannaþof hefir ok vegsemð, hann fær eigi smáskaða sálu sinnar (Hms. 2, 592₁₅).

smásmugall, a., *gjennemtrængende, fin, skarp, skarpsindig*: Ek er einn klerkr stórliga vitr ok s. í rásum ritninganna (Mar. 161₂₃). Þótt hun væri eigi svo

gløgg ok smásmugall, hvat henni hœfði at biðja (Ps. 551₃₂). enn með vökunni verðr mannsins vit vakrt ok smásmugalt (Hms. 2, 491₂).

smásmugliga, adv., *nøjagtig, paa en indtrængende Maade*: Ok svá sem hann s. skoðar, skilr hann gørla af mannsins viðbragði ok hræringu tungunnar, at hann er iðrandi maðr í sínu hjarta (Mar. 264₁₈). álltandi orð ok efni, s. skoðandi sérhverja hluti (Ps. 634₁₈). at tala smásmugligar af sjálfum guðdóminum enn nökkurr annarr (635₁₃). Skoðar hinn sæli Jóhannes s. öll hans orð ok gørðir (646₂₀). hugleiða s. (Hms. 2, 70₁₃). athyggjandi s., hversu (70₃₈).

smásmugligr, a., *sofistisk, pedantisk*: Enn soddan smásmugligar forvitnis spurningar eiga með réttu að hafa hóf og máta (ÓS. 188₁₀).

smásmygli, f. (subtilitas), 1) *Skarpsindighed*: Hann þóttist mjök vitr ok öðrum frammar í grein ok s. (Mar. 213₁₁). — 2) *Spidsfindighed, Sofisteri*: Varizt þér, at eigi svíkizt þér af djöflum í s. hugrenninganna (Hms. 2, 370₁).

Var því miklu lofsamligri einfalleikr Páls, enn drambandi s. þessarra (657₃₃).

smástólpi, m., *Smaapille*: Standa þó nökkurir smástólpar við innan, alt af einum steini, undir þakit (Flór. c. 12, AnO. 1850, 38₂₆).

smeittr, p., = smeltr, *email-leret*: Þá tók hann hest hans með smeittum söðli (Fs. Suðrl. 176₁₃).

smekkr, m., (*ofr.* smek, *mnt.* smak, *mht.* smac, *holl.* smak, *t.* schmack, *geschmack*), *Smag, Forsmag*: Þeir hafa smekk eilífs lífs (Eint 79₂₆). Gizurr byskup hafði tekið við smekk af lutherskum lærdómi (Bs. 2, 275₁₁). sýn, heyrn, s., ilm-an og átekt (Msp. R7b₁₂).

smella (smell, small, smellum, smollinn), *smælde, smække, knalde*: Tappinn smelli tómrí á | tunnuGauts, sem heyrast má (Konr. r. 7, 60₃).

smiðbelgr (-jar), m., *Smedebælg, Blæsebælg*: Smiðbelgir eru þat, þeir hafa vind, enn øngvan anda (NS. 1, 242₁₇).

smiðjubelgr (-jar), m., = smiðbelgr: Þau sá þar marga smiðjubelgi (Hms. 1, 346₃₀).

smiðjuverk, n., *Smedearbejde*:

Fjandinn sótti síðan á fund guðs manns Apellen, þar er hann vakti at smiðjuverki sínu (Hms. 2, 437₇).

smiðr (*g.* smiðs og smiðar), *Smed, Haandværker, Kunstner*: Lítum á krapt þessa ens hæsta smiðs (L. 34₂₃). At fengnu samþykki smiðarins, vegr ríki maðr honum í hendr svá mikit gull, leggjandi þar með gimsteina ágæta, er kerit skal með prýða (Hms. 2, 130₁₅). Nom.pl. smiðar og smiðir; acc.pl. smiða smiði, smiðu: Þá váru með dróttningu smiðar hennar, bræðr tveir (Hkr. 177₂₁). Fékk hann þar smiði til (Fms. 1, 203₆). Fékk hann þar smiðu til (Fb. 1, 229₂₉). Heliseus spámaðr fœddi lengi marga smiðu með litlum mat (Hms. 1, 673₁₀). Einn dag kallar heilagr Nicholas til sín marga smiðu (2, 121₉). Vér höfum tekit marga smiðu í dag (2, 121₁₃).

smiðvél, f., *mekanisk Kunst, Kunstfærdighed*: Þóttist hann skilja, at steinar þeir mundo vera í hallarveggjom, gólfi ok ræfri, at borðskutli mundi til sín halda, ok mundi um þá búit með mikilli s. (Fs. Suðrl. 75₃₃).

smjaðr (-rs), n. (*for* smjagr? *jf.* holl. smeckerij; *nht.* smeichære = *d.* Smigrer; *t.* Schmeichelei, *Smiger*), *Smiger*, *Hykleri*: Því legg-ið nú af alla illsku ok alt svikræði ok s. (1. Pét. 2,1). eigi skeytandi neinum fagr-mælum eðr smjaðrs orðum (Corv. 1, 20b₁₁).

smjaðran (*el.* -un), f., 1) *Smiger*: Þat vér höfum aldri neitt sinn með smjaðrunar orð-um umgengit (1. Tess. 2,5). — 2) *Hykleri*: fyrir þá sem i s. lygimælendr eru (1. Tím. 4,2). fyrri andann til bróðurligs kærleika af allri s. annarligan [annarligs?] (1. Pét. 1,22).

smjaðrfullr, a., *hyklersk*: ekki nökkurr s., falskr munnr eðr flárátt hjarta (ÓS. 351₁₆).

smjaðrsorð, n. pl., *Smigerord*, *smigrende*, *hyklerske Ord*: at þeir með þvílíkum smjaðrsorðum neyddu hann svo til að gefa andsvar (Corv. 2, 154b₆).

smurning, f., 1) *Salvelse*: Ok sem hún er lærð ok styrkt með s. þess anda, sem mannum kennir alla vizku, svarar hun (Mar. 1130₁₉). — 2) = hin síðasta s., *den sidste Olje*: Enn er svá kemr fram þjónustugerð-inni, at búit er til smurn-

ingar, . . . má þat engi tunga telja, hversu mikill stynr eða tregafullr þytr þar var inni (Hms. 2, 124₁₁).

smyrslagørðarmaðr, m., *den der laver Salve*: Smyrsla-gørðarmenn tempru smyrsl af spizum ok öxum (Hms. 1, 525₁₆).

smyrslaker, n., *Salvekar*: María systir hans tók s., gert af þeim steini, er alabastris heitir (Hms 1, 525₁₂).

smælingr, m., *Smaamand*, *ubetydeligt Menneske*: at þessir reyti eigi af smælingum sína eign (ÍÆ. 28₂₂₂).

snáð, n., *Forfriskning*, *Spise*: Nú hugsaði heilagur faðir at taka nökkut af cubis sér til snáðs (Hms. 2, 496₁). Cogitavit autem in corde suo, ut surgeret et tolleret sibi ad refectiorem de ip-sis cucumeribus (496₂₀).

snaka (a), 1) *snage*, *snuse*: Dýrit snakaði til fótanna þessarar enu helgu konu (Hms. 1, 509₂). — 2) *puffe*, *støde*: Var eigi trútt um, að þeir snökuðu honum nökkut (ÍÆ. 42₁₆₄).

snáldr, m., *Snude*: Ormarnir hafa stein í milli sín, ok kasta honum ok henda mjúkliga með sínum snáldi (Fs. Suðrl. 70₃₁). Breið vóro set báð-um megin, enn í þeim lágu

ormar svá þjokt, at hverr s. var við annan (74₄₉). Þeir henda mjúkliga steininn, hvárr með snáldi sínum ávalt (75₄₂). Enn hann sá þá í hverri holo annan snáld við annan ok sporð við sporð (77₁₆).

snarleiki, m., *Heftighed, Voldsomhed*: Hans dugnaðarmenn féngu mikinn erfðisveita, áðr enn þeir féngu hjálpat honum, sem skynsamr maðr má skilja af snarleika vindarins (Thóm. 49₆).

snarpleikr, m., *Skarphed, Strænghed*: Léttu, domine, þunga ok snarpleik þessa frosts, at allir viti þat, at vér kölluðum til þín (Hms. 2, 219₁₇).

snauðr, a. (*holl. snood, mnt. snode, mht. snøde, t. schnöde*), *uartig, knubbet*: Hann gefr henni snauð orð (Cl. 18₅₀).

snemmborinn, p., *tidlig født*, Svo varð Jakobs það sem snemmborið var (I. Mós. 30₄₂).

snepsa (a), *afvise uhøflig*: Enn hann snepsaði þeim frá sér (I. Sam. 25₁₄).

snerkja (i), *sammensnerpe, rynke*: Hvat merkir sú hin rauða ok rósálíga kringla, með saman snerktu skinni,

sem sýnist á þínum kviði? (S. Þög. 31₉).

snerpa (i), *skærpe*: Enn með því at konungrinn lætr seint við, snerpir erkibyskup sínar áminningar um nökkurn tíma (Thóm. 329₂₂).

snerpi, f., *Skarphed, Strænghed*: Eyddu þungleik ok s. þessa frosts, at þik tigni allir (Hms. 2. 216₃₃).

snerta (i), *berøre*: Hverr er sá er mig snerti? (Lúk. 8₄₅). Enn Abimelech hafði ekki snert hana (I. Mós. 20₄).

snertr, m., 1) = atkenning, *Svag Fornemmelse af noget*: Hann hafði og líka fengið snert af þessu meini strax eftir afgang síra Sigmundar (Bs. 2, 269₁₀) — 2) (*contagio*) *Smitte*: Læknisdómurinn forvarar mann fyrir snert sjúkdómsins (Gerh. Ccv₂).

sneypandi, ger., *som bør vanæres*: Þó virðist mér að þau (goðin) sé þess verð að vera svívirðiliga s. (Fb. I, 89₃₅).

sneypiligr, a., *vanærende, beskæmmende, skammelig*: Þótti mönnum þeira ferð en sneypiligasta (Grett. 130₂₀). sneypilig orð (S. Þög. 51₂₇).

sneyping, f., *Beskæmmelse*,

- Skam*; Allr metnaðr þeirra atgerða er þeim háð ok hégómi, s. ok svívirðing (El. 90₉).
- sniddari**, m. (*holl. snijder, mnt. snider, mht. snidære, t. schneider*), *Skrædder*: Þvílíkt sagði meistari minn mér forðum af sniddara einum (ÍÆ. 72₅₁).
- snikjari**, m., *Snyltegjæst*: sjá inn sœmðarlausi s. (S. Þög. 27₁₂).
- snikkari**, m. (*sv. snickare*). *Snedker*: Skúli Illugason sigldi, varð s., kom hér síðan og smíðaði í ýmsum stöðum (Bs. 2, 707₁).
- snildarauðr (-ar)**, m., *Rigdom af Veltalenhed*: Þetta er lítilsvert hjá hinum mikla snildarauð, er hann (guð) hefir í sumra manna brjóst lagt (ÍÆ. Form. A13).
- snildarmál**, n., *Veltalenhed*: Ósýniligir fjandr skilja gæzku guðs orðs ok megu eigi standast s. ins helga anda (Hms. 2, 55₁₃).
- snitt**, n. (*Jf. mht. snite, t. schnitte*), *Smule, Bid, ubetydelig Ting*: Þar hlaupa at honum reyfarar ok ræna hann hverju snitti (Mar. 597₂₃).
- snjalliga**, adv., *med Veltalenhed*: Hon bar s. fram erendi sitt (Str. 73₁₆).
- snjallraddaðr**, a., = skjallraddraddaðr: Hverr var sjá enn snjallraddaði maðr? (Mork. 117₂₂).
- snoppa**, f., *Snabel; Snude*: S. þess (dýrsins) var harla löng ok bjúg (Fs. Suðrl. 72₄₁). Gyltr er hali ok s. (Herb. r. 2, 35₄).
- snoppungr**, m., *Kindhest, Örefigen*: sem hann vildi slá mik stóran snoppung utan á kinnina (ÍÆ. 83₁₀₀, v. l.).
- snotrleikr**, m., *Klægt, Forstand*: merkiligr maðr fyrir alla hluti, fullr af snild ok snotrleik (Hms. 2, 463₁₅).
- snotrliga**, adv., *klægtig, forstandig*: Ok er hann hafði marga kapitula guðligrar ritninga s. útskýrt, snerist hann enn til bœnar (Hms. 2, 375₁₃).
- snúandist**, p. refl., *vendende sig*: Hinir iðruðust þessa glæps ok vantrú sinnar, s. til guðs ok almenniligrar trúar (Bs. 1, 247₁₁).
- snubba**, f., *vanærende Behandling*: sakir hefndar sinnar snubbu ok brottrekningar af borginni (ÍÆ. 12₅₈).
- snúðarlaus**, a. (snúðr, *Fordele*), *unyttig*: Snúðarlaust er hinum framfarna gróft at öðlast (Hms. 1, 449₂₃).
- snúðga** (a), 1) *erhverve, skaffe*:

vinde; Far þú nú meir í nándir við mannabygðir ok s. mér eiginligan lýð, þann er fulluliga fylgi gæzkunnar gerningi (Hms. 2, 385₁). — 2) *udrette*: at alt þat er ek s. með guðs fulltingi í föstum ok vökum . . ., at þat mætti þróast til eilifrar sælu sálu minni (510₃). Enn er hann var fréttir at stundinni, ok heyrðust tíu dagar. afvirði óvinrinn hann ok lét berja með svipum, sem hann hefði lítit snúðgat á svo langri stund (659₈).

snúðgast (a), 1) *erhverves, anskaffes*: viss, at því fleiri sem af henni (Krists féhirzlu) auðgast, því meira snúðgast mér (Hms. 2, 336₁₅). — 2) *erhverve sig*: ok jafnbrátt vilja þeir vera annarra lærifeðr, þótt þeir hafi nökkut lítit snúðgast kunnustunnar af heyrn eða sögn (353₁₂).

snugga (i), *tryggle om, vænte paa*: Judei skyldu ekki þurfa til þess at s., at nökkurn tíma komi undir þá kongdómrinn (Gyð. 81₁).

snugg, m., *Tryglen*; sitja á snugg, *tryggle og vænte paa Svar*: Hann mun ekki lengi sitja á snugg við ykkir Þórarin (Sturl. 1878, 2, 120₃₁).

snúning, f., *Omvendelse*: Fyrsta tíma sinnar snúningar, er heilagur Mucius hafði eina viku fastat í eyðimörkinni, rann í mót honum maðr með vatn ok vistir (Hms. 2, 410₈).

snúra, f. (*holl. snoer, t. schnur*), *Snor*: knýta brjóstskjöldinn með sínum hringum á hringana á lífkyrtlinum með einni gulri snúru (2, Mós. 28.₂₈).

snykjaðr, a., *stinkende*: Þúliggr fúll ok s. með fúnum kvið (Hms. 1. 449₁₇).

snykr, m. = *fnykr, Stank*: Hinn vandi gestr fór út af munni meyjarinnar með mikilli spýju ok ferligum snyk (Hms. 2, 226₃).

snyrða, f. (*synes at være identisk med det nu brugelige snurða, f., Kurre paa en Traad*): *Sammenhobning af Konsonanter i Enden af en Stavelse*: S. þikkir heldr bragarbót enn spell, ok skolo þá standa margir samhjóðendr eptir raddarstaf hinir sömo, ok síðast t eða r, sem Einnarr kvað: Elfr varð unda gjálfri | eitrköld roðin sveita (*r. heito*). Vitnis féll með vatni | varmt öldr í men Karmtar (SE. 2, 397₇).

snyrtiligr, a., *elegant*: Hon

var kvenna vænst ok stórkostligust, snyrtiligust ok siðlátust (Fs. Suðrl. 50₁₂).

snyttu, f., *Drog, Kryster, Usling*: Þat veit ek, huglaus s., at illa mundi þér launat vera, ef Flóvent væri hjá (Fs. Suðrl. 195₁₃). Þegi, huglaus s. (203₁₆). Enn ef s. þín er huglaus ok þorir eigi at berjast við mik, þá gef mér Rósamundu dóttur þína (El. 101₃₁).

snæðingr, m., *Mad, Spise*: Vann honum sá s. þörf til sunnudags (Hms. 2, 414₉). Sýnist honum þá, sem hinn blezaði Jacobus sé þar kominn ok gefi honum góðan snæðing at eta (Ps. 699₂₀). — 2) *Maaltid*: Kölluðu hinir þá til kirkju svá sem fyrir snæðings sakir eða eigi síðr samsætis (Hms. 2, 462₁₂). Þessir búa alt betr til borðs, ok halda snæðing ríkuligra einsetumennirnir, enn vér munkarnir at klaustrunum (493₁₀). Gerðu munkar þeim lítinn þann snæðing, áðr þeir ferðuðust (553₃).

snöggliga, adv., *pludselig*: Sjá þú einninn so til, sál mín, að þú hvern tíma sért svo ferðbáin, sem þú ættir s. að fara af stað héðan (Eint. 30b_c).

snøgt, adv., *pludselig*; s. að

segja, *kort sagt* (Summ. 1, Sij₂₆).

snökta (i), *hulke*; *snöktandi, hulkende*: Grætr hann ok ýlir snöktandi (Mar. 184₂₃ = 477₂₂). Fóru fjandr brott snöktandi, enn Giraldus lifnar (470₃₁).

snöktan, f., *Hulken*: Þar skal ekki véttá annat heyrast, nema grátr ok s. ok andvarpan (L. 196₃₆).

snöktr, m., = *snöktan, Hulken*: Grátligr s. tálmaði bæði raust ok tungu (Hms. 1, 110₃₇).

so, adv., = *svá, svo, saa, saaledes*: so þó, at heilt sé herra ábóta ok bræðrom hans í Haulsnu at rinda þeim vitnisburð síðarmeir (DN. 10, 27₁₄, ³/₁₁ 1327). Jf. K. G. Frump. 201.

soðfantr, m., *Kök*: Enn nú stendr hann eigi fyrir meira mann, enn einn s. eða nautreki (Cl. 14₅₈). er svá svi-virðiligum soðfant leyfði sitt faðmlag (S. Þög. 113₅).

soðhús, n., *Kjökken*: Enn höfum vér eina heimsku í soðhúsi (Hms. 2, 663₁₈).

soðkrókr, m., *Kjødgaffel*: Þá kom prestsins þénari, á meðan kjetið sauð, og hafði í hendi soðkrók með þremr greinum (1. Sam. 2, ₁₃).

soðsleif, f., *Skummeske*: svo

- at þeir þyrmi ekki vondri s., enn dýrindiskerin með fótum troði (Marg. II iii₈).
- sofandi**, m., *Sovende, Sover*: sjau sofendr, er hvíla í fjallinu Chelio (Fb. 3, 465₃₂). at hann sýndi sendimönnum Englakonungs líkami sjau sofenda (466₁₂).
- sofandi**, p. præs., *sovende*: at eige finne hann ypr sofendr (H. 62₃₂).
- sófl**, m., *Fejekost*: Köstom ösko þeira út á ána ok sópom vér með sóflom af öll fótspor þeira (Hms. 2, 218₂₁).
- sóknaraðili** (-ja), m., *den søgsmaalsberettigede*: Búa skal ryðja jafnan at frændsemi ok at mægðum ok at guðsifjum ok at sökum við sóknaraðilja ok við varnaraðilja (Grg. Sb. 319₄). Um sakir þær allar, er upp koma um alþingi, ok svá ef s. verðr þá et fyrsta viss, þá er rétt at stefna heiman þeim sökum öllum, hvar þess er maðr fær þó gagna til kvatt, fyrr en dómr fare út til saka (361₂₃). nema sá maðr hafe þar at lögom ásætz, er hann er s. (386₅).
- sóknfimi**, f., *Vaabenfærdighed*: Ek uni stórvel við þat, at ek sé, þó at vér hafim nökkura hrið í kyrðumsetið, at vér hafim enn eigi
- týnt sigrsæli ok s. (AnO. 1849, 115₁₄).
- sólaráss**, m., *Solguden, Apollo*: Þar stóþ fornt hof, þat er blótinn var djöfoll, sá es kallapr vas s. (L. 145₁₃).
- sólargoð**, n., *Solguden*: Hon sendi þá orð leyniliga Akilles, at hann kvæmi á þeiri sömu nótt til sólargoðs hofs (Trójum. c. 28, AnO. 1848, 76₃).
- sólarguð**, m., = sólargoð: Eigi varð hon (borgin) fyrr alger, svá sem þeir vildu, fyrr enn Neptunus ok Apollo s. gerðu hana (Trójum. c. 14, AnO. 1848, 34₆).
- sólarljós**, n., *Sollys*: Þá vaknaðe hin ríka frú ok tók at gráta, þá er hon sá sólarljósit (Str. 75₁₃).
- sólarseta**, f., *Solsæt, Solnedgang*: Enn möttull sá hinn litli, er hon tók yfir sik, var sendr vestan ór heiðninni undan sólarsetu (El. 86₈).
- sólarsetr** (-rs), n., = sólarseta: ok með (= við) s. féll Demetrius (Gyð. 42₁₄).
- sólviðri**, n., *Solvejr, Solskin*: svartar ok sámar | í sólviðri |, enn þess at fegri |, er færa of sér (NS. 1, 260₁₉).
- sómahlutr** (-ar), m., *Ærespøst*: Ek hefi týnt öllum þeim sómahlutum, er ek var til borinn (Fs. Suðrl. 128₃₃).

sómalauss, a., *vanærende*: hin sómalausasta svivirðing (S. Þög. 31₁₇).

sómaligr, a., = sómasamligr, *hæderlig*: Enn hann gærdist skambragðs svá sómaligra siða . . . , at allri þessi heraðsbygð sýndist hann sem af guði sendr (Hms. 2, 363₁₅·₁₉). Illvirkjar hefja upp hátt ok sið sómaligs lífs ok atferðis (383₁).

sómamerki, n., *ærefuldt Tegn*: Slík s. sinna verðleika sýna oftliga heilagr Victor, Casius ok Florentius með sínum samriddurum (Hms. 1, 655₂₆).

sómaplag, n., *glimrende Optraeden, berömmelige Bedrifter*: Bæði nótt ok bjartan dag | ber ek á loft þitt s. (Kon. r. 3, 77₂).

sómasemð, f., *Ære, Værdighed*: Enn ef nökkut væri samvirðiligt yðvarri s., er þat þá þvilíkt, sem þér hafið lesið af guðs postolum ok spámönnum (Hms. 2, 349₁₁).

sonakorn, n.pl. (filioli), *Börn-lille*: Mín s. þetta skrifa eg yðr (1. Jóh. 2,₁). S., þér eruð af guði (1. Jóh. 4,₄).

sonarleifð, f., *Ættledning, sønlig Udkaarelse*: at hann frelsaði þá, sem undir lög-málinu vóru, svo að vér

meðtækjum sonarleifðina (Gal. 4,₅). Hann hefir fyrirhugat oss í sonarleifðina (Efes. 1,₅).

sonarligr, a., *sønlig*: heldr hafið þér meðtekit sonarligan anda (Róm. 8,₁₅). sonarlig hlyðni (Eint. 79b₇). Tók hans sonarliga hjarta sárt til hennar (164₁₆). sonarligt endrgjald (ÓS. 293₂₀).

sonn, m. (sonus), *Lyd, Klang; Tone, Toner*: Einn öðrum góðfúsari festir upp í herberginu þrjár klokkur, er hann átti, bjóðandi með þeira són, at hér til sæki allir (Hms. 2, 58₂₅). Þeir heyrðu Cantilénur, ok stöðvaðist annarr af sætleik sónsins (ÍÆ. 61₁₀).

sorgardalr, m., *Sorgens Dal, Jammerdal*: Við vórom rekin ór Paradiso ok hingat í þenna sorgardal (Hms. 1, 299₄).

sorgarkvæði, n., *Sørgesang*: Lifi hann í þolinmæði, so sem turtildúfan gærir, kveði sitt s. í sínum ekkjuskap (ÓS. 352₉).

sorgarligr, a., *klagende, grædende*: slík sorgarlig bæn (Msp. Cc7b₈). Þessi sorgarligu bænarorð (Cc8₈).

sorgarsøngr, m., *Sørgesang*: Sungu þeir henni sorgar-

- sæng eilífs dauða (Hms. 1, 349₁₃).
- sorgbitinn**, p., *sorgfuld, bedrøvet*: Hann kom til hjálpar sorgbitinni ekkju (Corv. 2, 123_{b5}). Hvað ilt mun þínum lærisveinum hafa orðið við þessa ræðu, hvað sorgbitnir munu þeir hafa litið hverr til annars? (Eint. 46_{b3}).
- sorgfulliga**, adv., *bedrøvelig, ynkelig*: Sem þessi ungi maðr heyrir hann biðja svá s., sefaðist hann (ÍÆ. 33₂₉).
- sorgmóðigr**, a., = sorgmóðr, *sørgmodig, bedrøvet*: Var hann mjök s. ok ásakaði sjálfan sik (Hms. 1, 133₃₈).
- sorgmóðligr**, a., *bedrøvende, bedrøvelig; möjsommelig*: Þvíat megum vér at standa í mót vándum hugrenningum með sorgmóðligu erfíði, enn eru vér menn til at ræta þær upp eða brott reka (Hms. 2, 636₂).
- sorgmóðr**, a., *bedrøvet. bekynret*, Bróðirinn kom enn til heilags föður ok beiddi hann setja sik sorgmóðan fyrir sína skyld (Hms. 2, 503₇).
- sorgmœði**, f., *Sørgmodighed, Bedrøvelse*: Allir kristnir menn vóro í enni mesto sorgmœpe hugar síns (Ps. 150₆).
- sorpdýngja**, f., *Dyngje af Fejeskarn*: Hann sat í sorpdýngju heima í húsi sínu, enn ek em hér útlendr með slíkum hryggleik (Hms. 2, 198₃).
- sorphaugr**, m., *Affaldsdyngje, Skarndyngje, Mødding*: En þar leyndisk gimsteinn í sorphaugi (L. 47₅).
- sortnan**, f., *Formerkelse*: s. sólarinnar ok tunglsins (Corv. 1, 9b₁₇).
- sóttarferli**, n., *Sygdomsbeskaffenhed, Sygdom*: Nokkrar þær konur, sem hann hafði grœtt af óhreinum öndum ok öðrum sóttarferlum (Lúk. 8,2). Þá hefði hann ekki elligar svo þolinmóðliga umliðit sitt s. (Corv. 2, 57b₄).
- sóthættr**, a., *udsat for Sygdom, svagelig, skrøbelig*: vorir líkamir, sem hér eru sóthættrir, vanmáttugir og dauðligir (Gerh. Ii. vj2₁₀).
- sóttlaust**, adv., *uden Sygdom, uden Smerte*: Sóttlaust fœddi sú móðir sinn son, er syndlaust gat (Mar. 27₂₆).
- sóttlera**, a., *udmattet af Sygdom, syg*: Hann er s. í spurningum ok orðadeilum (1. Tím. 6,1).
- spádómligr**, a., *profetisk*: Þann heimsins hjálpara, er hann mátti eigi með tungunni

- birta, birti hann með spádómligum fagnaði (Ps. 86₁₃₁).
- spádómsandi**, m., *Spaadoms-aand*: síðan hann hafði tekit gjöf spádómsanda (Mar. 109₇₂₅). Ok í því gengr s. inn í hans brjóst (Ps. 69₇₂₉).
- spádómskona**, f., = spákona, *Spaakvinde*: Í annarri grein höfum vér hér í þessum stað vitnisburð Hanne spádóms konu (Corv. 1, 31_{b16}).
- spáfararandi**, m., = spádómsandi: leitið upp fyrir mig þá kvinnu, sem hefir spáfararanda (1. Sam. 28₇).
- spaklæti**, n., *Sagtmodighed, Stilfærdighed*: Vér áminnum, þat þér erfíðið með s. (2. Tess. 3₁₂). heldr eru hér allir hlutir fullir spaklætis ok auðmýktar (Corv. 1, 4₁₆).
- spakmæltr**, a., *forstandig i sin Tale*: Spakmælt var sú spjalda grund (Virg. r. 2, 48₁).
- spangabrynja**, f., *Pladepanser*: Hann var sterkr maðr ok í spangabrynju (Fms. 8, 388₁₅ = Ks. 173₄). ok þessir ero búnir með stinnom hornbogom ok svörtum hjálmom ok hvítom spangabrynjom (Þiðr. 1, 283₁₄).
- Síðan var fram borin s. ein forn (Fb. 3, 45₁₃₇). Spangabrynju hafði hann so þunga, at hun vo fimm hundruð siclos (1. Sam. 17₅).
- Spanialand**, n., = Spánn, *Spanien*: Er hann höfuðkonungr yfir öllu Spaníalandi (Str. 86₂₃). Dacianus, heiðinn jarl á Spaníalandi (Hms. 2, 32₁₄). Síðan fór hann í S. ok þaðan í Bretland (Trist. 144₂₅).
- Spánland**, n., = Spaníaland: Í þeiri orrustu féll Rómithel Spánlands konungr (Bret. c. 42, AnO. 1849, 116₂₂).
- spánlenzkr**, a., *spansk*: Hann mætir einum höfðingja spánlenzkum (Bret. c. 42, AnO. 1849, 118₁₈).
- spánverskr**, a., *spansk*: Hann var s. at ætt (Bret. c. 40, AnO. 1849, 108₂₃).
- sparliffr**, a., *sparssommelig, maadeholden*: Þat hann sé kyrrlátr ok s. (Róm. 12₃). Vér skulum sparliffr vera (1. Thess. 5₈), heldr vera vakandi, ihugasamir, sparliffr (ÓS. 144₁₅).
- sparligr**, a., *sparssommelig, tarvelig*: Borð hélt hann hófsamliga ok athugasamliga sparligt (Hms. 1, 141₂₇).
- sparneytinn**, a. (sparr, *sparssommelig*; neyta, *nyde*), *sparssommelig, tarvelig*,

- maadeholden*: at engi leiti á, þótt hann finni annan sér sparneytnara (Hms. 2, 378₁₃). Byskupi byrjar at vera sparneytnum (1. Tím. 3,9). Verið sparneytnir (1. Pét. 1,13).
- sparneytni**, f., *Sparsommelighed, Tarvelighed*: Þviat stundum leysast beizl bindindinnar ok sparneytninnar (Hms. 2, 357₆). Fasta kallast s. í mat og drykk (Summ. 1, Pij2₁₄).
- sparneytr**, a., = sparneytinn: Verið alla tíma sparneytir (ÓS. 147₁₅).
- sparsemi**, f. (*t. sparsamkeit*) = sparneytni: gæzka, trúin, hógværd og s. (Gerh. X₃). Elskaðu s. í mat og drukk (Aa ij2₄).
- spásagnari**, m., *Sandsiger*: Nær ein sál snýr sér til spásagnara (3. Mós. 20,6).
- spásagnarmaðr**, m., *Spaamand*: Pharaó heimti til sín alla spásagnarmenn (1. Mós. 41,8).
- spáz**, n. (*spatium*), *Rum, Plads*: Þat (munklíft) var múrat öllum megin með nógligum spázum (Hms. 2, 450₁₄).
- spázera** (a), (*spatiari*) = reika, *spasere*: Í þeim stað spázera keisarar jafnliga (Hms. 2, 513₅). Þegar honum leiðist nám eðr skóli, skal hann hafa blítt orlof, leika ok spázera, sem hann lystir (Mar. 1038₁₈).
- spé**, n., *Spé, Spot; Haan*: Vatnið bannar hann vígt að sé | verður því að spotti og spé | hans aunleg iðja (Bs. 2, 576₁₁).
- spéa** (a), *spotte*: Heródes með sínu hirðfólki forsmáði hann ok spéaði (Lúk. 23,11). Hann mun hleginn, spýtt ok spéaðr verða (Lúk. 18,32).
- spegla** (a), *spejle, afspejle, gjenspejle*: Ok nú speglar sér í öllum oss bjartleiki dróttins (2. Kor. 3,18).
- spejari**, m. (*oht. spehâri, mht. spéhære, t. späher*), *Spejder*: Í annan stað vóro sendir spejarar ok þjónostumenn Neronis konungs um alla borgina (Ps. 114₂₁). Hann hafði einn spejara í liði Ermenriks konungs, þann er honum sagði alt, þat sem þar fór fram (Fs. Suðrl. 254₂₂). Erminrikr kongr hafði sent sinn spejara í Munbrank (255₁₁). drepa varðmenn ok spejara (255₃₅). Í þenna tíma var s. Bevers í garði Ivarii kongs (261₃₂).
- spekðarandi**, m., *Visdomsaand*: at auðsýniliga birtist s. guðs í himinríki, með hans

- hugskoti ríkjandi (Hms. 2, 65₁₅).
- spekðarbók**, f., *Visdommens Bog*: Heilagur maður geymði eigi um gnadd þeira ok gáði heldr þess ráðs, er nytsemð kendi ok ávísar í spekðarbókinni þessa kostar: Heil ást hefir eigi óþol, enn rangr rómr verðr skjótt ræktr (Hms. 2, 647₂₂).
- spekibragð**, n., *forstandigt Raad, forstandig Opførsel*: Þat hæfir, at þú snúir hugviti þínu ok atferð þinni til spekibragða (Hms. 2, 1, 363₂₄).
- spektarlaust**, adv., *uforstandig*: Spurði hann þá með spéskapsorðum | s. í heimsins trausti (Pislargr. 196, Bs. 2, 514).
- speld**, n., *Flig*: Hér er eitt s. af þinni skikkju í minni hendi (1. Sam. 24₁₂).
- spélinn**, a., *spodsk*: ófriðsamir, spélnir, lostasamir (2. Tím. 3,3).
- speli**, n., *Fordærvælse, Odelæggelse*: ok fyrir því stiltu nökkurir þeira með bœnum geystar uppgöngur árinna Níl til spells nálægra heraða (Hms. 2, 338₁₂).
- spelliligr**, a. (corruptibilis), *forgængelig*: Énn allir þeir hlutir, er nú talða ek, eru jarðlig verk ok gørast af spelliligu efni stundliga hluta (Hms. 2, 371₁₀).
- spenabarn**, n., *Diebarn*: Min kunnátta er sú, sem aldri varð spenabarna leikr (ÍÆ. 78₂₈).
- spenna** (i), (*lat.* expendere; *it.* spendere; *eng.* spend), *spendere, udgive*: spenna upp, *bortødsle*, Svá spennir hann sitt góðs hæðiliga upp, at Krists fátækir menn þola hungur fyrir hans herbergjum (Mar. 282₂₃). Var hann þrjá mánuðu byskup ok spenti upp þrjú hundruð hundraða, er Skáholtskirkja átti (Bs. 1, 837₃₃). Hann hafði upp spent kongsins góðs (ÍÆ. 48₂₇).
- spenskr**, a., *spansk*: Hér kom frægr enn fyrra dag | fylkir penskra ríkja (Fil. r. 2, 49₂).
- spensl**, n.pl., *Hægter*: Spenslin á möttlinum seldi henni Jón kaupmaður (El. 133₁₅).
- sperra** (i), [sparri, m., *Sparre, Spile*], *spile*: Djöfullinn upp sperrir sitt grimðargin (Msp. Q₄₂).
- spésamr**, a., *spodsk*: Svo ok líka skulu þeira eiginkvinnur vera hóglátar, eigi spésamar (1. Tím. 3,11).
- spéskapr**, m., *Spot, Haan*:

með spékapsorðum (Písl-
argr. 19₃, Bs. 2, 51₄).

spil, n. (*mnt.* spel, spil, *mht.* spil, *holl.* spel), 1) *Spil* (*Kortspil, Skakspil*): Þá er spilið unnið (Gerh. Bb vij₁₉). — 2) *Spillekort*: Til hefi ek tafl með spilum (Bs. 2, 57_{2,4}). — 3) *Digt*: Þrymlur heiti þetta s. (Þryml. 70₁). — 4) *Afsnit af et større Digt*: Hafi þér nú hit fimta spil (Fil. r. 5, 72₄).

spila (a), *spille, lege*: Syngið ok spilið dróttni í yðrum hjörtum (Efes. 5₁₉). Stríðsmennirnir spila um klæðin Christi (Summ. 1, N₂₁).

spillari, m., *Fordærver*: hinn forni fjandi, s. sanns fróðleiks (Hms. 1, 369₈).

Spira, f., = Spíransborg: S. er frægr staðr ok mjök ríkr (Mar. 99_{3,13}).

Spiransborg, f., *Staden Speier i Tyskland*: Jarl sá er nefndr til sögunnar, er Ubbi hét ok réð fyrir S. í Saxlandi (Mag. 37₁₀). Ferr Ubbi heim til Spíransborgar (Fs. Suðrl. 24₄₈).

spítalskr (*ŷf.* spítali, m., spítal, n., *Sygehus*; *mnt.* spétâl, spittal = krankenhaus), a., = líkþrár, *spedalsk*: Í þessari frásögn voru tíu spítalskir menn, sem heil-

brigðina féngu fyrir trúna (Corv. 2, 115_{b24}).

spítelska, f., = líkþrá, *Spedalskhed*: eða hvítnar hans hold, svo sem það vildi verða s. í hans holdi (3. Mós. 13₂).

spítalskr, a., = spítalskr: Þá er hann s. og óhreinn (3. Mós. 13₄₄).

spjótlauss, a., *spydlos, uden Spyd*: Engi raun þikkir mér at riða við þik spjótlausan (Part. 15₅).

sporhundr, m. (*t.* spürhund), *Støver*: Hafa þegar frændr hennar leit uppi með sporhundum (Mar. 63_{2,34}). Nú er rakit farit um morguninn eftir með sporhundum (1199₆).

sporrakki, m., = sporhundr: Þá hljóp þar fram hjá einn hjörtr ok fylgðu honum mikill hunda flokkur, sporrakka ok mjóhunda (Trist. 33₁₁).

sporviss, a., *dygtig til at opspore noget*: Þessi hundr tók hvert dýr, svá at honum slapp aldri til, ok svá s., at hann spurði upp allar þjóðgötur ok farvega (Trist. 137₁₅).

spottan, f., *Spot, Bespottelse*: Þú þoldir písl ok s. (Fs. Suðrl. 140₉).

spottandi, m., *Spotter*: ekkirt samlag hafa við slíka spottendr (Corv. 2, 160₁₅).

spottari, m., *Spotter*: Á síðustu dögum munu koma spottarar (2. Pét. 3,3). Þat þeir sögðu yðr, at á síðustum tímum mundu spottarar koma (Jud. 18).

spottsamligr, a., *spottende*; *illusorisk, skuffende*: Stundum fœðast draumar af spottsamlígu gabbi djöfulsins (Hms. 2, 86₃₅). hvat í milli gengr spottsamlígra blekkinga ok sannra birtinga (87₃₇). at ónáða oss á náttartíma meðr spottsamlíguum sjónhverfingum (106₁₄).

spottsemð, f., *Spot, Haan*: Enn ef eigi gærðist draumar fyrir spottsemðar gabb leynilígs óvínar, hefði víst eigi svá talat einn spakr maðr (Hms. 2, 87₁).

spraðk, n., *sterk Bevægelse, Tumlen*: Skortir nú eigi skjótt s. ok streitingar (ÍÆ. 90₇₈).

spretta (i); s. í sundr, *dele i to, aabne*: ok sundr sprettir þú rauða haf, ok géngo þeir Moysen (= Moyses) þá í gegnum hafit þurrum fótum (Hms. 2, 219₁₁).

springa (spring, sprang, sprungum, sprunginn), *springe; ile*: Herburt tók

sér hildi í fang |, hvatlíga upp í söðulinn sprang (Herb. r. 3, 44₂). Elis springr at honum með skjótri rás (El. 25₃₈).

spróga (el. sproga) (a), *se paa; bestræbe sig for, lægge Vind paa*: Ef ek skylda þar á s., meir at unna því er hon vísaði mér á (Hms. 1, 454₃₇).

sprogsetja (-set, -setta, -settr), *stirre paa, se paa med Forundring*: Hvar fyri sprogetie þér okkr? (Post. Gj. 3,1₂).

spyrning, f., *Spark, Stød*: Féllu báðir hestarnir flatir af sterkum spyrningum (S. Þög. 92₂₇).

stabbi, m., *Stamme, Træstamme*: Annan veg fram frá kirkjudyrunum stóð einn s. fórlíga dígr víðr jörðina (ÍÆ. 28₁₅₉).

staðarlýðr, m., *Stedets (Byens) Befolkning*; Kemr hann í fyrr sagðan kastala, Arniven, prédikandi frammi fyrir kirkju nökkurri, lærandi fagrlíga staðarlýðinn (Hms. 2, 118₈).

staðarmaðr, m., *Indvaaner af en By*: ok þegar flýðu staðarmenn, bæði karlar ok konur (Stj. 402₇). Staðarmennirnir athyggja innvirðulíga svá blezaða nýjung (Mar. 555₁₂).

staðarskrá, f., *Gavebog for en Kirke*: Eftir þat gékk hann til Pétrs kirkju ok gaf til þess staðar þorp nökkut, er Boskus heitir. ok önnur þorp, þau er þar lágu í nánd ok lét rita á s. þessar tilgjafir allar (Hms. 1, 671₄).

staðasetning, f., *Stedforhold*: Þat má eigi skilja eftir líkamligri s., at engill, sá sem eigi var í öllum stöðum senn, megi bæði standa á himni firir guðs augliti ok vera þó hegat sendr á jarðriki (Hms. 1, 694₃₆).

staðfestumaðr, m., *standhaftigt, alvorligt, paalideligt Menneske*: Hörmung er mér þat, er ek hefir til gert svá, at ek veit eigi rétta vörn orðum þeira, ef góðir menn ok staðfestumenn tala illa til mín (Hms. 1, 449₃₈).

staðhaldr (-rs), n., *Vedholdenhed*; af staðhaldri, *vedholdende*: Enn þó skulum vér ekki at síðr af staðhaldri ok iðuliga segja með spámanninum Davíð (Corv. 1, 27b₂₂). Þat guðs þjónustumenn af staðhaldri ok hið inniligasta samtengi hana lærdóminum (79b₁₁).

staðheldi, f., = staðhaldr, n.: at þeir út af þess meiri s.

læri guð um hjálp ok fullting at biðja (Corv. 1, 83₁₄).

staðlausligr, a., *ustadig, let-sindig*: Eigi tók hann við bræðrum, frændum eða kunnnum mönnum, er farit höfðu langan veg hann at finna ok hann kvöddu, með nökkurri ákefð staðlausligrar blíðu (Hms. 1, 61₁₆). Munkr, ef hann getr haldit kvið sinn ok tungu ok dragi eigi staðlausliga reikan á sik, þá treysti hann því, at hann mun eigi deyja, heldr lifa at eilifu (2, 56₄₁₀).

staðleikr, m., *Stadighed, Bestandighed, Fasthed*: Vaktið yðr, þat þér ekki affallið í frá yðrum eiginligum staðleik (2. Pét. 3₁₇).

staðleysi, n., *Ustadighed*: Beið ek svá þessu, er mik gerði heilan af staðleysi ok stormi hugarins (Hms. 2, 357₁₁).

staðlitlii, a., *ustadig, svag*: Þeir ginna at sér staðlitlar konur (2. Pét. 2₁₄). Ef þér vel gorið og eruð eigi svo staðlitlar (1. Pét. 3₆).

staðnæmast (i), 1) *standse*: Hann bauð, að vagninn staðnæmðist (Post. Gj. 8₃₈). — 2) *opholde sig*: Eg staðnæmðist hjá honum fimtán daga (Gal. 1₁₈). — 3) *blive ved, holde fast ved*: Vér viljum í bœninni ok orðs-

- ins þjónustu staðnæmast (Post. Gj. 6.₁). Enn þú staðnæmst í því, sem þú hefir lært (2. Tím. 3.₁₄).
- staðremmi**, f., *Standhaftighed*: Bápo allir með sáru hjarta sér hjálpar af guði ok staðremmi ok trú ok þolinmæði (Hms. 2, 236₂₃).
- stafrétt**, adv. (stafr, *Stav, Kjæp, Stok*; rétrr, *lige*), í *snorlige Retning*; nema þú stýrir stráskapnum stafrétt (Bs. 2, 593₃₃).
- stagl**, m., *Stejle*: Lét hann hana nökta með hári upp festa í staglinum (Hms. 1, 375₃). Enn er hann var upphafðr ok þandr í stagli, þá mælti Dacianus við hann (2, 322₁₄). Enn er hann var ór stagli tekinn, þá fór hann rennandi til eldsins (323₃₇). Þá lét konungr festa í stagl Vitum svein (333₂₄).
- staglfesta** (i), *lægge paa Stejle*: stöngum barðr ok staglfestr (Hms. 1, 269₅).
- staka** (a), *smuble*: Gangið, meðan þér hafið ljós, at eigi taki yðr myrkr, þvíat eigi stakar hverr er í ljósi gengr (Hms. 2, 416₅).
- staldra** (a), = stallra; s. við, *standse*: Sjáðu til, þú staldrir ekki við í því hinu góða (Gerh. Tii₁₅).
- stálgærr**, a., *forførdiget af Staal*: hjálm góðan ok stálgørvan (El. 101₄).
- stallr**, m., *Stald, Hestestald*: Galópin kom nú at stallinum, þar sem hestrinn var í (El. 96₁₂).
- stálnef**, n., *Staalnæb*: Dýrin höfðu loganda járnhöfuð ok hit hvassasta s. (Hms. 1, 344₃₇).
- standa** (stend, stóð, stóðum, staðinn), *staa*: standa saman í, standa saman meðr, *bestaa i (consistere in, consistere ex)*: öll vón líknarinnar stendr saman í játningonne (H. 61₂₉). Hin innri frægð stendr saman í kröftum ok björtum framningum (Hms. 2, 81₇). Kenn-ing hans stóð saman meðr tveimr greinum, prédikanarorði ok hirtingarframburði (81₃₀).
- stangarsending**, f., *Stanggave, Sending el. Foræring, som bæres paa en Stang*: Takið nú, kvað hann, ok búið s. yðra ok látið höfuð hjartarins þar á ok færið konunginum kurteisliga (Trist. 35₆).
- stappa** (a), *stoppe, fylde*: Finnast allar kornhlöður þessa klaustrs fullar ok stappaðar af hinu stinnasta hveiti (Mar. 599₁₁).

- starfsfullr**, a., *arbejdsom, virksom*: Heilagur Augustinus var s. í erfiðum fyrir kristninni (Hms. 1, 143₂₄).
- stát**, n. (*mnt. stát, t. staat, Pragt, Prunk*): ekki neitt veraldligt s. né þrjá (Summ. 1, K ij₂₂).
- steðja** (steð, stadda, staddr), *tage, fatte*: eftir stadda ráðagerð (*efter at have fattet denne Beslutning*) fá þeir góð veðrföll ok blíða byri (Hms. 2, 148₁₅).
- stefnubréf**, n., *Indstævningsbrev, Indstævningssskrivelse*: S. þeira kumpána hefir þvilikan skilning (Bs. 2, 90₂₇). S. bíða sinn tíma (115₃).
- stefnumaðr**, m., *den indstævnte*: einn af stefnumönnum, sem fyrr var getit (Bs. 2, 105₁₂).
- steikarahús**, n., *Kjøkken*: Hun sendir þá til steikarahúss (Mar. 678₂₉). Lifnaðr hennar var sá, at hon fór aldri brott frá steikarahúsi (Hms. 2, 662₂₄).
- steikarapilt**, m., *Kokkedreng*: Svá skipast hann í vegsemð, yfirmeistari orðinn í París af þeim litla steikarapilt, er fyrr var ritat (ÍÆ. 87₁₇₆).
- steiking**, f., *Stegen*: Eftir þat steikti hann lítit af fiski harðla vel ok kveðst því tapat hafa í steikingu (Hms. 2, 665₂₅).
- steina** (i), *male* (steinn, *Farve*): Lét hann steina ok gylla alla skurðina með völdum hagleik (Trist. 162₂₃). Höllin var öll kalkuð innan ok steind svá fagrt, sem eigi mátti á þat auka (Fs. Suðrl. 74₄₂).
- steinagangr**, m., *Stenkastning, Stenregn*: Einn maðr hafði rotazt fyrir kalldyrunum í Skálholti af þessum steinagangi (Safn, 1, 45₁₂).
- steinbrú**, f., *Stenbro*: Hann lét gera með miklom kostnaðe margar steinbrúar yfir ár ok úføera vegu (El. 1₁₂).
- steindauðr**, a., *stendød*: sá er ekki sofandi, heldr er hann með öllu s. (Msp. A4₁₃).
- steingarðr**, m., *Stengærde, Stenmur*: Var hon byrgð innan þess hins hóva steingarðs (Str. 6₇).
- steinguð**, n., *Afgudsbillede af Sten (Marmor)*: Þvíat s. yðat skal verða at dusti (Barl. 166₁₁).
- steinharðr**, a., *haard som Sten*: Hverr kynni svo blýpungr eða s. at vera? (Corv. 1, 99₄). Kljúf þú einnin mitt steinharða hjarta (Eint. 181b₁₅).
- steinhjarta**, n., *Stenhjærte*:

- Ér hafit steinhjörto ok trúþ á stokka ok steina (Ps. 145₇). Skál bleyta s. hans (Hms. 1, 368₁₃).
- steinhús**, n., *Stenhús*, *Hús bygget af Sten*: Þar er sléttr völlr, er steinhúsín hafa staðit (ÍÆ. 25₉₉).
- steinhögvari**, m., *Stenhugger*: Híram kongr sendi trésmiði og steinhögvara (2. Sam. 5₁₁).
- steinligr**, a. (lapideus), *af Sten*: sem sú steinlīga hönd er af brotin (Mar. 253₁₀). Ek sá með mínum augum blóðit, þat sem niðr hafði flotit af steinligum handlegg sveinsins (253₂₈). Tór þessar synþograr kono hræra steinlig hjörto ór til iþronar dæmis (L. 79₂₃).
- steinlíkan**, n., *Stenbillede*, *Marmorbillede*: Eru þar í vegginum grafin s. (=steinlíkon el. steinlíkun) til minningar, sem þeir vurðu heilir, á þann hátt formeruð, sem hátaðr var krankdómr þeira (Hms. 1, 699₁₉).
- steinmúrr**, m., *Stenmur*: Var þar grafit díki djúpt um herbergit, ok s. firir innan (Fs. Suðrl. 171₅₀). Mikill s. var um borgina ok sterkr, enn díki breið ok djúp firir utan (206₁).
- steinpikka**, f., *Stenhakke*, *Hakke*: Bar sína steinpikku hvár þeira, ok réðu til at brjóta húsit (Fs. Suðrl. 153₂₉).
- steinskor**, f., *Klipperift*: so eg af þessum steinskorum og blóðugum undum þínum megi sjúga hunangið af hellunni (Eint. 10b₁₃).
- steinsnar**, n., *Stenkast*: Og hann gékk frá þeim svo sem um eitt s. (Eint. 71₁₅).
- steinsniðari**, m. (*holl.* steensnijder, *t.* steinschneider), *Stenskerer*: láta steinsniðara, þá sem innsigli grafa, göra það (2. Mós. 28₂₁).
- steinspjald**, n., *Stentavle*: Þau tíu laga boðorð, er guð gaf þeim á tveim steinspjöldum (Ps. 76₁₆). Eg vil gefa þér steinspjöld (2. Mós. 24₁₂).
- steinstólpi**, m., *Stenstøtte*, *Stenpille*: Þar lét Marius gera hávan steinstólpa til sigmarks (Bret. c. 21, AnO. 1848, 202₆). Steinstólpar standa umhverfis innan alt af hinu neðsta gólfinu ok upp undir hit efsta þak (AnO. 1850, 82₂₉).
- steinstræti**, n., *brolagt Gade*: S. breitt lá frá borgarhliði til hallar (Fs. Suðrl. 74₁₅).
- steinstöpull**, m., *Stentaarn*: Í kastalanum var s. einn ramgörr (Hms. 1, 628₃₃).
- steinugla**, f., *Stenugle*: stein-

uglan, álftin, hornuglan, flæðarmúsin (3. Mós. 11,17).
steinþró, f., *Stengrav, muret Grav*: Hann sendi þá þegar eptir líki hennar ok bað þá fœra til munklífs síns ok leggja í s., þá es hann hafði sér gœra látip (L. 119₁₃). Quos etiam protinus misit, ut ejus corpus ad monasterium deferrent, atque in sepulcro, quod sibi paraverat, ponerent. Greg. Dial. 2, 34). En ek lét hann leggja í s. mína nýja, es ek hafða mér gœrva (H. 201₁₆). **steinþróar** (204₈). **steinþróm** (204₂₇).
stela (stel, stal, stálum, stolinn), *stjæle*: *Med acc.*: Barenibus er sagt í hljóði, at Veneciani hafi í milli sín svá mikil stórræði, at s. í brott helgan dóm sæls Nicolai (Hms. 2, 148₂₁).
stemi, f., *Stammen*: Hvárki fylgði hans máli hlátr né s., svá at til lastar þœtti (Hms. 2, 316₃₄).
stétta (i), *hjælpe, afhjælpe*: Þetta sama gerði bróðir fyrir ástar sakir, at óbirgja sjálfan sik, en s. svá auðmjúkliga bróðurins þurft (Hms. 2, 614₂₀).
steypa (i), *styrte, omstyrte*; steypa út, *udgyde*: þiggjandi stinnar málagjafir

ríkdóms æveranda fyrir margan sveita útsteyptan í varðveizlu guðs boðorða (Hms. 2, 125₄).
steypari, m., *Støber, Billedstøber*: Kallar hann saman þá steypara, sem hagasta beið í öllu Saxlandi (Cl. 9₃).
steypimeistari, m. (figulus), *Billedstøber(?)*: Nú með því at hann var s. upp á manel, formerar hann svá sem til líkneskju einhverrar konu (Hms. 2, 507₆). Erat autem idem frater arte figulus (507₂₆).
steyping, f., 1) *Nedstyrten, Fald, Fordærvelse*: enn Malprian, er guð gefi s., hélt þá undan á flóttu (El. 33₅). — 2) = útsteyping, *Udgydelse*: Senniliga hefi ek þann dúk helgaðan af steypingu hans dýra dreyra (Ps. 121₁₂).
steypireyðr (*dat. og acc. -i*), *et Slags Hval*: Þá hafi rekit á Sólheimum austr steypireyðr (*i Stedet for steypireyði*) .xc. álna langa (Safn 1, 46₁₂).
stía (a), *skille, adskille*: með því at oss hefir stíat verit frá yðr um stundar sakir (1. Tess. 2,17).
stígvél, n. (*it. stivale, af det latinske æstivalis; mht. stival; t. stiefel*), *Stövle*: Gyð-

- ingar tóku á sig sína skó eður s. (Eint. 29b₁₇).
- stikna** (a), *steges, brænde*: Ok er lýðrinn sér, at þat bælvaða bréf stiknar, kallar hann hárrí röddu (Mar. 420₁₃). Tekr hann nú at s. af hinum heitligsta sólarhita (Hms. 2, 367₁₉). Mitt hjarta stiknar alt fyrir þína fegrð (Er. 22₂).
- stíla** (a), *indrette*: Þar fyrir stílaðu trúna þína eftir hans kenningum (Gerh. Z2₁₉).
- still**, m., 1) *Stil* (*l. stilus*): Upprás, líf ok andlát þessa dýrdarmanns bladdi ek brott með stuttu máli ór því lofi, er herra Methodius patriarcha skrifaði fögrum stíl einum ríkum manni (Hms. 2, 51₁₆). — 2) *Stikke, Pind; Griffel* (*mht., mnt. stil; t. stiel*); þrætu still, *Ordstridens Stikke, Ordstridens Værktøj, Tongen*: Þundar Nil um þrætu stíl | þoli ek ei lengr at renni (Herb. 2, 39₃).
- stilliligr**, a., *maadeholden*: Yðr er kunnigt, minn frægasti herra, undir hvers stjórna og stilliligu valdi allr heimr hvílist í friði, at (Hms. 2, 103₈).
- stillingarlauss**, a., *ubegrænset, windskrænket*: Er þá valdit
- yfirboðanna stillingarlaust? (Marg. Kk₁₄).
- stim**, n., *Brydning, Kamp*: hermannligr ok búinn í s. (Herb. r. 3, 34₄).
- stíman**, f. (*fr. estime?*), *Anseelse, glimrende, Optraeden*: haldandi alt maner og s. sem einn útlendr riddari (ÍÆ. 133).
- stinnr**, a., *stiv; storartet prægtig*: gerandi veizlur stinnar veraldarhöfðingjum (Hms. 2, 133₃₃). *Jf. steypa*.
- stíra** (i), *stírre*: Þeir stóðu ok stírðu upp á dvalsamligt setr sólarinnar (Hms. 2, 416_{11. 21}).
- stírðleikr**, m., 1) *Stivhed, Ubehændighed*: Hverja grein, minn kærasti bróðir, er ek óttaðist mörgu sinni sakir míns stírðleiks ok fáfræði (Hms. 2, 50₂₂). — 2) *Halsstarrighed, Haardnakkethed*: Enn þótt honum væri nauðsyn snarpari hirting fram at hafa fyrir mikilleik lastanna eða stírðleik þrjúzkra manna, framði hann engan tíma sitt vald með grimð nökkurri (Hms. 2, 81₃₅).
- stírðmáll**, a., *stivmælet, tungmælet*: Hann var s. ok fá-málugr (Fb. 3, 428₂₉).
- stjórna** (a), *styre, lede. Sædvanlig med dat. Med acc.*:

ríkjandi ok alla hluti stjórñandi (Hms. 2, 157₂).

stjórñari, m., *Styrer, Leder, Hersker*: Munkar sökoþo sjálfa sik, es þeir bóþo þann vera stjórñara sinn, er svá fjarlæggr var siþom þeira (L. 109₅). ok allra síðast drattar einn blámaðr sem s. ferðarinnar mjök drjúgliga (Ps. 678₁₀). Þviat sá heitir rex, þat er s., er rétt gerir (880₇). Þviat þessa hins blezaða síns stjórñara hefir hon æ síðan eilifar minjar (Hms. 2, 53₂₆). er eigi at eins er s., heldr skapari allrar skepnu (74₃₅).

stjórñarlaus, a., *uden Styrelse, regentløs*: Var landit stjórñarlaus (Flór. c. 23, AnO. 1850, 64₁₆).

stjórñarmaðr, m., *Styrer, Regent*: Minnist stjórñarmenn, at þeir eru jörð (Hms. 2, 664₃₆).

stjórñarvöndr (-vandar), m., = ríkisvöndr, veldisvöndr, *Kongespir, Scepter*: S. þíns ríkis er réttlætisvöndr (Hebr. 1,8).

stjórñbönd, n. pl., *Rorbaand, Rortove*: Þeir leystu upp stjórñböndin (Post. Gj. 27,40).

stjórñlaus, a., = stjórñarlaus: Þá tók konungr vanmátt mikinn, ok gerðist

stjórñlaus landit (Bret. c. 51, AnO. 1849, 140₂₂).

stjórñugangr, m., *Stjærñernes Gang*: Enn er Herodi þikkja seinir austrvegskonungar, þá ætlaði hann í fyrstu, at þeir mundu vilzt hafa í stjórñugang ok fundit öngvan svein (Mar. 32₂₅).

stoðamaðr, m., *Understøtter, Hjælper*: mjök óvitrliga hugsandi, at skip þat mundi velta, sem þvilíkan stoðamann hafði innbyrðis (Hms. 2, 122₄).

stoði, m., *Understøttelse*: Hann veitti þeim mikinn stoða, munkum þeim er fátækir vóru á útlöndum (Hms. 1, 391₆).

stofuþekja, f., *Stuetag*: Fimta krossinn setr hann uppi á stofuþekjunni (Ps. 2, 81₁₉).

stokka (a), *indfatte el. omgive med et Tømmerværk*: Var þar brunnr í miðju ok um búit forkunnar vel, stokkaðr umbergis ok luktr með læstri hurð (ÍÆ. 9₁₂).

stoltar- bruges som første Led i et sammensat Ord i Betydningen stolt, fornem, prægtig, glimrende: stoltar-kvinna, *fornem Kvinde*: Steinunn heitir stoltar-kvinna | stóra tel ek ekki Þóru (Bs. 2, 575₂₃). studdi niður stoltarkné (Fil. r. 3,

- 26₃). með stoltarlífi (3, 50₂). stoltarfrúnni (7, 11₂).
- stoltugligr** (*el. stoltuligr*), a., *stolt, prægig, imponerende*: Nú mun dróttinn dýrðar | draga að oss svo mikinn her | . Hann er svo stórr og s. at herja (Niðrst. v. 31₅, Bs. 2, 554). Þeir sjá í limunum trésins einn stoltuligan ok stóran ríðara (S. Þög. 31₂₆).
- stórandmarki**, m., *stor Synd*: Maþr þakke gupe, ef hann fiþr eige þat er stórandmörkom sæte (H. 111₃).
- stórborinn**, p., *storbyrdig, höjbyrdig*: Þótti öllum hörmuligt, er á heyrðu, at rík kona ok stórborin skyldi svá hörmuliga fara (Fs. Suðrl. 88₁₀).
- stórbrestr**, m., *stærkt Brag*: Himnarnir munu forganga meðr stórbrestum (2. Pét. 3.10).
- stórbrot**, n., *grov Forbrydelse*: fyrir þau s., glæpi ok illskuverk, er þeir hafa framit (Corv. 2, 63₇).
- stórbrotamaðr**, m., *grov Forbryder*: Í upphafi kristninnar þá hafa ekki opinberligir stórbrotamenn verit meðteknir aftr (Marg. Oii₁₀).
- stórburðugr**, a., *höjbyrdig*: var móðir hans stórburðug (ÍÆ. 55₂). stórburðugir menn (82₂).
- stórbylgjaðr**, a., *'storbelget', op-rørt*: Líka svo skulu þer nú heðan í frá meðr andligu netiguðspjallsins veiða menn, ok út af þeim stórbylgjoðum sjó þessa heims veraldar innleiða í mitt ríki (Corv. 2, 74b₄).
- stórfenginn**, a., = stórfengr, *storladen, prægig*: Hví prýðir þú þitt kjöt með dýrum ok stórfengnum vistum ok klæðum? (L. 194₃₉).
- stórgætingr**, m., *fornem Mand*: Stórgætingar biðja þín, dóttir, enn þú seg sjálf, hvern þú vill kjósa (Hms. 1, 153₁₁). Þar sýndisk þá á meþal þeira stórgætinganna djöfoll (2, 215₁₆).
- stórgæðingr**, m., = stórgætingr: Stórgæðingar biðja þín (Hms. 1, 153₁₁).
- stórhátið**, f., *stor Højtid*: Vér eigum at halda vorum dróttni eina s. (2. Mós. 10, 9).
- stórhugaðr**, a., *modig*: Þá gékstu út sem ein stórhuguð kempa, til að hjálpa þínu fólki (Msp. Cc2b₁₀).
- storkna** (a), *storkne*: Gull var þrútnat upp í millum þeira ok runnit víða fyrir storkna, ok hafði þar storknat (Fs. Suðrl. 74₅₂).
- stórmargr**, a., *særdeles talrig*: Ek hefi stórmörg ár (*i saare mange Aar*) hér guði þjón-

- að í mörkinni (Hms. 2, 56₂₈).
- stórmerkiliga**, adv., *paa en underfuld Maade*; smyrjandi sáran líkama eftir bæn algerva svá s., at sá sem sjúkr hafði verit fékk án dvöl fullkomna bót allra sinna meina (Hms. 2, 119₈). Blezandi (hinn) sjúka mann svá heilagliga ok s., at hann er albætr í öllum hlutum, fullrar heilsu ok skærrar samvizku (120₄).
- stórmerkisfullr**, a., *underfuld, vidunderlig*: Ef vér görðim enga dvöl frammi fyrir svá björtu jarteignaborði stórmerkisfullrar samkundu. . . ., vyrðim vér of bráðlátir til fagnaðarins (Hms. 2, 55₃). At heyrðum svá miklum ok stórmerkisfullum tíðendum lofa allir nærverandis menn ok áheyrandi sannan guð (133₁₂).
- stormsamr**, a., *stormfuld, voldsom*: Piprar hans hjarta í annarri grein meðr þess kyns ótta, at eigi fjúki þat brott frá honum í stormsömu veðri orðlofsins, sem hann ætlaði í fyrstu at gera fyrir ást ok elsku græðara várs (Hms. 2, 69₁₃).
- stórmælbréf**, n., *Bandbrev*: Hann sendir til Englands með sættarbréf ok þar með
- s. byskupanna (Thóm. 420₃₉).
- stórmæltr**, a., *stortalende*: stundum ógnandi með sinni illsku svá sem með stórmæltri tungu (Hms. 1, 67₁₈).
- strákmenni**, n., *Kjeltring*: Þvílík s. verða einnin af heiminum fyrir illmenni haldin (Corv. 1, 63₇).
- strangligr**, a., *stræng; stærk*: Guð dróttinn hefir stundum frammi strangligan ótta móti náttúru mönnunum til leiðréttu (Hms. 2, 57₇). Guð dróttinn knýr oft synduga menn til iðranar með strangligum ógnum (59₁₅).
- Stránsborg** (*el. Stransb.*), f., *Strasbourg*: Hann réð fyrir S. í Saxlandi (Fs. Suðrl. 8₂₁). Fór hon heim í S. með Magus (93₅). Jarl þann skal nefna til sögunnar, er réð fyrir S.; hann hefir heitit Magus (Mag. 37₂₁).
- straumbrot**, n., *Strömbrud, brusende Ström, som brydes paa Klipper*: Féll ein undarlíga mikil á með hinu stríðasta straumbroti ok fossfalli (Hms. 2, 435₁).
- straumfall**, n., *Strömfald, Strömning*: En með gups miskonn þá sömnoposk saman ørmol heilagra til eins straumfalls árinna ok

skilþisk ekki frá öpro í ánni (Hms. 2, 218₂₃).

streiting, f., *Anstrængelse, Kamp*: Skortir nú eigi skjótt spraðk ok streitingar miklar (ÍÆ. 90₇₈).

streltr, a., *bestyrtet, forvirret, i Uorden (?)*: Enn allr herr þeira bræðra fór svá s., at Bæringr mátti slíkt drepa af, sem hann vildi (Fs. Suðrl. 107₁₆).

strengiliga, adv., 1) *strængt*: hverjar syndir að heiðingjar hafa s. vegna friðar og samheldis straffað og refst (Summ. 1, Dij₂₅).— 2) *nöje, punktlig*: Sjá hér, sál mín, hvað s. Gyðingar þeir héldu lögmálið (Eint. 185₇).

strengja (i), *med indskudt r = stengja; stænge, lukke*: Hvert þat borgarhlið, sem hann kemr at, er sterkliga aftr strengt (Mar. 258₁₄). Þessi er sá Paradisus, er fyrr var greindr í þessu máli, skipaðr af hæsta höfuðsmið í heims upphafi, aftr strengðr fyrir mannsins afbrigð (Hms. 2, 68₈). Sá er alþýðligr háttr at s. aftr dyrr ok láta lásinn geyma (143₃₄).

strengr (-jar; -ir), m., *strid Ström*; Undruðust þeir ok óttuðust, er sá hann ríða

dýrinu yfir megn ok streng árinna (Hms. 2, 431₄).

strið, n., *Strid, Twist, Uenighed*: Einn tíma hófst s. nökkut milli tveggja manna (Hms. 2, 396₅).

striða, f., *Modstand, Tryk*: Enn stríðan, sú er næfrin veitir viðinum í neðanferð, merkir föstur ok bindandi (Bs. 2, 164₆).

striðleikr, m., *Strænghed*: Svá tempraði hann stríðleik hirtinganna, sem hann skilði stétt ok ástundan misgørandi manna (Hms. 2, 81₃₉).

striðligr, a., *stram, stærk*: Hann man leysa þá, er byrgðir eru í grimmri myrkvastofu ok stríðligum synda böndum (Hms. 2, 193₂).

striðsmaðr, m., *Kriger, Soldat*: Þeir innsigla gröfina ok setja stríðsmenn til geymslu þar um kring (Summ. 1, Nij₂₃).

striðyrði, n., *strænge Ord, Trusler*: Viðr þess háttar s. svá mikils höfðingja verðr byskup ákafliga hræddr (Hms. 1, 706₁).

strigaslitti, n., *Pjalt af Strie*: Nú tekr hann eitt herfligt s. ok kastar því til hennar (Cl. 196₃).

strítt, adv., *strængt*: Hann er nú þó mun stríðara ámintr

- (Hms. 1, 704₃₅). Skriftið yðr sjálfir svá s. sem yðr líkar (715₁₁). Hverrertu, er svá s. talar? (2, 105₃₈).
- strjúka** (strýk, strauk, strukum, strokinn), *hudstryge*: Strjúkið hann svá, at hann megí vel muna þat í morgin, sem hann vaknar (Cl. 13₂₀).
- stropi.** m., *Vædsken i et Æg*: Verðr honum laust eggít ok steypist upp í fang honum, svá at stropinn strýkr um bringuna ok kyrtílinn alt niðr at belti (Cl. 7₃₄).
- strúzfugl**, m., *Strudsfugl*: strúzfuglinn, náttugluna, gaukinn, valinn (3. Mós. 11,16).
- strýkja** (i), *hudstryge*: Ek skal þik svá s., at eigi skal harðari í þér hryggur enn magi (Cl. 18₃₀).
- strýndr** (el. strýndr), a.; *but, studs, vranten*: Hann var s. mjök ok mælti (S. Þög. 55₁₃).
- stugga** (a), *have Afsky el. Modbydelighed for*: Þú stuggaðir ekki við meyjarinnar kviði, svo at þú maðr yrðir (Marg. R. iijj₂₂). Ei stuggaðir þú við þinum svikara, dróttinn minn (Eint. 97b₁).
- stúka**, f., *Ærmc*: Hann klauf
- skjöldinn, ok fylgði stúkan alt frá axlarblaði (Fs. Suðrl. 190₄₈).
- stulðr** (-ar), m., = stuldr, 1) *Tyveri*: eignask enga hlute fyr rán, né fyr stulþ (H. 211₃₉). ránum eða stulðum (Spec. reg. 88₁). — 2) *stjaalen Ting*: Þá undroposc allir krapt heilags manns, er hann hafði þjófinn bundit við stulþ sinn (L. 101₂₉).
- stundgi** (stund, f.; -gi, *ikke*). *ingen Stund, ingen Tid, kun en kort Tid*: Góþir menn lifa s. í þessom heime (L. 122₁₃ = Hms. 1, 233₂₂). *I Greg. Dial. 3, 37 findes intet Ord, som svarer til stundgi*: Quidnam, quaesote, esse existimas, quod boni quique subtrahantur.
- stundligr**, a., *kortvarig, for-gængelig*: Látom eigi stundligrar farsælor (ea, quae sunt tranitoria, Greg. Hom. in evang. 39,7) byrgja augo hugar várs (L. 73₃₀).
- stúra** (i), *være bekymret*: Stúrið eigi fyrir lífdögum yðar (Lúk. 12,22). Hvar fyrir ertu þá stúrandi, hvernin hann muni kunna þig að fœða? (Gerh. Þijj₁₄).
- sturla** (a), *forstyrre, forvirre, bringe i Uorden*: Stírðna þá ráðin, enn sturlast góðsin (Mar. 229₂₈). Sjálfr fjandinn

- ...sturlar meyna fyrir innan með broddum lostaseminnar (228₁₈). konungrinn sturlaðr ok mjök reiðr (530₂₁). Konungligt vald ok vili sturlar alla hluti (Thóm. 74₆). Hann sturlast af þessu furðuliga mjök (174₁₄).
- sturlan**, f., *Forstyrrelse, Forvirring*: Hann gerir honum hér meðr kunnigt, undir hvílikum stormi ok s. er Thómas erkibyskup stendr nú (Thóm. 168₂). Hinn forni fjandi kastar illgresi í guðs akr, kveikjandi svá storm ok s. í kristni guðs (149₁₀). vekjandi svá storm ok s. móti prédikara sannleiksins (Ps. 586₈).
- sturlun**, f., = sturlan; Heimrinn og djöfullinn er sálarinnar stærsta s. (Gerh. Fvj₂₀).
- stuttbúinn**, p., *iført en kort Klædning*: Þá hlógu sumir at honum, er hann var s. (Hms. 1, 555₁₂). Þá tóku sumir at hlæja ok kalla hann afflettan ok s. (576₈). Þeim þótti hann vera heldr s. (609₅).
- stuttliga**, adv., *kortelig*: Lúkas talar þar svo s. um (Summ. 1, Q₂₈).
- styggliga**, adv., *ublídt, uvenlig*: Hann svarar honum eigi s. né snelt (Hms. 2, 510₁₇).
- styggliga**, adv., = styggiliga: Dróttinn svaraði honum s. ok bað hann frá sér fara (Ps. 406₃₃). Hví svarar þú mér svá s.? (Rs. 58₁).
- stynfylli**, f., (stynr, *Stönnen, Suk*; fylli, *Mæthed*), *Mæthed, Overmættelse*: Dróttinn vorr berr umhyggju fyrir sínum vesalingum, þó at eigi gefi hann þeim alla tíma s. magans (Corv. 2, 82₂₂).
- stýrandi**, m., *Styrer, Leder*: ef þú ifar eigi gup vera ósýniligan alls skapanda ok stýranda (L. 131₁₆ = Hms. 1, 238₄). svá, at kalla hann stýranda heims ok himinríkis ok engla (SE. 1, 446₁₂).
- styrjaldarmaðr**, m., *Fredsforstyrrer*: Vér fundum þenna styrjaldarmann (Ps. 230₂₇). Víkingar ok styrjaldarmenn gerðu ófrið á landi því er Frigida (= Frygia) heitir (Hms. 2, 30₃₉). Þessi s. kom fyrir skömmu í borg vára (311₁₅). ef at þeir eru eigi neinir styrjaldarmenn (Corv. 1, 62₁₃).
- styrjaldligr**, a., *forstyrrende*: Skriðnar þar ór höndum honum meyligr skuggi,

hann eftirlátandi með styrjaldligri atskelkingu (Hms. 2, 359₁₄).

styrjöld (-aldar), f., *Forstyrrelse, Forvirring*: vekjandi stóra s. innan borgar (Ps. 657₇). Þessir menn göra s. í borg vorri (Post. Gj. 16₂₀).

styrkð, f., *Styrke, Kraft*: andi ráps ok styrkþar (H. 133₂₃ = L. 177₂₃). s. trúfastra, líkn syndugra (Fs. Suðrl. 150₁).

styrkðarfjall, n., (*mons fortitudinis*), *Kraftens, Styrkens Bjærg*: Aron þýpisk styrkþarfjall (L. 84₃).

styrking, 1) *Styrkelse*: Sú fæða, sem ek bergi, móast ekki likamanum til styrkingar (Hms. 2, 116₃₃). — 2) *Bekræftelse*: til styrkingar þessum mínum orðum (Ps. 31₁₈). til styrkingar várar framsettra greina ok skynsemða (Hms. 2, 129₂₇).

styrkjandi, ger., *som fortjener at beforders, æres*: (Goðin eru) svivirðiliga sneypandi, heldr enn sœmiliga s. (Fb. 1, 89₃₅).

styrkleikr, m., *Kraft*: heldr hefir þetta gærzt af venjligri guðs mildi, er yðr virðist miskunn veita fyrir styrkleik trúar yðvarrar (Hms 2, 96₃₃).

styrkliga, adv., *kraftig, mægtig*: hversu sælasti faðir Nicholaus erkibyskup hafði s. frjálsat þrjá menn saklausa undan brugðnu sverði ranglátra (Hms. 2, 104₃₀). s. sigrandi . . . þá fjandr ok óvini, sem um sitja oss at svíkja (129₁₃).

styrkna (a), *blive stærk, styrkes, komme til Kræfter, komme sig*: Herra keisarin styrknar til guðs miskunnar fyrir svá mikit afbrot (Ps. 501₁₉). styrknaði nú mikit við áminning heilags föður (Hms. 2, 498₅). Heilagur ábóti Moyses styrknaði svá mikit af þessi sýn (500₉). Skorti hann hvorki drykk né mat, ok kendi hann sik nú s. (Fs. Suðrl. 229₆₁). Tekr hann nú brátt at s. (Part. 25₂₀). at þeir skulu næra sik með kjöt ok sofa inni um nætr, þar til er þeir styrkna (Íæ. 26₁₇).

stærð, f., *Storhed; Højhed, Majestæt*: hvað ógnarlig má þá vera s. syndarinnar (Gerh. B. vij₈). svo fyrir máttkan mildleik þinnar stærðar / mætti vorar bœnir dróttni færðar (Daviðs d. 77, Bs. 2, 538).

stærileiki, m., = stærilæti: allr s., sá eð kemr út af

- átrúnaði vorra verka (Corv. 1, 67b₁₀).
- støerilæti**, n., *Stolthed, Hovmod.*: at niðr kefja s. þeira Pharisæanna (Corv. 2, 128b₁₇). ofstœki ok s. er oss innfœtt (1, 67b₁₉).
- stöðugleiki**, m., = stöðugleikr: Tak og minn vinstra fót og fest hann með nagla sannarligs stöðugleika (Msp Ee. 5₁₆).
- stöðugleikr**, m., *Stadighed, Fasthed, Standhaftighed*: Skjótt hvarf steinn aftr í sinn stöðugleik (Ps. 15₅). Hann unni henni með hinum mesta stöðugleik (Trist. 15₂₁).
- stöðugliga**, adv., *med Standhaftighed*: í guðs evangelio s. staðfestast (Corv. 1, 55₂₀). Slíkar greinir skaltu s. setja fram fyrir guð og trúa s. þar á (Summ. 1, E iij 2₂₈). Að vér höldum sönnu trúnaðarrausti og voninni s. alt til enda (Gerh. Qv. 2₂₀).
- stöðugligr**, a., *standhaftig, urokkelig*: með stöðugligri ástundan (Hms. 2, 652₁₅).
- stöðuglyndi**, n., *Standhaftighed*: Legðu oss margfaldan kross upp á, sem þig lystir, enn jafnframt þessu styrk og s. til að umbera það með þolinmæði, sem
- þú upp á leggr (Gerh. Cc viij 2₈).
- stök (stakar)**, f., *Afbrydelse*: Þær helvízku kvalir eru ekki alleinasta óendanligar, heldr verðr og aldrei s. né uppgjöf á þeim um eitt augnablik (Gerh. Kk. v₂).
- stöplast (a)**, *skylles, sprudle, falde som Stenk*: Enn er Flóvent sté nær, þá stöpluðust yfir kerit nökkurir dropar (Fs. Suðrl. 169₁₂). Hann skýtr niðr kerinu á borðit, ok hirðir eigi, þótt af stöplist (169₂₈).
- suða**, f., 1) *Kogning*.— 2) *Tøvejr*: Var þá litill klaki í jörð, því suður géngu (Safn 1, 86₁₄).
- Suðhantun**, n., *Byen Southampton i England*: Síðan fór hann skyndiliga yfir Englands sjó ok lendi í S. (Str. 51₃₃). At hann riði á einum degi ór Suðantun, er stendr á sunnanverðo Englande ok norðr til Eðineborgar (51₁₆).
- suðvestanvindr**, m., = útsynningr, *Sydvestvind*: Sú höfn, sem at er við Krit í gegn suðvestan ok norðvestanvindi (Post. Gj. 27₁₂).
- sumarligr**, a., *sommerlig, Sommer*: Ef nökkurr talar af sumarligum hita (Hms. 1,

- 73₃₀). Var lík hans saltat, at eigi þefaði þat illa at (af?) sumarligum sólarhita (2, 187₁₇).
- sumarsalr**, m., *Sommersal* : Enn hann sat í sínum sumarsal (Dóm. b. 3₂₀).
- sumarsblóm**, n., *Sommerblomst*, *eller kollektivt: Sommerblomster* : Skeyta hans ok næsto líkams klæði vóru af hvítu silki, öllu sumarsblómi hvítari (Str. 39₂₃).
- sumartið**, f., *Sommertid*, *Sommer* : Þá var s. ok hátíð mikil, Jónsvökunótt (Fs. Suðrl. 115₃₅).
- sumligir**, a. pl. (*holl.* sommen, *sv.* somlige, somliga), =sumir, *somme*, *nogle* : So finst ok í sumligum historíum af sancte Osvaldo (Ósv. 78₁₆). Hann veitti sumligum borgir, þorp ok kastala (28₂₈). Vóru sumligir glergluggar látnir upp (36₂₆). Í sumligum bókum greinir so (56₅).
- sumr**, a., *nogen*; *en Del af, tildels* : S. kristenn lýpr es nú á himne með gope, en s. es í heime her (H. 99₃₆). Sólin hafði sum setzt í sjáinn, enn sumt hjólit stóð í sama stað (Hms. 2, 416₉). Gaf fátækum mönnum suma svá eigu sína, enn suma hélt hann eftir í sjálfs síns varðveizlu (568₇).
- sumstaðar**, adv., =sums staðar, *paa nogle Steder* : S. var völlrinn fagr (Hms. 1, 592₆). Enn s. (var) því hæra at maðr mátti varla taka upp hendi sinni (698₃₆).
- sumtiðis**, adv. (*holl.* somtijds, *eng.* sometimes), *somme Tider*, *undertiden* : Guð vill þó, at vér tíðkum s. þær kirkjuþjónustur, sem hann hefir útgefit (Marg. Diiij 27). Guð hann dregr s. undan um stundar sakir sína hefndar plágu (Corv. 2, 99b₁₆). Freistanir, í hverjar guð lætr s. sína ástvini rata (1, 46₁₃).
- sundfimi**, f., *Svømmefærdighed* : Þeir neyta sinnar listar og s. (S. þög. 30₂₆).
- sundklæði**, n. pl., *Svømmeklæder* : Tóku þeir nú sín s. (S. þög. 30₂₈).
- sundra** (a), *sønderknuse*: harmþrunginn andi ok sundrat hjarta (contritum cor. Marg. Ff. ij2₁₃).
- sundran**, f., *Splid* : Heyri eg, að þar eru sundranir yðar á milli (1. Kor. 11, 18).
- sundrdreifing**, f., *Adspredelse*, *Adsplittelse* : Vill hann ganga í s. heiðinna manna? (Jóh. 7, 35).

sundrgreindr, p., *sønderdelt, forskjellig, forskjelligartet*: Þót ýmislig eða sundrgreind sé mannlig tign í veröldinni, þá er ein ok en sama skipan öllum sett, at fœðast ok deyja (Hms. 1, 109₁₆).

sundrleysing, f., *Oplosning*: með atkominni s. kjötsins (I.. 192₄₁).

sundrliigr, a., *forskjellig, forskjelligartet*: þvíat tveggja manna líf man engra meir sundrliigt enn þín ok mín (IÆ. 2₆₉).

sundrlikr, a., *ulig, forskjellig*: Þessi völd eru svá sundrlik sín í milli, sem birtast má með skömmu máli í fylgjöndum greinum (Hms. 2, 74₃₂). Mjök er sundrlikt at standa þjónandi fyrir borði virðuligs Nicholai Mirrensis erkibyskups, eða vera yðarr skenkjari heiðins konungs (140₃₇).

sundrlyndr, a., *uenig*: samlyndir sín í millim svá í huga sem at sæti, enn sundrlyndir við erkibyskup svá í hjörtum sem í sessi (Thóm. 102₈).

sundrskifti, n., *Sønderdeling; Dragen til forskjellige Sider*: vanmegnari firir margháttat s. ýmissrar áhyggju (Ps. 497₁₅).

sundrskurðr (-ar), m., *Sønder-skæring*: Intu þeir því upp sundrskurðinn ok brenning búksins til ógnar hinum efra hlutanum (Hms. 2, 631₃₈). Hann hafði knífinn í fiskinum til sundrskurðar (665₁₂).

sundrþykkir, a., *uenig, uoverensstemmende med*: Á þessum degi ok hverfa sundrþykkir til samþykkis (Hms. 2, 249₁₉). Þá göngom vér fripar göto, ef vér greiðom verk ór á þann réttlætis stig es vér verþim eigi sundrþykkir við skapara várn (I.. 81₂₅).

sundrþykkja (i), *være uenig med, misbillige*: Þeir ero svá nálægir guði, at þá fýsir aldri at s. réttlæti hans (Hms. 1, 255₂₉).

sunduggi, m., *Svømmefinne*: Enn þat alt, sem ekki hefir sundugga ok hreistr, þat skulu þér ekki eta (5. Mós. 14₉).

sunnudagr, m., =dróttinsdagr, *Søndag*: Af slíkom stórmerkjom skal eigi páska-hald þoka af sunnodegi á annan dag viko (H. 74₃₈). ok sunnodaginn fór Haraldr konungr með lípi ok öllom her til borgar Jork (Mork. 114₂₃). Sá atburðr varð á einom sunnodegi,

- at (Óh. 1853, 197₉ = Hms. 2, 163₁₉). Þat var á sunnudegi (233₃₆).
- sunnudagskveld**, n., *Søndagsaften*: Er sunnudagskveldit af skipi borinn heilagrdómrinn (Hms. 2, 150₉).
- sunnunótt**, f., *Søndagsnat, Natten för Sondag*: En þau er alen ero á s., þau skulu skirð vera firi messo um morgenenn (NgL. 1, 377₁₀).
- súrdeig**, n., *Surdej*: Lítið s. sýrir alt deigit (1. Kor. 5,6). Líkt er þat súrdeigi, því er kona tók ok mengaði við þrjá mæla mjöls (Lúk. 13,21). Vaktið yðr við súrdeigi Phariseorum (Lúk. 12,1).
- súrskapr (-ar)**, m., *Uvenlighed, Fjendtlighed*: Af þeim feðgum tók Þorgils Hölluson goðorð, ok þótti þeim þat hinn mesti s. (Read. 57₁₄).
- sútarfullr**, a., *fuld af Smerte, smertelig, pinlig*: með sútarfullri iðran fyrir sinn glæp (ÍÆ. 42B₁₄₃).
- sútari**, m., *Garver*: hjá Símoni þeim nökkrum, sem var einn s. (Post. Gj. 9,43). Hann herbergjar í húsi Símonar sútara við sjóinn (10,32). Nærri sömu borg Lugduno var einn ungr maðr, s. at iðn (Ps. 704₃₂).
- Paa det sidst anførte Sted er det usikkert, om sútari betyder Skomager eller Garver.*
- sútfenginn**, a., *sørgelig, smertefuld*: fallandi á kné lítillátliga með sútfengnum styn (Mar. 517₁₆). svá at innan lítils tíma má þeira eign réttlíga heita sútfengin fátöekt (609₃).
- sútfullr**, a., *sorgfuld; angerfuld*: Vér sýndum yðr sútfullan lifnað iðrandi manna (Ps. 911₂₃).
- svali**, m., *Svale, Kølighed, Kulde*: hvárki lætr hann hefta sik sjóvar grimð, né svala vetrar (Gyð. 74₂₅).
- svallaraskapr (-ar)**, m., *Udsvævelser*: Af ølinu gørist s. (Corv. 2, 59₁₀).
- svartmunkaklaustr**, n., *Dominikaner(?)kloster*: Litinn veg brott af Róm stóð s. (ÍÆ. 22₁₁₁).
- svartnætti**, n., *den mørke Nat, Natmulm*: Hann gékk langt og þvert um grasgarðinn í svartnættinu (Eint. 73b₂₆). svo sem þú sofandi hvilir og forðist ólukku og voða svartnættisins (192b₁₆).
- svefnbúrssveinn**, m., *Kammer tjener*: Rekkjukonor ok svefnbúrssveinar bjuggu ok

- gerðu rekkju brúðarennar (Str. 21₃₆).
- svefnker**, n., *Drikkekar el. Glas, som indeholder Sovedrik*: Frú Serena biðr Teclam at gefa þeim s. (Cl. 13₄).
- svefnmál**, n., *Sovetid*: En es at svefnmáli kom, þá vas Benedictus í stöpli nekkverjom ovarla (L. 119₂₀ = Hms. 1, 219₂).
- svefntíð**, f., *Sovetid*: ok er s. kom, var Benedictus ofarla í stöpli nökkurum (Hms. 1, 177₂₂).
- svefntími**, m., *Sovetid*: Svefntímar hans vóru eigi langir á nóttina fyrir þjónkan fá-tækra (Thóm. 323₂₀). Ok er s. var kominn, þá er Jóhannes guðs maðr komandi fyrir sýn (Hms. 2, 343₉).
- svefnugr**, a., *sövnig*: Hann var s. ok fastaði lítit (Hms. 2, 232₉).
- svefnþunga**, a., *betyngt af Sövn*: Pétr ok þeir er vóru með honum vóru mjög s. (Lúk. 9,3₂).
- svefnþurfandi**, p., *som trænger til Sövn*: Þeir vóru enn þá veykir, sorgbitnir og s. (Eint. 70₂₃).
- sveia** (a), *raabe Vé over en*: Þeim sveiar Krístr so segjandi: Vei þeim manni, fyri hvern þat hneykslunin kemr (Marg. Ccij₂₁₆).
- sveið**, f.(?), *Tumlen, voldsom Bevægelse*: Hestrinn gørist órór, er hann sér önnur hrossin, ok í sveiðum hestsins fellr niðr øxin ór hendi honum (Sturl. 1878, 1, 21₃₁).
- sveinpiltr**, m., *Dreng*: Hér riðr einn s. xvij. vetra. (Fs. Suðr. 201₂₃).
- sveipr**, m., *Hovedbedækning, Hovedtøj*: Sér hann þar til þerris úti kyrtíl hús-freyju ok sveip (ÍÆ. 90₁₄₅).
- sveitalækr** (-jar), m., *Ström af Sved*: Bliknaði andlit þeira ok runnu sveitalækir af þeim (Hms. 2, 322₃₄).
- svelgr**, m., *Slughals, Æder, Fraadser*: Djarfr ert þú, kvað hann, hinn gráðugi s. (El. 61₉).
- svena** (a), *svinde, hensvinde*: ok svenar allr þroti þjóta-anda hafs (Sp. reg. 63₁₆).
- svinging**, f., *Berøvelse*: s. guðligra ástgjafa (Marg. Fijj 2₃).
- svik**, n., *Svig; Forræderi*: sekr krossfestingar eða þess versta sviks (Hms. 2, 404₁₈). Minst þú ins fyrra sviks (575₁₂).
- svikaforkr**, m., *svigagtig Stok*: Styrkliga veikt þú vagn-

inum, at ranglætishirzlan ok svikaforkrinn skyldi sundr brotna (Hms. 2, 138₂₁).

svikamaðr, m., *Bedrager*: Hann rekr alla svikamenn ok illskupjóð ór landinu (Gyð. 40₂).

svikligr, a., *svigagtig, bedragerisk*: Hér með hefir ek afneitat í mínu hjarta öllum prettligum listum ok svikligum fjandans verkum (Ps. 576₂₈). fyrir svikliga hafnan háleitra guðs boðorða (647₂₉). Vér nánum aldri forneskju svikligrar flærðar (Hms. 2, 106₂₀). sviklig auðæfi (I. 195₄₁).

svikráð, n., *Forræderi*: ok er í gullinu sá steinn, er þú þarft eigi að óttast galdra, né eitdrykk, né s. (Fs. Suðrl. 197₄₃).

sviksamr, a., *svigefuld, bedragerisk*: er verið hafði lærisveinn hins sviksama Simonis (Ps. 79₅). Allir menn eru sviksamir (Msp. F 6₁₃).

sviksemðarflekk, m., *Forræderisplet*: Hann þikkist ævinlegan sviksemðarflekk á alla oss fœra (Thóm. 103₁₇).

svimma (svimm, svamm, summum, sommit), *svømme*,

flyde: Nú er þat margra manna mál, at Ólafr konungr hafi støyft af sér brynjonni sinni í kafi, ok sommet siðan til Vinda-snekkjonnar (ÓT. 1853, 68₃₁). Gröfin er full af oleo, svá at beinin s. í niðri (Hms. 2, 149₂₇).

svinahirðir, m., *Svinehyrde*: Enn sá hann of dag svínahirpe í skinnfötom (Hms. 1, 568₁₄). Lítir þú í fjórða part þessa glers, sýnist þú sem einn ljótr s. (S. þög. 50₁₀).

svinalið, n., *Svineflok, Svinehjord*: Því var líkast til at jafna, sem þá er vargr kemr í sauðaflokk eða villigaltr í s. (Trist. c. 4, AnO. 1851, 18₆).

svinka (a), (*oldeng. svincan, udføre, virke, arbejde paa*): Meðr því at almáttigr guð vill hefta Jamund at gera skaða á sínum sauðum, vill hann ok tálma hans trollskaþ um tíma ok láta fréttu þat sem hertogi Girarð hefir svinkat (Km. 192₃₀). Jarl lét þegar at s. (*lod lage fat paa Arbejdet, skride til Udførelsen af Foretagendet*) um nóttina. Hann lét búa skip sín, sem hann komst við (Fs. Suðrl. 53₄).

svinnr, m., *Forstand, Kløgt*: Áki snýr nú á svinn ráðinu (*tager nu en kløgtig Beslutning*), ok biðr sér konu einnar, hirðmanns dóttur (Fs. Suðrl. 15₁₀).

svipillr, a., *med en barsk Mine, barsk af Udseende*: Sér hún einn jötun stóran, svartan ok svipillan (S. þög. 88₁).

svipligr, a., *pludselig*: Hinir fjórir synir Styr's druknuðu af skipi í Borgarfirði með svipligum atburð í hvirfilvindi allir í einu (Bs. 2, 606₁).

svipsinnis, adv., *med uforrettet Sag*: Lát mig ekki s. frá þér fara (Msp. E₃₁₄). Þótt dárinn færi s. (*kom tilbage med uforrettet Sag*), þikkir þeim engi smán í (ÍÆ. 83₃₅).

svirbeygja (i) (sviri, *Hals*; beygja), *böje ens Hals*: Svirbeygt hefi ek nú þann, er rikastr er með Svíum (SE. 1, 398, v. l. 11).

svæla (i), *lade gaa op i Røg (in fumum vertere)*; s. út, *bortedsle*: hverr út hafði svælt sínu góðsi (Lúk. 15₃₀).

svörugr, a., = svörull, *fripostig, gjenstridig*: þat þeir sé sínum dróttnum undir-

gefnir ok í öllu viljugir, veri eigi svörugir (Tít. 2,9).

syfjan, f., *Søvnighed*: Hann segir ok aldri mér í mót, hvárt ek eggja hann til athugaleysis bœnahalds, eða syfjanar um sálma-søng (Hms. 2, 545₁).

syfta (i), = svifta, *berøve*: monop er þá syptir riddaratign (Hms. 2, 211₂₃).

sykeri. m., = svikeri, svikari, *Bedrager*: Þú lézt eigi sykera geta véltan mik (Hms. 2, 433₃).

sýkva, = svikja, *bedrage*: Nágrannar þínir s. höfþingja þína (Hms. 2, 237₁₀).

syndabrotsmaðr, m., *Synder*: Soddan syndabrotsmenn þeir finna Christum einn náðigan herra (Summ. 1, Gij₃₄).

syndadjúp, n., *Syndedyb, Syndens Afgrund*: Tortaldir drógust aftr ór sjálfu syndadjúpinu (Hms. 2, 364₃).

syndafang, n., *Syndeskeyld*: Mörgom verþr auragnótt at synþafangi (L. 67₂₃).

syndafullr, a., *syndefuld, syndig*: Hverr er þinn lifnaðr með syndafullu ok breysku kjöti? (L. 193₃₃). at ek skylða binda mik í hjúskap syndafullan (Hms. 1, 442₁₂).

syndagjald, n., *Syndestraf*: svá at í sínu syndagjaldi (*til Straf for deres Synder*) kemr þeim annarr ófagnaðr (Mar. 213₂₀). Sá vér síðar á þetta hervirki, er vér trúum vóra menn þol-at hafa í sitt s. (Hms. 1, 548₅). kemr yfir borgina fyrir s. mikit ok fáheyrtr áfelli (2, 60₂₄). Á nökkurum tíma kemr fyrir s. mannanna svá öflugt hungur ok hallæri inn í Liciam, at (107₂₂). Hann týndi fyrir s. einga syni sínum í miðju hafi (132₂₅).

syndalif, n., *syndigt Leved*: Þeir vóru í syndalífi getnir (ÍÆ. 36₁₀).

syndari, m., *Synder*: Fyrir eins manns óhlýðni eru allir menn syndarar orðnir (Eint. 98b₂₄). Hann biðr ekki alleinasta fyrir syndorunum (Gerh. Gvj₆).

syndasaurr, m., *Syndens Smuds*: Guð sendi spámennt sína, at þeir leiddi mannkynit frá syndasauri (Hms. 2, 231₁₈). Kristur þó oss í skírnavatni af syndasauri (231₂₃).

syndavatn, n., *Syndevand, Sonevand*: Þú skalt stökkva syndavatninu á þá (4. Mós. 8,7).

syndblandinn, p., *syndbesmittet*:

Forðaðist þessi guðs maðr sem eitrit sjálftr allar syndblandnar návistir kvennanna (Hms. 2, 79₅).

syndbrotsmaðr, m., *Synder*: Hvar fyrir skyldi eg þá eftir þat sem annarr s. dæmðr verða? (Róm. 3,7).

syndga (a), =syndgast, *synde*: Þótt þú giftist, syndgar þú ekki (1. Kor. 7,28). að eg varðveiti þitt orð í mínu hjarta, so eg syndgi ekki í móti þér (Eint. 57b₃).

syndlaust, adv., *uden Synd, uden Brøde*: Þú mátt mik s. drepa (Trist. 91₁₄).

syndligr, a., *syndig*: Ek biðr miskunnar fyrir drauma syndliga (L. 184₂₁).

syndsamligr, a., *syndig*: syndsamligt æði, *syndig Natur* (Marg. Fiiij₂₄). syndsamligar girndir (H. iiij₂₁₁). Syndina og syndsamligar tilteygingar vil eg forðast (Eint. 90₁₁).

syndsamr, a., *syndig, strafskyldig*: svo at syndin yrði yfir máta syndsöm fyrir boðorðit (Róm. 7,13).

sýra (i), *syre*: þar til at þat sýrðist alt (Lúk. 13,21). Lítið súrdeig sýrir alt deigit (1. Kor. 5,6).

syrkót, n., (*eng. surcoat*), *Overkjole*: Mœtir þú öðrum,

gef honum syrkótit (IÆ.
10₄₇)

Sýrland, n., *Syrien*: Borg heitir Edissa á Sýrlandi (Hms. 1, 24₁). í þeiri eyðimörk einni, er liggur við S. (2, 185₂₇). Einn egipzkr bróðir kom einn tíma í S. (592₇).

sýrlenzka, f., *det syriske Sprog, Syrisk*: í þeim stað, er kallast Debathalia á sýrlenzku (Hms. 2, 301₂₁).

sýrlenzkr, a., *syrisk*: í stað þeim es kallask á sýrlenska tungu Debathalia (H. 203₃₂). girskir menn ok sýrlenzkir (Hms. 2, 592₁₂).

syruvers, n., *Vise, som man har nedskrevet i sin Notisbog* (syropa); *Tryllevers*: þar með söng hann s. (Fil. r. 1, 21₃).

sýsla (a), *forskaffe*: Ok hugsaði hann þá, at hann skal ekki (hafa) sitt líf, ef hann sýslaði ekki Ísönd, unnostu sinni, þenna rakka sér til skemtunar (Trist. 131₁₇).

sýslan, f., = sýsla, *Gjerning, Arbejde, Virksomhed*: Tungu-ann uppkeikir alla vora s. (Jak. 3₆). Hafði sancte Páll einnig sína s. (Marg. Q₂₁₀).

sýslanda, ger. n., (*elaborandum*): Of þat es oss s. (*det bør vi lægge Vind*

pa), at vér komim til eilífrar hótípar (L. 20₆).

sýslulíf, n., *det praktiske Liv*: Tvær systr trúfastar, þær er við dróttni tóko, merkja tvenn líf kristens lýðs; þat er sýslolíf ok upplitningarlíf (L. 154₂₃). Margar eru fjölskyldur heims, þær er mikla áhyggjo gera þeim, er í sýslolife þjóna guði (155₅).

sýtandi, ger. (*dolendus, lugendus*), *værd at sørge over, værd at begræde*: Sú sýn er harðla mjök s. (Hms. 1, 110₂₃). Var meir fagnanda enn sýtanda yfir hans framför (Bs. 2, 156₃₇).

sýting, f., *Sorg, Bedrøvelse*: eilífr hræzlo uggr ok s. grátsamlig (Mar. 12₂ = 351₄). þar er aldri kemr s., aldri hryggleikr (Ps. 731₃₃).

sæborg, f., *Søstad*: Þau kómu í s., þá er Askalena heitir (Hms. 2, 304₁₀).

sæbygð, f., *Søbygd, beboet Kyststrækning*: Viðast um sæbygðina voru menn kristnir (Hms. 2, 159₆).

sæði, n., *Afkom*: Alt það land, sem þú sér, vil eg gefa þér og þínu s. ævinliga (1. Mos. 13₁₅).

sægnipa, f., *Bjergspids el. Klippespids ved Havet*:

- Kom hann um síðir á sægnípu eina (Part. 3₁₈).
- sælda** (i), *sælde, sigte*: Beiddist hann (fjandinn) máttar at s. postolana eða hrista sem hveiti (Hms. 2, 647₃₂).
- sældarstaðr** (-ar), m., *lykkeligt Opholdssted*: En nú allz maþr enn varþ yferstiginn af spanningo fjánda, ... þá rak guþ hann á braut ór sælþarstaþnom (H. 169₁₇).
- sælgæti**, n., *Lækkerbidsken, Lækkeri; Nydelse, Behageligheder, Forlystelser*: Þeir halda fyrir s. dagligar kræsingar (2. Pét. 2, ₁₃). Vér sjáum hina óguðligu lifa út í alls kyns s. (Marg. Ffiiij₁₈). Þeir halda, að eftir upprisuna muni þeir lifa í lystingum og s. (ÓS. 191₂₂).
- sælgætigr**, m., *Vellystling*: eigi hórdómsmenn né sælgætigr (1. Kor. 6, ₉).
- sælgætisdagar**, m. pl., *behagelige Dage*: þat þú munir hér hafa eiga marga hœga sælgætisdaga (Corv. 2, 39b₂₅).
- sælgætismaðr**, m., = sælgætigr: þetta samtalið Abrahams við þenna sælgætismaðr (Corv. 2, 58₄).
- sælka** (a), *gjøre lykkelig*: sá er elskar hværn bróður sinn ok sælkar (Hms. 2, 604₆).
- sælleikr**, m., = sæla, *Salighed, Lyksalighed*: Fyrir því lærði oss várr lausnari hinn fyrsta sælleik af lítillæti (Hms. 2, 369₁₉).
- sællifr**, a., *hengiven til Velleved, overdaadig*: Honum verðr þungr sinn kviðar hungr ok hörmulig øreign, því öllu framarrí sem hann hafði áðr verit sællifari ok ríkari (Hms. 2, 693₁).
- sælliga**, adv., 1) *lykkelig, lykkelig*: þá sofnaði hon s. í guði (Hms. 1, 542₁₇). Margir eru nú í útlegðinni sælligr settir, enn þeir vóru áðr í sjálfs sins fóstrlandi upp fœddir (Thóm. 144₈). Stíg með mér s. upp til himinríkis (Mar. 985₁).— 2) *overdaadig*: Hann bað engan svá s. fœða holdit, at þat drambaði í gegn öndinni (Hms. 1, 813₅).
- sæluvist**, f., *saligt Ophold el. Opholdssted*: öllum léttir þinum / sætlig s. (Ljóm. 176. Bs. 2, 527).
- sængarherbergi**, n., *Søngeskammer*: Hér hjá þessu brauðhúsinu er s. Christi og kristinnar sálar (Gerh. Miiij₉).
- sæti**, f., = sæta, *Pige, Kvinde*:

Þessi kynnin koma til mín/
kurteis veldur s. (Herb. r,
4,4₂).

sættarboð, n., *Tilbud om Forlig, Fredstilbud*: Enn fyrir því at slík heitan fylgði sættarboðum af Óláfi konungi, þá var þetta kveðit (Fms. 6, 437₂₂). Sendi hann þá Ulixem ok Diomedem til Priamus konungs með sættarboðum (Trójum. c. 20, AnO., 1848, 50₂₆).

sækjandi, m., *Sagsøger, Anklager*: Enn ef sækjandi vill þat eigi, þá skal verjandi láta bera vætti þat í dóm fram, er hann bauð giørð byskops (Grg. Sb. 146₂₃). S. skal þann mann láta vita, er sök er á hendi, at honom er stefnt .iii. nóttom fyrir dóm eða meira méli (262₃). Í salti liggr sök, ef sækjendr duga (Js. 115₁₂).

sæmðarhæð, f., *Ærens Højde*: Svá fór Sathan frá s. sem hann verðskyldaði (Hms. I, 678₁₄).

sæmðarvænlig, a., *som giver Udsigt til Ære*: Sýnist þat vera munu sæmðarvænligt, at kynnast við svá mikinn höfðingja (ÍÆ. 17₃).

sænskr, a., =svenskr, *svensk*: menn danskir eða sønskir

eða norrænir (Grg. Sb. 338₁₁).

sæta, f., *Sødhed*: fyllandi herbergit með ilm ok sæto ok unaðsemð (Mar. 486₂₀). ok ef þeir hafa hegndarsprotann, hafi þeir þá ok sætu himnamjòlsins, þat er miskunn, með sér (Hms. 2, 512₂₃).

sæti, f., 1) *Sødhed*: sete krasa þera es menn hafa til selo í heimi her (AN. 246₁₁). Heilagr Helenus sagði svá síðan sjálfr, at þess konar ilm né s. hefði hann aldri kent (Hms. 2, 429₁). — 2) sæti mín, *min Sødhed, min kjære*: Hann segir svá: Grát eigi s. mín, vel mun verða (Bs. 2, 643₂). Guð mun ambona þér, s. mín (133₂₃). Hvat er nú, s. mín? (145₂₆).

sætleiki, m., *Sødhed*: þá er hugskotið hefir átekið afsmekk hins innra manns sætleika (L. 161₃₀). gleði, s., líf eilífligt (197₂₅).

sætleikr, m., *Sødhed*: Hvaðan kom tréno s. ok ilmr aldins, eða fegrþ laufs? (L. 21₁₇). Andar krásir mego eigi elskask, ef þær ero eigi hafpar, þvíat maþr veit eigi sætleik þeira, svá sem sálmaskáld-

- it mælir (48₂₂). Því er það auðsýnt, at hinn innri s. sezt í móti hinni innri munuð ok eftirlífi (161₃₃).
- söðultreyja**, f., *Sadelbom*(?): Flóvent hjó til heiðingjans, ok tók fjórðunginn af skildi hans ok niðr lærit við söðultreyjunni (Fs. Suðrl. 182₃₄).
- søgr**, m., = segi, *lille Stykke*: Meiri von er, at ek rífa þinn líkama allan í søgi í sundr (Trój. c. 24, AnO. 1848, 68₃).
- sögusveinn**, m., *en Dreng, der fortæller Historier*: Kongr einn hafði sér sögusvein, þann er hvert kveld var vanr at segja honum fimm sögur (ÍÆ. 66₂).
- sökun**, f., *Bebrejðelse*: Þá tóko helvítes búar við höfþingja sínom með s. mikille ok ávítoðu hann (Hms. 2, 6₂₄).
- sølr**, a., (*oldeng. salvig, l. fulvus, luridus; oht. salo, salaw, fuscus, furvus, ater niger; eng. sallow, gul., gusten, gulbleg), bleggul, gulbleg*: Sýndist reyndar sikling flest / sølt ok følt at líta (Konr. r. 6, 21₂).
- sömuleiðis**, adv., *ligeledes*: S. áðr enn það feita var upptendrað, þá kom prests-
- ins þénari til þeirra (I. Sam. 2, 1₁₅). S. tók hann kaleikinn (Eint. 32₁).
- søngari**, m., = söngmaðr, *Sanger*: Ek mun senda Davið með hörpu sína ok alla söngara himneskrar Hierusalem (Hms. 2, 633₁₄).
- sønghljóð**, n. pl., *musikalske Toner, Musik*: Hér fyrir bjóðum vér yðru bróðerni, . . . at þér leggit niðr s. í hverri kirkju alls yðvars byskupsdæmis (Thóm. 390₂₆). á þann hátt sem aspis skriðr út af sinni holu, ef hann heyrir fögr s. (Mar. 1117₂₉). S. staðarins snørust í sút ok grát (Gyð. 4₉).
- søngmaðr**, m., *Sanger*: Hann var enn bezt s. ok svá látinumaðr (Mar. 143₉ = 1076₇).
- søngra**(a), *upers., lyde*: þá söngraði í lokinu (*Laasen gav en Lyd fra sig*), ok síðan spratt upp hurðin (Fs. Suðrl. 23₄₁).
- søngraust**, f., *Syngestemme; søngraustir, Vokalmusik*: Þá girntumst ek ór hófi leikfæri ok söngraustir, enn nú hugsa ek sálma (Hms. 2, 656₁₀).
- søngvari**, m., = söngmaðr: Hvað dýrðarlig ert þú eilífa guðs borg, í hverri

þeir himnesku söngvarar syngja? (Msp. x4b₁).
sönnon, f., *Bevis*: Engi hlutr stendr nú á mót þessi s.

(L. 132₂₃). Skynsamlig s. eggjar hug minn til trú (139₃).

T.

taflspeki, f., *Kyndighed i Skakspil*: Mun öllum first fara um vit ok um t. (Fs. Suðrl. 9₄₇). Vélin drap nú riddarann, enn ei taflspekin (Rs. 187₉).

tafn, n., *Offer*: Þá var Hylas leiddr til Þórs hofs at ráði Valeriani jarls, ok hét þar miklu tafni (Hms. 2, 330₁).

táhreinn, a., (= tárhreinn?)
 1) *fuldkommen ren; lutter*: táhrein contradictio, þat er mótstaðlig ræða (Marg. Kij₂₅). táhrein náð ok guðs miskunnsemi (Corv. 1, 49₁₉).

taka (tek, tók, tókum, tekinn), *tage*; t. upp (*suscipere*), *overtage*, *foretage*, *paatage sig*: enn hitt þykkir mér gaman at fást við hestana, ok mun ek þat upp t. (S. þög. 43₁₈).

takanda, ger. n., *som bør taget*: Hvat er þá til ráðs t. (Gísl. 48₁₉). spyrjandi, hvat til ráðs er t. (Thóm. 119₆).

takmark, n., *Maal*: Lát þú Christum vera þitt t. (Gerh. Tvij₁₈).

táknan, f., *Betegnelse*: Smyrsi er hér ok til táknunar ok til hreinsanar (Hms. 1, 466₃₁).

táknsamliga, adv., *paa en vidunderlig Maade*: Enn er þeir vóru svá t. fœddir af einum hleif, þá gerðu þeir þakkir guði (Hms. 2, 29₁₁).

táknsamligr, a., *vidunderlig, overnaturlig (?)*: Nú er aðrir töluðu um táknsamliga hluti með myrkri ok djúpsettri skilning (Hms. 2, 480₁₄). *I den latinske Original*: Et cum sermo de rebus profundis et mysticis haberetur (480₃₈).

talanda, ger. n. (*dicendum*), *som bør siges el. omtales*: Margt ok mikit er þar af t. (Bs. 2, 166₄). at honum er enga lund talande meðr konunge, *at han paa ingen Maade maa tale med Konngen* (Thóm. 147₄). Nú er

talandi af fimtu grein draumanna (Hms. 2, 87₁₂).
tálgutól, n., *Tilskæringsredskab*: með sverðum ok saxknífum ok alls konar tálgutólum (Hms. 1, 34₁₃₆₋₄₀).

tállausliga, adv., *uden Svig; dygtig, fuldstændig*: Bróðirinn sagði hins meiri von, at hann létti eigi fyrr, enn hann hefði t. hefnt sín (Hms. 2, 573₉).

tálmalaust, adv., *uden Hindring, uhindret*: En þá megom vér t. ganga þessa göto, ef vér elskom með hreinom hug guþ almáttkan ok svá nóngana (L. 36₁₃).

tálsmaðr, m., *Efterstræber*: Þeir sendu út tálsmenn (Lúk. 20, 20).

tálsnara, f., *Snare, List, Bedrageri*: Hinir fornu fjandr hurfu jafnskjótt í braut, keyrðir með himneskum krafti, aldri síðan þorandi hans at freista með tálsnörum sinnar listar (Hms. 2, 36₃₁₂). Líka sem t. mun þessi dagr koma yfir alla þá sem á jörðu byggja (Lúk. 21, 35).

tandrauðr, a. (tandri, m., *Ild*), *ildred*: Hásætið var á miðju hallargólfi ok skínanda alt af tandrauðu

gulli (Fs. Suðrl. 95₃₅). Svo sýndist houum. sem þat væri alt gert með tandrauðu gulli ok sett gimsteinum (Part. 7₆). Hon sér nú, hvar loganda leónit fyrir tandrauðu gulli leiðir eftir sér landtjaldit af drekanum (Cl. 113₅₂).

tannagnistr, m., *Tænders Gnidsel*: Eftir þat liðit æpir hann í sinn annat með ógurligum tannagnist (Bs. 2, 87₂₃).

tannagnistran, f., = tannagnistr: Þar er vein og kvein, óp og t. (ÓS. 256₉).

tannvara, f., *Tandvare'*, *Hvalrostænder*: svartr safali, t. ok bjarnfeldir (Trist. 26₂=205₆).

tapan, f., *Fordærvelse, Odelæggelse, Tilintetgjørelse*: Mörg falsvitni munu þau finna móti henni, þó at hana skorti eigi hin, er sönn eru, til hennar tapanar (L. 192₁₇). Stórar bylgjur bjóða skjóta t. þeim litla farkost (Mar. 269₁₆).

tapel, n., *Taple*: Mannlíkan var mjök svá rétt, / hann markaði upp á t. svo slétt (Herb. r. 3, 33₂).

tappi, m., *Prop*: Tappinn smelli tómri á / tunnu

- Gauts, sem heyrast má (Konr. r. 7, 60₃).
- tárabrunnr**, m., *Taareström*: Enn svá mikill t. flaut ór augum hans, at klæði hans vöknuðu (Hms. 2, 253₃₄).
- táraðr**, a., *taarevædet, med Taarer i Öjnene*: Í annat sinn sýnist hann t. fyrir leiði Lazarus (Mar. 27₃₄).
- tárafelling**, f., *Udgydelse af Taarer*: Enn er hann skildist við England mælti hann með t. (Bret. c. 51, AnO. 1849, 140₂₆).
- táralækr (-jar)**, m., *Taareström*: Enn heilög mær hafði svo beðit af öllum hug, at táralækirnir féllu af borðinu (Hms. 1, 176₃₇). Sumir kasta sér upp á likamann ørendan, kyssandi ok í táralækjum döggevandi þann blezaða munn (2, 125₁₅).
- táraregn**, n., *Taareregn, Taareström*: Ok er heilagr Remigius helti út táraregni sínu, reisti hann upp ina önduðu mey (Hms. 2, 226₁₂).
- tárfall**, n., = *tárafelling*: Eg skrifaði yðr til með mörgum táföllum (2. Kor. 2, ₄). nær eg hugleiði þín táföll (2. Tím. 1, ₄).
- tárfeldr**, a., *taarefuld*: eftir margar táfældar bœnir (ÍÆ. 37₂₂).
- tárfelli**, n., = *tárfall*: Eg hefi dróttni þjónat með miklu t. (Post. Gj. 20, ₁₉).
- tárliga**, adv., *med Taarer*: biðjandi t. af instum hjartans mergjum (Hms. 2, 76₂₁).
- tármildr**, a., *taaremild, tilbøjelig til at græde*: Spurði hon, hví hundr hennar var svá t. (ÍÆ. 67₃₀).
- taufra** (a), (*holl. tooveren, oht. zoubarôn, t. zaubern, forhexe*): Hverr hefir taufurat yðr? (Gal. 3, ₁).
- taufraless**, a., *blottet for magiske Kunster*: Hann er eigi t. (S. þög. 58₂₂).
- taufrari**, m., (*holl. tooveraar, mnt. toverer, oht. zoubarâri, t. zauberer*), = *taufra-maðr, Trolldmand*: frillulifnaðarmönnum ok taufururum (Opinb. Jóh. 21, ₈).
- taumalag**, n., *Tøjlen, Holden i Tømme, Styrelse, Ledelse*: Hafði hon á hinum yngra aldri lifat eftir lystingum líkama síns, at slitnu taumalagi skýrlífis (Hms. 1, 51₄). Almáttigr guð gaf yðr í hendr t. þessarrar veraldar (2, 106₁₉). stjórnanði meðr góðu taumalagi þat hold, er henni var undirgefit (Ps. 58₅₂₀).

té, n., láta manni e-t í t., *yde, tilstaa, skaffe en noget*: So kann og enginn heldr þá stóru guðs velgörninga at sjá og þekkja, sem hann í té lætr sinni kristni (Gerh. Piiij₁).

téðr, (þ. af téa, tjá), *vist, udvist*: Vér þökkum yðr mykiliga fyrir allan góðvilja ok vinskáp oss jafnliga téðan (DN. 10, 41₄, $\frac{7}{3}$ [1341]).

teigaskifti, n., *Deling af Skovstrækninger*: Spurði Þórir Greip, hví hann bar þat vitni um teigaskiftit móti kirkjunni á Ónarheimi (DN. 10, 28₁, $\frac{4}{11}$ 1327).

teita (i), *glæde, fornøje; gjøre behagelig*: Gleði teitir þetta líf, grátr hryggvir þat (Hms. 1, 281₃₄).

teiti, f., *Glæde; Overflodighed* (?): at vitrir menn mætti þat at líkindum ráða, at hann mundi eigi alt saman hafa vilja, t. fjár ok mikla skuld (Hms. 2, 48₃₀).

tempran, f., (*temperatio*), *Beherskelse, Holden i Tømme*: Lýðrinn fær enga t. á gert sínum hugaræsingi (Hms. 2, 125₂₃). ok alt eins fær lýðrinn eigi t. inn leitt fyrir hugaræsingi (125₃₆).

tempranarfullr, a., *maadeholden*: svá var hann t. til þessarra greina, at (Hms. 2, 81₉).

Temps (el. Tems), f., *Themsen i England*: Þá lögðu þeir fyrst til Lundúna ok héldu skipahernum utan í Temps (Hkr. 224₁₀). Sjá (þeir) þá England, ok it bezta at komnir utan at ánni Tems, er fellr um Lundúnir (Fs. Suðrl. 88₂₁).

tænaðarmaðr, m., = tænaðarmaðr, *Hjælper, Understøtter*: meðalrennari ok t. hjá föðurnum (Corv. 2, 26₁₀).

ténan, f., = tænaðr, *Understøttelse*: bæn ok t. lífandi manna (Corv. 2, 139₁₃).

tendran, f., *Tændelse*: gefandi svá næring ok t. eldinum (Bs. 2, 177₂₀).

tengsla (a), = tengja, *knytte, forbinde, forene*: heldr er hann (dauðinn) svo sem einn hlekkur, sem saman tengslar þær eilífu eymðir við þær stundlegu (Gerh. Ffij₂₁₉).

texti, m., 1) *Haandskrift, Codex*: Heilagr faðir Anastasius átti einn texta með einvala bókfellum ok hinum bezta penna ritinn, þann er eigi var verri enn áttján aurar silfrs, þvíat

par var á alt hit forna lögmál ok it nýja (Hms. 2, 533₁₇). — 2) *Text, bibelsk Text*: so sem textinn hér segir (Summ. 1, Oiiij₂₀).

teyging, f., Fristelse, Tillokkelse: Látið öngva veraldliga tögung dvelja fýsi hugar ypvars (L. 56₂₇). sá andskoti týndi sigri sínum fyrir þann, er fyrirleit teygingar hans (Ps. 747₅). Adamr lét at tögungom þínom (760₁₄). þeir er of fast fylgja fjandans teygingum (Stj. 388₃₅). sá maðr, er sik heldr lítt frá líkamligri teyging (Hms. 2, 624₂₇). holdsins teygingar (639₁₃).

Tibr, f., = Tífr, Tiberfloden: Var kastat líki hans út á ána T. (Hms. 2, 231₃₆).

tíðagerðarhús, n., Bygning, hvori Gudstjeneste forrettes; Kirke, Synagoge: Kristnir menn höfðu upp brent t. Gyðinga (Hms. 1, 38₁₀).

tíðara, adv., comp. af títt, tiere, oftere: Gengr ek aldri t. þessa erindis (Cl. 16₆₄).

tíðasókn, f., Overværelse af el. Tilstedeværelse ved Gudstjenesten: Hann skal láta ráða skrá ok lýsa þann máldaga heima at kirkjoni um sinn á tólf mán-

öpum hverjum, þá er menn hafa t. þangat flestir (Grg. Kb. 1, 15₁₉ = Grg. Sb. 17₁₇).

tíðendafróðr, a., vel underrettet: Ekki hefir þú t. verit (ÍF. 1, 264₉).

tíðis, adv., paa Færde: Antipatr vissi, hvat t. var (Gyð. 85₇).

tíðka (a), bruge, benytte: þeir sem at tíðka þenna heim svo sem at tíðkuðu þeir hann eigi (1. Kor. 7₃₁). Vér höfum eigi tíðkat þessa makt (1. Kor. 9₁₂).

tíðkan, f., Brug, Benyttelse, Udværelse: þat vér stundum oss sjálfa innbyrðis með t. kærleiksins (Hebr. 10₂₄). t. frelsisins (Marg. Ccii₇). teiknanna t. (Corv. 1, 24b₆). vínsins t. (48b₅).

tíðláttr, a., lysten, begjærlig, ivrig: at furðu tíðlátir væri kaupmenn þessir til brottfarar með alt sitt (Hms. 2, 111₁₀).

tíðnefndr, p., titnævnt: meðr því skilorði, sem mér sám ok heyrðum handaband oftnemnds Erlends, Ingimundar ok Hólmfríðar tíðnemndra (DN. 4, 353₃₄, ²/₆ 1366).

tífaldr, a., tifoldig, tidobbelt: gerandi þar af þeirri tí-

faldri tölu hina ágætustu kórónu (Mar. 240₂₂).

Tífr (-rar), f., *Tiberfloden*:

Á þeirri típ es T. gekk ór farveg sínom í Rómaborg ok varþ nær jafnhó borgarveggjom (L. 99₁₄).

tíglsteinn, m., *Teglsten, Mursten*: Setjum tíglstein þenna millum okkar (Hms. 2, 583₄).

tígnarlíga, adv., *paa en ærefuld Maade*: Aldri var fyrr í því landi hjörtr svá sundr tekinn, né veiðimanna fang svá t. heim flutt (Trist. 36₂₄). var dróttning inn leidd sömilíga í höllina, ok svá t., sem henni sómði (85₁₂). t. klæddr, *pragftfuldt, elegant klædt* (85₁₅).

tígnarlígr, a., *anselig, majestætisk, pragftfuld, prægtig, herlig*: Hann fékk hennar þá með löglíguum hjúskap ok réttu vígslu, með miklum og tígnarlíguum fagnaði (Trist. 21₂₁). t. maðr (41₁₆). börn svá tígnarlígrar ættar (50₆). hinn tígnarlígasti konungr (84₂₀). t. búnaðr (85₁). með tígnarlígru þjónustu (115₁).

tígnarmót, n., 1) *Præg af Værdighed*: værdig, *majestætisk* *Prætræden*: Djöflar leiddu mállisín svá sem

með nökkuru tígnarmóti sem einn mikinn konung (Hms. 2, 376₇). — 2) *Værdighed, høj Stilling*: til tígnarmóts eða meistaraðemis (353₁₅).

tígnarsess, m., *Æressæde, Æresplads*: Ef þeir vilja réttlíga fá hans t., þá stundi þeir heldr á hógværi enn grimmeik (Hms. 2, 512₂₁).

tígnarpokki, m., *majestætiskt Udtryk*: Konungr sá mikinn tígnarpokka á yfirbragði hans (Hms. 1, 363₂₃).

tígulsteinn, m., = tíglsteinn: Gørum oss tígulsteina (I. Mós. 11₃).

tígurlígr, a., = tígulígr, *anseelig, berømmelig, prægtig*: til sömðar ok sælu ok tígurlegs upphafs (El. 10₇). tígurlegt landtjald (Þiðr. 189₂₇). Ek kom til þessa landtjalds ens tígurlega (196₇).

tígurlæti, n., *stolt Optræden*: Síðan gekk Afranius fyrir Julium ok stóð fyrir fótum honum, ok hélt öllu sínu t. ok yfirbragði (Pr. 360₂₇).

tíkrakki, m., *Tøvehund*: Varðviðr hana vesallíga skift. at hon vendist um í þenna tíkrakka (ÍÆ. 67₃₈).

tilbiðjandi, m., *Tilbeder*: Sá tími kemr, nær at sannir tilbiðjendr munu tilbiðja föðurinn (Jóh. 4,23). sannarligir guðs tilbiðjendr (Gerh. 3 - cv27).

tilblástr (-rar), m., *Tilblæsen, Paablæsen, Paaaanding; Indskydelse*: Skal því síðr þeim (draumunum) nökkurn trúnað veita, sem eigi lýsist auðveldliga, með hvílíkum tilblæstri þeir koma (Hms. 2, 87,34).

tilboð, n., *Tilbud, Opfordring*: Hann vissi, at í tilboðinu var synd, enn eigi í fœðunni (Hms. 2, 653,25).

tilburðr, (-ar), m., = atburðr. *Hændelse*: veröldin sé ekki vorðin, svo sem fyrir nökkurs konar tilburð (Marg. Tii,13).

tilbyrgja (i), *tillukke, lukke*: Með þessum orðum tilbyrgir Krístr nú þeira munna, sem opinberan sannleik höfðu lastat (Corv. 1, 96,26).

tildra (a), (tjald, *Forhæng*), *paahænge, paahæfte*: Hann tildraði upp á sig (*behængte, pyntede sig med*) fjöðrum þeim, sem ei áttu heima hjá honum (Bs. 2, 633,1).

tildirátt (-dráttar), m., *Anledning*: Var ok þessi t.

þeira meina, er síðar kómu yfir hans krúnu (ÍÆ. 16,111).

tilefni, n., 1) *Aarsig, Anledning*: Fyrir þat t. samankallaði eg yðr (Post. Gj. 28,20). Syndin tók t. af boðorðinu (Róm. 7,8). Er hann vorðinn öllum t. eilífrar sáluhjálpar (Hebr. 5,9). t. at sýta (Msp. A5,25). — 2) *Lejlighed*: Hann lét aldregi neinu sinni nökkurt t. hjá líða, svo þat hann kendi eigi (Corv. 2, 72b6).

tileigna (a), *tilregne, tilskrive*: þat hann þínunni, dauðanum ok hans blezaðri blóðs úthellingu tileignar syndanna fyrirgefning (Corv. 2, 3,20). Enn heimrinn tileignar réttlætið alleinasta verkunum (22,5).

tileinka (a), 1) *forberede, indrette*: Eg vil tileinka yðr ríki, svo sem minn faðir hefir mér þat tileinkat (Lúk. 22,29). — 2) *fremhæve (særlig), nævne*: Þar eru sérdeilis tveir menn tileinkaðir: annarr frá Bjarnarnesi; hann hét Teitr; enn annarr frá Möðruvöllum, Þorvarðr Loftsson (Safn. 1, 34,23). Tileinkaðr, *særskilt, særlig*: og svo ábótum og útbúa ráðs-

mönnum gaf hann og til-einkaðar gjafir (61₄).

tilfangadagr, m., = atfangadagr, *Forberedelses Dag, Dagen för en Festdag*: enn af því at t. Gyðinga var, . . . þá báðu þeir Pilatum, at þeira bein brytust ok í burt tækjust (Jóh. 19₃₁).

tilferð, f., *Adgang*: Þess í meðal bannar sjórinna alla t. (Hms. 1, 711₄).

tilfinnanligr, a., (*sentiens*) *som har Følelse*: So sem það sálin görir líkamann lífandi, tilfinnanligan og hræranligan, eins líka görir heilagr andi manna inn andliga lífandi (Gerh. Ovj2₁₉).

tilfinning, f., *Følelse*: Þeir hinu fordæmðu kveljast hið ytra af tilfinningu píslanna (Gerh. Ll. 2₅).

tilfýsiligr, a., *tiltrækkende, tillokkende, behagelig*: staddir míþil tilfýsiligra hluta (H. 208₈). Guþ setr hjá (mönnom) tilfýselega hlute ok býþr, at eigi skyldu til girnask (208₁₂). inn tilfýsiligsti ilmr (Hms. 1, 355₈).

tilganga, f., *Adgang*: fyri hvern at vér höfum ok tilgöngu í trúnni til þessara náðar (Róm. 5₂).

tilgangr, m., 1) *Omstændighed, Anledning*: Þenna bónda finnr hann ok segir honum tilgang ok biðr hann meðtaka fénu (ÍÆ. 93₁₀). Var þat t., að Lanfrancus ábóti var tíma síðar Contuariensis erki-byskup (95₁₅₂).—2) *Hensigt*: Því er nú þá þessi t. guðs, vors himneska föðurs, þegar hann niðr kefr og niðr slækr í vorum hjörtum elsku til þessa heims með krossi og mótgangi, að hann vill þar skule rúm gefast sinni elsku (Gerh. Ddvij₆).

tilgreiðsla, f., *Udredelse*: Menn væntu tilgreiðslu um féit (Fb. 3, 448₁₄).

tilgreina (i), *nævne, navngive, anføre, fremhæve*: Þessa þrjá bæi þá tilgreindi hann, það engin sótt hefði komið (Safn. 1, 43₉₉). Var þar tilgreindr einn af þessum (44₇). Þar eru sérdeilis fjórir tilgreindir, sem að framgjarnastir vóru (70₁₀). þvíat svo verðr tilgreint, þat fimm þúsundir manna hafi saddar verit (Corv. 1, 98₁₉).

tilgørningr, m., *Bevirkelse af, Aarsag til*: Dramban ok ørvæntan er t. tjóns ok tapanar (Hms. 2, 364₁₁).

tilheimting, f., *Tilskyndelse, Opfordring, Ansproelse*: Prófi maðr sjálfan sik ok gangi svá til, enn eigi eftir váveifligu hugarins ákasti, heldr skoði sem vandligast tilheimtingarnar, hvart af guði gerast (Hms. 2, 628₄).

tilheyrandi, m., 1) = heyrandi, *Hører*: Verið og einnin gørendr orðsins, enn eigi alleinasta tilheyrendr (Jak. 1,22). — 2) *Tilhører*: Farið burt frá mér þér bølvaðir kennifeðr og tilheyrendr (ÓS. 226₂).

tilheyrari, m., *Hører*: ef einhverr er orðsins t. (Jak. 1,23).

tilheyriliga, adv., *tilbørlig*: at guð veiti mér ósnjöllum þá miskunn at ek skrifi t. (Hms. 2, 52₉). meðtaka guðs sacramentum t. (Corv. 1, 115₂₂).

tilheyriligr, a., 1) *henhørende til, vedkommende, magtpaaliggende*: Enga hluti vanrækti hann, heldr lét hann sér tilheyriligt alt þat, er lögmálit býðr (Hms. 2, 84₁₄). — 2) *værdig*: Vér dæmum yðr sannan byskup, sæmðum tilheyriligan (Bs. 2, 99₆).

tilhjálpandi, m., *Tilhjælper, Hjælper, Befordrer*: heldr

erum vér tilhjálpendr yðvars fagnaðar (2. Kor. 1,24).

tilhlakkan, f., *den Glæde som man føler ved Tanken om et tilkommende Gode*: t. til óendanligrar eilífðar í minninu (Gerh. II₃).

tilhlaup, n., *Tilløb, Løb*: því er þat eigi komit undir nökkurs vilja eðr tilhlaupi (Róm. 9,16).

tilhneiging, f., 1) *Tilbøjelighed, Drift*: Lögmálit kreft einnig hjartans með þess tilhneigingum (Corv. 2, 103₁₆). Allar vorar girndir, tilhneigingar og alt vort hugarfar mun samhljóða verða guðs vilja (ÓS. 316₃). — 2) *Lidenskab*: Hatr, hefndarbræði, lostagirndir; þetta eru þær vondar tilhneigingar, sem ekki geta leynt sér (Summ. 1, Diiij₇).

tilhneigjanligr, a., *tilbøjelig, gunstig stemt for*: at hann skyldi þá því orðinu þess tilhneigjanligri vera (Corv. 2, 146₂₉). tilhneigjanligt hjartalag til bœnarinnar (Gerh. Ov₆).

tilhugsun, f., *Tænken paa*; t. e-s hlutar, *Tanken om noget*: Þeir hinir forðæmðu munu meir og

framar kveljast hið innra af t. óþrjótanligleika kvalanna (Gerh. Ll₂₃).

tilhæfligr, a., *skikket, dygtig*: þeim sem tilhæfligir eru at læra aðra (2. Tím. 2₂).

tilkippiligr, a., *tittrækkende*: þó at þér þykki ek ekki t. at liggja hjá þér (S. þög. 88₂₈).

tilknúinn, p. (*af knýja til; jf. ákveðinn af kveða á*) = tilkníðr, tilknúðr, *tílskyndet, bevæget*: Af þesse nauðsyn allri samt t. fórnfærði ek sjálfr dróttni (Stj. 450₃₃).

tilkomandi, p., 1) *tilkommende*: (*futurus*): nærverendr ok tilkomendr [*praesentes et futuri*] (Hms. 1, 536₂₆). — 2) *fremmed*: Þessi sami var hans háttr við alla t. menn (2, 401₁₉).

tilkomandi, m., (*advena*), *Fremmed*: Nú at liðnum átta dögum sýktist tilkomandinn (ÍÆ. 51₁₁). hvort hann er heldr t. eðr innbyggjari í landinu (2. Mós. 12₁₉).

tilkominn, p., *fremmed*: Inn tilkomni bróðir svarar honum (Hms. 2, 506₆). Hinn tilkomni leiddi hann í einn stað (548₁).

tilkomulitill, a., *ringe, ubetydelig*: hvar fyrir hun (sálin) kann ekki hvíld og

rósemð að fá í hjá þvílíkum tilkomulitlum og lítilsverðum hlutum (Gerh. Yij₂₄). Hvað t. er maðrinn, þá hann fœðist í heiminn? (Zv₂₁₉).

tillaðan, f., *Tílskyndelse; Indskydelse*: Hann kom af andans t. í musterit (Lúk. 2₂₇). Sjá þú, þat Símon af heilags anda t. kemr í musterit (Corv. 1, 30₂₆).

tillag, n., *Tilliggende, tiliggende Ejendom*: Nú gef ek Róaldi fóstrföður mínum þessa borg með öllum hennar tillögum (Trist. 48₃).

tillagagóðr, a., *som plejer at lægge godt Ord ind for en* (leggja gott til): Hon er kona gæf, tillagagóð ok lyndishæg (ÍÆ. 85₆₃).

tillagast (a), *slutte sig til*: Sumir tillöguðust orðinu, ef þat krefði eigi svo frekt fyrirliþning allra hluta (Corv. 1, 72b₉).

tilleiða (i), *fremføre, anføre*: Fyrst þá tilleiðir hann sín skilríki (Corv. 1, 92₂).

tilleitni, f., *Anslag*: Þvílíkr kyndugskapr ok t. er at sönnu flærðarfull ok djöfullig (Corv. 2, 154₁₇).

tillíking, f., *Lignelse, Parabel*: Í þessari t. verðr í fyrstu haldinn hvorr í móti öðrum,

einn góðr hirðir ok leigumaðrinn (Corv. 2, 13₁₆). tillíkingin af konunni, þeirri sem barnit skal fæða (17₂₇).

tillit, n., 1) *Seen hen til, Seen paa, Öjekast, Blik*: Hann stöðvaði sitjandi grimmeik hertogans ok leysti bönd af þorpkarlinum í tilliti síno (L. 117₁₃). það náðarfulla t. dróttins (Eint. 114₁₁). — 2) *Hensyn, Agtelse*: Undrumst ek þat, er þér ætlið ófróðan mann, fiskimann hinn lygnasta, nökkurs tillits verðan (Ps. 94₁₇).

tillægi, n., = tillag, *Tilligende*: með öllum þeim lunnyndum ok tillægjom, sem þar hafa til legit frá forno ok nýu (DN. 10, 47₈, ³/₄ 1346).

tilmæli, n., *Anraabelse*: Þeir tóku á at minnast með enu djarfasta t. miskunnarinnar, hversu mjök þessi enn dauði hafði hana (Mariam Magdalenam) elskat (Hms. 1, 551₂₁).

tilreiða (i), *berede, tilberede*: Hann flýtti sér og tilreiddi hann (1. Mós. 18₇). ekki að þú vildir fyrir vatnið sjálfan þig helga eða hreinsa, heldr að vatnið

yrði fyrir þig tilreiðt og helgað (Msp. Cc₃₇).

tilsagning, f., = tilsaga, tilsögn, *Anvisning, Vejledning*: at þeir, sem eigi sá þá í líkamanum, nemandi þeira algert líf, laðist lesandi af tilsagningu lesningar (*lectionis indicio*) til eftirlíkingar heilags verks (Hms. 2, 340₁).

tilsetning, f., *Forauledning, Foranstaltning*: Hann var svikinn með ráðum Hákonar ok tilsetningu Haralds Gormssonar (Fsk. 35₂).

tilsettr, p., 1) *tilsat*: Göfugligr faðir himnanna skipaði enga hluti án lækningu tilsettri (Hms. 2, 61₁). — 2) *fastsat, bestemt*: Tak fæðu á tilsettum tíma, at þú hafir afl þitt ok styrk þar af (646₂₄).

tilsjónarmaðr, m., *Tilsynsmand*: Byskupi byrjar að vera óstraffanlegum sem guðs tilsjónarmanni (Tit. 1,7).

tilskipaðr, p., *anordnet, foreskrevet, bestemt*: með tilskipuðum hætti (Thóm. 115₂₀. L. 187₁₁). með fríðri fylgð ok tilskipuðu föruneyti (Hms. 1, 700₃₇).

tilskipan, f., 1) *Anordning*,

Bestemmelse, Foranstaltning: Hann kvaðst ok vænta, at meira mundir þú virða sending hans ok t., enn tilverknað minn (Fr. 10₂). Tóku nú at dá harðla mjök dróttins t. (Hms. 2, 520_{1,1}). — 2) *Maade, Omstændigheder*: Hon leitaði þá eftir, með hverri t. þetta mundi verða, þar sem hon hafði því heitit í hjarta sínu, at kenna eigi karlmanns (Ps. 856_{1,1}).

tilskyldaðr, p., *nødt, nødsaget, dreven, bevæget til*: tilskyldaðir fyrir ýmisliga nauðsyn (Hms. 1, 88_{2,7}). tilskyldaðir af nökkuru öðru vanmegni (94_{2,0}). tilskyldaðir af dróttinligu valdi (100_{2,0}). svá tilskyldaðr eða nær nauðgaðr (141₁).

tilskyldast (a el. i), *skyldes*: gegn þeim sjálfbirgingum, sem þat halda, at sáluhjálpin hun tilskyldist vorum verkum (Corv. 2,8b_{2,0}).

tilsókn, f., 1) *Søgning, Tilstrømning*: Sakir því líks ófriðar gefst upp fullkomliga t. borgarinnar (Mar. 454_{2,0}). — 2) *Besøg*: at vegsama sælan Nicholaum bæði með t. ok sœmiligu offri (Hms. 2, 146_{2,3}). — 3) *Angreb*: Enda man

yður t. litit stoða, þar sem hann veitir vörn, enn ek mótistöðu (1, 470_{2,1}).

tilstaða, f., *Omstændigheder, Anledning*: T. hans snúníngar var með þessum hætti. (Hms. 2, 479₆). Skilr hann með sinni speki, at af leyndri tilstöðu reis svá undarligt mál (ÍÆ. 92_{1,0,2}).

tilstilli, f., *Foranstaltning*: Skal honum batna höfuðverkjarins, er hann hefir fengit af minni t. (S. þög. 19_{1,0}).

tilstillingarmaðr, m., 1) *Foranstalter*. — 2) *Tilskynder*: sem óvinrinn ok hennar t. hafa þat ráð um gørt (ÍÆ. 93₈).

tilstofnan, f., *Foranledning, Skyld*: Var þetta ok mjök af t. Hallmundar (Grett. 1756, 138b_{2,8}). *Ordformen tilstofning, som staar i den nye Udgave 146₂, er anomal*. út af vorum völdum ok t. (Marg. Gg. 2_{1,4}).

tilstýring, f., *Anvisning*: Ok er hann hefir signt sik með t. virðuligs Nicholai, ferr óhreinn andi í brott af honum (Hms. 2, 94_{3,5}).

tilstyrking, f., *Hjælp, Bistand*: fyrir t. Jesu Christi anda (Filipp. 1,19).

tilstyrkr, m., = *tilstyrking*: fyrir tilstyrk yðrar (= yðvarrar) fyrirbónar (2. Kor. 1, 11).

tilsýn, f., *Seen hen til, Beskuelse*: Hér af má marka, hversu varúðliga vér eigum at forðast kvennanna félagskap eða bliðmæli eða saurugliga t. (Hms. 2, 639₆).

tilsýnis, adv., *af Udsecnde, at see til*: Þat var svá t., ef sól skein á, sem tveir ormar bitist í eldi (Ps. Suðrl. 154₃₃).

tilsækir, m., *Tilrejsende, Besøger*: Hann er ok t. Vágaskers ok Singasteins (SÉ. 1, 264₂₀, 2, 311₂₁).

tilsækjandi, p., *søgende hen til, tilstrømmende*: mikill fjöldi t. manna (Hms. 1, 84₆). at eftir torsóttan veg væri styrkðir t. bræðr með þessi huggan (85₂₇).

tiltekinn, p., 1) (*assumptus antaget*): Enn svá sem dróttinn kom at vera með móður sinni at luktum kviði ok óbrugðnum liðum, svá skilðist hann ok við hana eftir þeim líkindum at manndómseðli tilteknu (Mar. 28₁₃). — 2) *bestemt*: Kvenna kom þar engi í sýn við hann, enn karlmenn sjaldan, ok

á tilteknum vísnum tímum (Hms. 2, 340₁₅).

tilteygiligr, a., *tiltrækkende, ønskeværdig*: Erum vér menn litlir ok auðgætligr, ekki með oss hafandi, þat er tilteygiligt sé eða nökkurra dáinda vert (Hms. 2, 349₁₀).

tilteyging, f., *Tillokkelse, Fristelse*: Honum þikkir þat líkligt, at fyrir of mikla t. líkamans muni bræðr vanrækja geyslo hjartans (Mar. 185₁₅). af sviksamligri óvínarins t. (Hms. 2, 87₉). Syndsamligrar tilteygingar vil eg forðast (Eint. 90₁₁).

tiltæmandist, p. refl., *hængivende sig til (vacans)*: enn hann sjálfr fyrir innan t. einum saman guði létti eigi dag né nátt af bæninni (Hms. 2, 311₁).

tilverkan, f., *Medvirkning*: með t. heilags anda (Marg. I.iiij₁₃).

tilvitjan, f., *Besøg*: Kviðjað skal yðr vera mín t. ok innkvoma (Hms. 1, 470₂₇).

tilætlan, f., *Bestemmelse*: Hvatki er várr breyskleikr þolir af hans t., öllu skipar hann því oss til gagns (Hms. 1, 469₈).

tímanliga, adv., = timaliga, *tidlig*: Er nú svá sett

- ráðit, at hann skal ganga t. af veizlunni (Cl. 12₆₂). Þeir stóðu t. upp (1. Sam. 9₂₆).
- tímanligr**, a., = tímaligr, *tímelig*: Guðs orð og hans kynning skaltu meir akta enn tímanliga hluti (Summ. 1, F₁₁). Býttu út þínum tímanligum auðæfum (Gerh. Þvii₈).
- timbrstokkr**, m., *Tømmerstok*: ormar tveir langir ok digrir sem timbrstokkar (Fs. Suðrl. 119₃₁).
- tímulauss**, a., *karrig*: Í öðru lagi (vóru þau) svá tímulaus, at þau máttu aldregi verðskylda góða þjónustu af nökkurum (Hms. 2, 110₁₇). Um tímlausan óþokka eru misjafnar ræður (Eint. 21₃).
- tínsmiðr**, m., *Tinstøber*: Magnús Gvöndsson var t. góðr (Bs. 2, 611₅).
- titlingr**, m., *Spurv*: Eigi týnist einn t. utan þitt ráð (Hms. 2, 191₂₈). Önd ór er svá sem t., er sprettr ór snöro veiðimanna (218₃).
- titra** (a), *sitre*: Dróttinn Jesus, sem hræðiliga titrað og skolfið hefir undir grimðarreiði þíns föðurs (Eint. 83b₈). Í millum hans handa er eg skjálfi-
- andi og titrandi (Gerh. Dvj₂₈).
- titran**, f., *Sitren, Bøven, Gysen*: af stórri hrygð, angist, skjálfta ok t. (Summ. 1, Mij₂₁₄). Hvað hræðilig var þín t. og þín angist? (Eint. 75₃).
- tittr**, m., *Tap*: Hver fjöl skal hafa tvo titta (2. Mós. 26₁₇).
- tiunda** (a), *decimere*: Er hans tiundat / tálaukit kyn (Merl. 2, 48₃).
- tiundargjöf** (-gjafar), f., *Gave bestaende af den tiende Del af ens Ejendom*: Hústrú Solveig gaf launbörnum sínum fjórðungsgjöf og t. úr sínum peningum (Bs. 2, 689₁₇).
- tjá** (tjáða), *fremstille, udvikle*: þá er hinn helgi Copres tjáði slíka hluti (Hms. 2, 420₁).
- tjaldvefnaðr**, m., *Teltvævning, Teltmageri*: Þeira handverk var t. (Post. Gj. 18₃).
- tjaldpak**, n., *Telttag, Telt-dække*: enn guðsörk býr undir tjaldpaki (2. Sam. 7₂).
- tjón**, f., *Undergang*: Til þess stundar hugr minn at kenna þér, hversu mikinn elskuga þinn unnasti hefir haft við þig, í þinni t. þig

- at frelsa (Hms. 1, 462₂₁). draga andirnar frá t. ok tapan (2, 113₃).
- tjúgleðr** (-rs), n., (*jf. holl. teugel, t. zügel, Töjle*: Svelgjandi eldr mun ríkja hvervetna um þessa veröld at slitnum tjúgleðrum (L. 191₂₅).
- togun**, f., *Mulighed for at erholde en Indrømmelse*: Sem kongr sér, at engi er t. á, segir hann svá (ÍÆ. 78₁₆₈).
- tólagerð**, f., *Forfærdigelse af Redskaber*: með alls konar tólagerðum (Hms. 1, 342₁).
- tólfháttaðr**, a., = tólfaldr, *tolvfold, tolvdobbel*: þat bar tólfháttaðan ávöxt (Opinb. Jóh. 22,2).
- tollari**, m., *Tolder*: Sá var auðigr maðr ok t. (Hms. 2, 36₄).
- tollbúð**, f., *Toldbod*: Hann sá þann tollheimtumann, er Leuis var at nafni, sitja í tollbúðinni (Lúk. 5,27).
- tollheimtari**, m., *Tolder*: manngrein þess hræsnarans, sem með þeim bersyngum tollheimtara kom í mustarit (Corv. 2, 102₁₂). hver eð var einn t. og berliga syngur maðr (Summ. 1, Gij₂₁).
- tollheimtumaðr**, m., *Tolder*: Tollheimtumenn kómu ok til hans (Lúk. 3,12).
- tolltektamaðr**, m., *Tolder*: Því (= hvi) etið þér ok drekkið með tolltekta-mönnum? (Lúk. 5,30).
- torbreytiligr**, a., *vanskelig*: Sá var hans háttr, þótt ábóti Paulus byði honum mjök torbreytiliga hluti, at hvárki heyrði af honum mögl né mótmæli (Hms. 2, 529₂).
- tordýfill**, m., *Skarnbasse*: Þat er t., ok er nú margt til týnt, er tordýflar eru ríkra manna spurningar (NS. 1, 243₂₂).
- torkenna** (i), *gjøre ukjendelig*: Skal ek torkenna okkr svá, at vit skulum eigi kendir verða (S. þög. 76₁₅).
- torkenniligr**, a., *vanskelig at gjenkjende, ukjendelig*: Min ásjóna er torkenniligr af hrygð (Eint. 171₄).
- torkynna** (i), *gjøre ukjendelig*: t. sik sem mest um klæðabúnað (Trist. 187₂₆).
- torkynnigr**, a., = torkenniligr: allr svá t., at engi maðr kendi hann (Trist. 126₆).
- tornæmi**, n. (?), *Tungnemhed*: skilningsleysi ok t. (Corv. 2, 28b₂₄).
- tornæmr**, a., *tungnem*: og

- þó hann væri t., var hann þó skarpvitr og skilningsgóðr (Bs. 2, 690₁₆).
- torsveigðr**, p., *vanskelig at böjje*: Þér hafið harðan ok torsveigðan háls (Hms. 2, 296₁₅).
- tortaliðr**, p., *vanskelig at tælle, utallig*: Tortaldir drógust aftr ór sjálfu syndadjúpinu (Hms. 2, 36₄₃).
- tortíming**, f., *Fordærvælse, Undergang*: enn ek frem hverja stund manndráp ok t. sjálfum mér (Hms. 2, 60₃₁₅).
- tortryggiligr**, a., *mistenkelig*: Þetta mætti þikkja tortryggiligt, er ek segi, nema á þessum klerk sýndist þessi dæmi, er nú segi ek frá (Mar. 1068₇).
- tortryggr**, a., *mistænksom, mistroisk, vantra*: Þú tortryggvi maðr, hvat himir þú? (Hms. 2, 420₁₀).
- tottogo**, num. card., =tuttugu, *tyve*: kyr t. (DI. 1, 475₂₆). tuer merer vax oc t. (476₁₂). at þeir feórpe líkam Stepháns á beó minn t. mílor frá Jórsölom (H. 201₁₅).
- traðkr**, m., *Spor af Nedtraden, mange Fodspor paa et Sted*: Var þar mikill t. umhverfis þær [o: eikrnar] (Fs. Suðrl. 72₇ v. l. 4).
- trátz**, n., (*mht. traz, t. trotz*), *Trods*: býðr hann þeim nú eigi minna t. síns lærdóms vegna (Corv. 1, 105₉).
- traustleiki**, m., = traustleikr, *Fortrøstning, Tillid*: Þat er sá t., er vér höfum til hans (1. Jóh. 5₁₄). Þat trúan sé sannr átrúnaðar t. (Corv. 1, 5b₇).
- traustleikr**, m., *Fortrøstning, Frimodighed*: Ef vort hjarta fordæmir oss eigi, þá höfum vér traustleik til guðs (1. Jóh. 3₂₁). Í því er kærleikrinn fullkomligr hjá oss, að vér höfum traustleik á degi dómsins (1. Jóh. 4₁₇).
- traustliga**, adv., *sikkert, tilidsfuldt*: Ek trúir ok t. væntir í guði ok hans helgum mönnum (Hms. 2, 116₁₂).
- traustligr**, a., *sikker*: at miklu væri traustligrá at týna barninu (Fs. Suðrl. 86₉).
- tregafullr**, a., *bedrøvelig*: Má þat engi tunga telja, hversu mikill stynr eða t. þytr þar var inni (Hms. 2, 124₁₄).
- tregasamligr**, a., *smertelig, smertefuld*: með sárum

- gráti ok tregasamligum hugaræsingi (Hms. 2, 123₁₁).
- tréguð**, n., *Afgudsbillede af Træ*: þvát steinguð yðat skal verða at dusti, enn tréguð yðat fúnar skjótt (Barl. 166₁₁).
- tréhakl**, n., (*gr.* θηριακῆ, *fr.* thériaque, *eng.* theriac, *holl.* triakel, *mht.* driakel, *trîakel*), *Modgift imod giftige Dyrs Bid*: Tók hon þá ór pungi sínum þat, er vér köllum eitrylf, ok lét í munn honum, millum tanna hans, ok þar með t. (Trist. 78₂₃).
- tréköttr (-kattar)**, m., *Musefelde*: Varð hann þá svá veiddr sem fiskr á öngle eþa mús under trékette (Hms. 2, 5₁₀ = 2, 15₆).
- trélikneskja**, f., *Billede af Træ*: hlaupa fyri myndir af steinum og trélikneskjur (Marg. Mmiii₁₁).
- treystanda**, ger. n., *værdt el. raadeligt at stole paa*: Með engu móti er t. á farsælunnar hverfanda hvel (Fms. 1, 104₈ = Fb. 1, 93₂₀).
- tróða**, f., *Stang*: Hann sá þar tvo menn á hestum, þá er reiddu millum sín eina langa tróðu (Hms. 2, 548₁₂).
- Trójumenn**, m. pl., *Trojanere*: Proteselus (= Protesilaus) sótti harðast fram á hendr Trójumönnum (Troj. c. 18, AnO. 1848, 46₁₅). Fyri Trójumanna liði var Ektor ok Eneas ok Troilus (c. 20, 48₂₄). Annan dag eftir stýrðu þeir Akilles ok Diomedes Girkja her til móts við Trójumenn (c. 20, 50₁₁).
- trolldómligr**, a., *magisk*: Mörg lönd hefi ek unnit til handa þér bæði af riddaraskap ok trolldómligri kunnandi (Fs. Suðrl. 118₄).
- trolldómr**, m., *Trolldom*: Öngum kosti stenztt hann bæði trolldóm minn ok gerningar ok frækneika (Fs. Suðrl. 117₅₇).
- trollkvikendi**, n., *trolldagtigt Væsen*: Í þessu bili skjótast fram at þeim t. tvau í geitskinnsbjálfum (S. þög. 100₁₆).
- trollskessa**, f., = trollkona, *Ættekvinde*: Þar hafði áðr fyrri rekit, að hann sagði sér hefði sagt verið, eina fjallaskessu eða trollskessu (Safn. 1, 46₁₈).
- trollsligr**, a., (*larvalis*), *spøgelscagtig*: Þar mun ekki sjást nema trollslig andliti þeira engla, er manninn kvelja ok pína (L. 196₃₇).
- trúa** (*gen. dat. og acc. trú*),

f., 1) *Tro, Religion*: í ein-
om saman krafste trúnnar
(H. 55₃). Hann sneri til
trú öllum borgarlýð (Hms.
1, 312₂₀). Þat landsfólk
snerist alt til trú (391₁₃).
koma til saþrar trú (2,
283₂₉). Síþ kom illvirke
sjá til trú (H. 68₂₆). Rann
þaþan af dagr þjartr trú
réttrar ok miskunnar do-
mini (71₂₃). með höndom
réttrar trú (86₆). deóme
staþfastrar trú (177₁₆). Svá
er ok t. ór (123₃). at yður
t. sé betri og réttari enn
vor t. (Fb. 1, 113₂₁). Hevir
rétt t. alldregi skapa (Hms.
2, 281₁₈). Svá mikil var
trúan með þeim (338₁₀).
Heyrþu kona, t. þín er
mikil (343₁₁). — 2) *Beskyt-
telse*; ganga á trú e-s
(*in fidem alicujus se tra-
dere*), *betro sig til en*: Hvi
munda ek svíkja mína
mága, er þeir hafa gengit
á mína trú (Þiðr. 321₂₂).—
3) *Løfte, Æresord*: Þat
sagði hann við sína trú,
derþaa gav han sit Ord
(238₅).

trúa, (trúi og trý; trúða, *conj.*
trýða, trúat; *imper.* trúi),
tro: Hyggr hon at visu
ok trýr at sönnu (Str. 35₈).
Konungrenn trýr hann til
þess vera val fallenn

(Thóm. 12₁₃). hann trýr,
at (178₉). Vér skolum þat
alt trúa, er trýr öll kristi-
leg þjóð (NgL. 2, 22₂₄).
en hann trýþi eige sögo
hennar (H. 209₁₁). Enn
þú trúi því fastliga, at
Kristr hefir sendan mik
(Ps. 429₂₆). Trúe, at öll
convent vor er hér saman
komin (Hms. 2, 663₁₇).
Trúe eigi svá (669₂₁).

trúanda, ger. n.; er tr., *man
bör el. maa tro*: En því
es t., at (H. 90₁₂. L. 44₁₄.
62₂₄). þá er víst eigi t.
þeira frásögn, þvíat þeir
eru ávalt lygnir (Hms. 1,
72₁₄). Leitið eftir, ef þér
fáið nökkut í bókum krist-
inna manna, þat er yður
þíkkir vera t. (104₁₈).

trúanliga, adv., *þaa en tro-
verdig Maade*: Svá fluttu
helgir feður fyrir oss harðla
t., at (Hms. 2, 442₂).

trúanligr, a., *trolig*: Þat var
viðrkvæmiligt ok vel trú-
anligt, sem birtist í sögðu
stórtákni (Mar. 260₁₄).

trúarefling, f., *Bestyrkelse i
Troen*: Hann fékk t. (Post.
Gj. 28₁₅).

trúarjätning, f., *Trosbekjen-
delse*: Slíkt er að tala um
allar aðrar greinir vorrar
trúarjätningar (ÓS. 312₂₁).

trúarskifti, n., *Trosforandring*,

Reformation: Hann undr-
aðist það mjög með sjálf-
um sér, að hann kom sér
ekki í skilning um þessi
t., er þeir kölluðu (Safn.
1, 76₂₅).

trúarstyrkr, m., *Trosstyrke*,
Troskraft; *Tillid*, *For-
trøstning*: Hér með var
hans t. svá mikill í guði,
sem nú mátti heyrast í
næsta capitulo (Hms. 2,
109₁₇).

trúarveykr, a., *svagttroende*:
hverr hann er enn nú
hræddr, t. og efasamr
vegna sinna synda (Msp.
M3b₁₈).

trúbót, f., = trúarefling: ok
til trúbótar mörgum mönn-
um sýndi hann líkamliga,
hvat þat var raunar, er
húsfrúin trúði eigi vera
hold ok blóð dróttins
(Hms. 1, 394₂₁). Varð
henni mikil t. at þessum
jarteignum (395₅).

trúfastr, a., *religiøs*: nekk-
verr sípsamr maþr ok t.
í Rómaborg (L. 142₂₀).
Kómo þeir í hús nakk-
varrar trúfastrar kono
(146₂₇).

trúfesta (i), *bekræfte ved et
højtideligt Løfte*: Vil ek
t. þér þenna formála fyrir
hirð minni allri (Trist.
132₂₃).

trúfullr, a., *troende*: Slikir
hlutir munu þeim þikkja
ótrúligir, er eigi trúa, at
ekki sé ómáttuligt þeim
sem trúfullir ero (Hms. 2,
185₃₂).

trúgóðr, a., *troende, rettroende*:
trúgóðir Gyðingar (Corv.
2, 16₁₃). Þar sér þú nú,
hvert lukkulán hinir trú-
góðu hafa skulu í þessum
heimi (2, 39b₂₂).

trúlauss, a., 1) (*sine fide*),
uden Tro: Djarfliga segi
ek þat, at heiþnir menn
ero eigi trúlausir. Ef þú
spyrir heiþinn mann, hverr
sé faðir hans eða móþir,
þá mon hann þegar nefna
þau bæþi. En ef þú
spyrir hann, hvé nær hann
væri getinn eþa alinn, þá
mon hann þat eigi látask
vita, ok trúir hann því, es
hann hever sögo at eins
til, hvers sonr hann sé
(L. 128₉). — 2) *vanthro*: Í
því kom fram leypande
ór herinum einn t. heið-
ingi (El. 44₁₀).

trúliga, adv., *tillidsfuldt*: t.
væntandi, at guðlig mildi
reki í brott blindleiks-
myrkr augna minna (Hms.
2, 116₁₅).

trúliggr, a., *troende*: Gyþing-
om vóro spár gefnar svá
sem trúligom, en heiþnom

- mönnum tókn svá sem ótrúm (H. 57₃₃).
- trúlitill**, a., *svagttroende*: Smalamaður var einn t. ok óskynsamr (Bs. 2, 87₇).
- trúljós**, n., *Troens Lys*: es vér lótom skína t. í hjörtom órom (H. 26₃₃).
- trúlofa** (a), *garantere, indetstaa for, sige god for*: Trúi ek efalaust, at sá Nicholas er hlutlaus þvilíkra gerða, sem mér trúlofaði mína penninga (Hms. 2, 136₁₀).
- trúlofan**, f., *Borgen, Kaution*: Vil ek senniliga lána þér penninga mína undir hans nafni ok t. (Hms. 2, 134₂₇).
- trúlofanarmaður**, m., *Kautionist*: Ek gæri blezaðan Nicholaum trúlofanarmann fyrir mik (Hms. 2, 134₂₀₋₃₅).
- trúlyndi**, f., *Tro, Fortrøstning*: vegsama ok dýrka dróttin almáttkan með traustri t. (Hms. 2, 427₅). styrkjandi þeira hugskot til sannrar t. meðr skýrum stórmerkjum sinnar upprisu (Ps. 559₂₂).
- trúlyndr**, a., *troende*: hvar hon er síðan af trúlyndum mönnum fagrliga dýrkuð (Mar. 256₃). Er hon ok heilsa allra trúlyndra manna (Hms. 2,
- 658₁₉). trúlyndir leikmenn (666₂₀).
- trúmark**, n., *Tegn paa Tro*: Til hvers var guði at bjóða vinum sínum skurðarskirn, ef þat t. var eigi nauðsynligt til heilagleiks (Hms. 2, 263₃₂).
- trumba**, f., *Trompet*: Kváðo þá við allar trumbur, er í vóro borginni (Fs. Suðrl. 156₉).
- trumbuhljóð**, n., *Trompetlyd, Trompetklang*: Byskup heyrði trumbuhljóðið (Hms. 1, 193₂₆). Klokkan jar-tegnir t., þat er vér erom aller upp vakter með til mykla móts (Hóm. 103₂₉).
- trumbuþyr**, m., = trumbuhljóð: Trumbuþyt ok lúðragang mátti þar heyra (Fs. Suðrl. 117₅).
- trúnaðarfullr**, a., *tro, trofast; paalidelig*: Þessi hinn tryggi ok trúnaðarfulli var ok vitr ok góðviljaðr (AnO. 1851, 83₁₄ = Trist. 24₂₇. 203₁₆). ok sómir öllum at gefa yðr heilt ráð, trygt ok trúnaðarfult (Trist. 123₄).
- trúnaðarkvinna**, f., *en Kvinde, som staar i fortroligt Forhold til en, (fortroligt) Veninde*: Tigin jómfrú talaði þá / við trúnaðarkvinnu sína (Fil. r. 6, 36₂).

trúnaðartraust, n., *Fortrøstning, Tillid*: Út af þessari áheyrslu fékk hann svo sem nökkurt t. til Christo (Corv. 1, 80b₄). í því hugarins trúnaðartrausti, at (54b₁₀).

trúskeyti, n., *Trosvaaben*: Djöflar eru vanir grimmarari upp at rísa annat sinn, þótt þeir hafi sárir orðit fyrir trúskeytum góðra manna (Hms. 1, 66₃₈).

trúskjöldr (-skjaldar), m., *Troens Skjold*: Skryðdi hann sik trúskildi (Hms. 1, 564₂₈ = 620₂₈).

trúskömm (-skammar), f., *Forhaanelse imod Religionen*: Nú sýndist þeim tími til vera, at hrinda af sér þeiri t. (Gyð. 83₁₆).

trúverk, n., *Trosgjerning*: algörr at sér í öllum kröftum ok trúverkum (Hms. 1, 586₈).

tryggiliga, adv., = tryggiliga, *med Troskab*: Hon leyndi fyrir hverjum manni svá t., at hon birti hvárki fyrir frændum sínum né vinum (Trist. 166₂₆).

trys, n., *ringe, værdilos Ting*: Nú hygg ek, at þetta sé hestr, enn ekki t. (El. 24₃₁).

tugr (-ar), m., = tegr, tigr, *en Tier, ti*: Þá var liðit

frá burð várs herra Jesú Kristi .c. vetra ok hálf sétti t. vetra (Bret. c. 22, AnO. 1848, 204₁₃).

túnbrekka, f., *Brink paa Hjemmemarken*: Lát mik bera flikkit upp á túnbrekkuna (ÍÆ. 90₁₅₁).

tunglöld, f., *Maaneyklus*: Í pactaöld, er vér köllum t., eru níttján ár (Fb. 3, 477₁₆· 17· 24).

tungufimr, a., *tungefærdig*: svá var hon glöð ok tungufim, sem hon talaði með hverjum sínum lim (ÍÆ. 46₁₂).

tungumál, n., *Tungemaal*: Ok því varð gefin makt yfir allar kynkvíslir jarðar ok tungumál ok þjóðir (Opinb. Jóh. 13₇). fólk ok lýðir ok heiðnar þjóðir ok t. (17₁₅).

tungustilling, f., *Tungens Beherskelse*: Hurþ fyr durom merker tungostilleng (H. 101₂₀).

tungöltr (-galtar), m., *Galt, som græsser paa Hjemmemarken*: Illr bóndi átti túngölt góðan (ÍÆ. 90₃₈).

turna (a), (*eng. turn, fr. tourner*), 1) *vende*: Hugleið heldr heimsins hégóma ok lausgeð, ok t. svá frá honum hjarta þínu (Hms. 2, 541₉). — 2) *upers.*,

e-u turnar um, *noget for- andres*: Fréttir hann at af orðum Apollonii, hvi um hafði turnat trú Philemonis (Hms. 2, 454₁₇). *I den latinske Original staar: Cognito vero, quod ex verbis Apollonii haec facta ei fuerit permutatio* (454₃₁). *Her foreligger i den islandske Text utvivlsomt en Fejl enten ved Oversætterens eller en Af-skrivers Skyld.*

turnera (a), (*mht., t. turnieren*), *ride Dyst*: Enginn var sá riddari í kongs garði, er þorði at t. við hann eða dusterá (Fs. Suðrl. 215₃₆).

turniment, n., (*it. torniamento, fr. tournoi, e. tournament*), *Turnering*: Riddarar hafa mælt t. sín í milli (Rs. 180₁₁). at riða til turniments (Part. 35₁₅). reyna t. (AnO. 1851, 8₁₈). Þat er nú rétt, at við ok aðrir, þeir er riddarar gærðust, riði út í t. (Fs. Suðrl. 257₁).

Túronsborg, f., *Tours, By i Frankrig*: Enn guð vildi eigi réna láta T. hirði sínum (Hms. 1, 603₂₉). Hann sendi nökkura höfðingja ór sínum her til Túronsborgar (Mar. 922₂₈).

Þeir kómu í þann stað, er nú stendr T. (Bret. c. 8, AnO. 1848, 136₃).

Túronsborgarmenn, m., *Indbyggerne i Tours*: þá svara T. (Hms. 1, 603₁₇).

turtildúfa, f., = turturi, *Turteldue*: Tak mér eina turtildúfu (1. Mós. 15₉). þá láti hann það vera af turtildúfu eða dúfuunga (3. Mós. 1₁₄).

tuttugasti, num. ord. = tuttugandi, tuttugti, *tyvende*: í hinum fjórða ok tuttugasta kapítula (Corv. 1, 9b₁₄). í tuttugasta kapítula (2, 33₂₀). til þess tuttugasta og fyrsta dags (2. Mós. 12₁₈).

tuttugti, num. ord., *tyvende*: á tuttugta ári ríkis Tiberii Cesaris (Ps. 47₁₄). annarr ok tuttugti (vetr) sólar aldar (Fb. 3, 477₉). við tuttugta mann (Orkn. 248₁₁ = Fb. 2, 469₃₃).

tvefaldliga, adv., *paa en dobbelt Maade*: Fyldi hun þá t. hans boðorð (Hms. 1, 521₁₃).

tvenning, f., *Tohed, to Dele*: Enn þeir skýra svá, at í tvenningu sé Paradisus (Ps. 268₂₈). Tjaldið góða teygðist fast / og í t. brast (Niðrstigsv. 287, Bs. 2, 553).

tvíbytta, f., *Beholder med en hullet Bund*: Því næst sýndi hann honum annan mann, þann er bar upp vatn ór gryfju nökkurri, enn hann holti því svá nær niðr í tvíbyttu nökkura, at it neðra leggr jafnskjótt aftr í sama stað (Hms. 2, 548₈). — *Iterum autem ostendit ei alium hominem stantem super lacu et haurientem aquam de lacu, et mittentem eam in collectaculum, et de alia parte per foramina defluebat aqua desubter in eodem loco* (548₂₀).

tviðr, a., = tvinnr, tvennr, *dobbelt*: með tuiþre þjónosto (H. 2₁₉).

tviðrægni, f., (*holl.* tweedracht, *mnt.* twedracht, *twidracht*, *t.* zwietracht). *Tvedragt*: sundrþykkja, t., öfundskapr (Gal. 5, ₂₀). innleiða háskasamligar tviðrægnir (2. Pét. 2, ₁₁). Þat má horfa til mikillar t. (Marg. Kk₂₃). Við viljum yðr vitanligt göra þá stóru t. og óvilja, sem hér hefir verið nú í Íslandi (Bs. 2, 456₁, ¹⁰/₈ 1550).

tviðægra, f., *to Dages Tid*: enn tviðægrur eða þriðægrur at fasta í samt hníga til hozanar eða

hégómadyrðar (Hms. 2, 552₁₅).

tvígjalda, (-geld, -galt, -guldum, -goldinn), *betale el. erstatte dobbelt*: Hittist þjófrinn, þá skal hann t. þat aftr (2. Mós. 22, ₇).

tvíkvíslaðr, a., *tospidset*: Hann rétti út langa ok leiðiliga tungu tvíkvíslaða (Fs. Suðrl. 119₄₇).

tvímæling, f. *el.* tvímælingr, m., (tvi-; mál, *Maaltid*), *to Maaltider om Dagen*: Öllum þeim fátækum, er á koma garðinn, skal gefa t. (Bs. 2, 44₂₇).

tvinnapráðr (-ar), m., *Tvinde, tvunden traad, dobbelt Garn*: Því næst tók hon einn tvinnapráð, rauðan at lit (ÍÆ. 89₂₄).

tvískálmótt, a., (skálm, *Gren*), *tvegrenet*: Var þat eitt tvískálmótt tré, er hann reif í sundr (ÍÆ. 81, ₁₇₂ v. l.).

tvískirðr, p., *to Gange døbt, gjendøbt*: villuflokkur hinna tvískirðu (Marg. Hii₂₃). hinir þriðju, sem eru þeir tvískirðu (Ddij₁).

tvístra (a), *adsprede, adsplitte*: Eg sá, að fólkið tvístraðist frá mér (1. Sam. 13, ₁₁). Þó þú tvístrir þinni samkundu, þá getr þú haft hana saman aftr (Eint. 65b_c).

tvístran, f., *Adspredelse, Ad-splittelse*: um t. og ofsókn sauðanna dróttins (Eint. 65₁).

tvísyngja (-syng, -søng, -sungum, -sunginn), *syngje to-stemmig*: Var allra handa gleði frammi höfð, pípat, básúnat, leikit simfón ok salterium, enn sumir tví-sungu (S. þög. 125₆).

tvítaka (-tek, -tók, -tókum, -tekinn), *gjentage*: eftir því sem siðr er þeira, sem t. sín orð (Corv. 1, 77b₁₈).

tvítugsaldr (-rs), m., *en Alder af tyve Aar, tyve Aars Alder*: Nú gengr svá til efnis einn dag, svá sem hann er fram kominn í t., at (ÍÆ. 87₁₇).

tvítýlfstarbaugr, m., *Armring af Guld, som vejer 24 Ører*: Nú átti kona sú sér búanda, er vegin verðr, þá á verr hennar tuitýlptar bavg ór gialdino (Grg. Sb. 350₁₃).

tvítøgr, a., 1) *tyve Aar gammel*: Hann var nálíga t., er hann kom í land (Ágr. 9₂₂). mæst tuitøg eða ellri (Grg. Sb. 156₁₂). nema hann take (festar) af ekkio eða meyo tuitøgri (162₆). meyar tvítøgar ok ellri (364₇). kona á sök, ef hon

er tuitøg eða ellri (393₂₁). — 2) *tyve Alen lang*: hvalr t. (531₆). æf hvalr er t. eþa meire oscerðr (Grág. 3, 404₂₁: Þingeyrab. c. 10).

tvævetr (*r er tematískt*), a., *to Aar gammel*: Herodes lét drepa alla tvævetra sveina (H. 183₉). Tvævetrer sveinar merkia algorva menn at lærdóme (183₂₄).

tyftumeistari, m., (*holl. tucht-meester, mnt. tuchtmester*), *Tugtemester, Hovmester, Opdrager*: Hugsar hann um, hvert á lönd hann skal þess meistara leita fara, sem enn af ný(ju) mætti gørast typtomeistari hans sonar (Cl. 1₄₉).

tyftunarmaðr, m., (*paedagogus*), *Tugter, Tugtemester*: þá erum vér eigi lengr undir þeim tyftunarmanni (Gal. 3₂₅).

tyllast (i), *balancere, stille sig*: Erkidjárninn tyltist á tær, stillede sig þaa Taaspidserne (Hms. 1, 638₂₈).

Tyrkir, m. pl., 1) *Tyrker*: Ok á enum þriðja degi föstunnar kom at Tyrkja herr (Mar. 142₆). Tyrkja konungr (991₂₉). Tyrkir fóru með miklum skipaflota til Miklagarðs (992₉). — 2) *Trojanere*: Akilles

ferr nú sem leó í sauða dyn um her Tyrkja (Trój. c. 23, AnO. 1848, 62₁₂). Fella þeir Akilles ok Ajax ok Diomedes marga hertoga af Tyrkjum (c. 24, 64₄). Svá skipaði hann réttum öllum, sem fyrr höfðu verit í Trójo ok T. vóru vanir (SE. 1, 28₈).

Tyrkland, n., *Tyrkernes Land:* Í því ríki, er Parti heitir, er nú er kallað T. (Mar. 140₇ = 990₁₂). Þar sem vér köllum T. (SE. 1, 12₁₄). Fyrir þá sök fýstist hann at byrja ferð sína af Tyrklandi (24₁₄).

tyrkneskr, a., *tyrkisk:* tyrkneskt höfuð (Mar. 140₆. 990₁₄. 1022₁₂). Enn allir aðrir skulu skipa geyma fyrir ógn ok aga tyrkneskra manna (Hms. 2, 148₃₇).

tæling, f., *Besnærelse:* Sjáið til, þat enginn herleiði yðr fyrir hégómligar tælingar (Kól. 2, 8). Sé ekki englanna múrr í kringum þína sál til verndar og forsvars, þá er djöflinum hægt að sigra hana og yfirvinna með sínum tælingum (Gerh. Sij₂₀).

tæri, n., *Beredskab,* láta í t., *have paa rede Haand,* *holde i Beredskab:* Ef

einhverjum afþokkast eitt-hvert kerit, þá læt ek þegar í t. annat (Hms. 2, 56₁₁).

tæripenningar, m. pl., *Tærepeng:* Keisarans tesaur er svá gefinn á grunn, at í hofgarðinum eru varla t. upp á hans borð (ÍÆ. 7₂₃).

tœja (tœ, tœða), *hjælpe, understøtte:* Sá er sér lætr þessi lög líka, tœ sönno, enn hnœki (= hneyki) logno (Hms. 2, 283₂₇). Miklir ero tœendr hvárstveggja máls (283₃₉). Þú tœpir mér (1, 368₃₄). Sóma láte hon sér ávallt oss at teoia (H. 134₂₄). Sá stendr, es öþrom vill teoia í orrosto (177₃₂). Krístr teópe ríþera sínom (177₃₄). Gops milde tœpe ávalt mólum pávans (Ps. 147₃₉). Eigi tœr bóandanom sá bjargkviðr (Grg. Kb. 2, 154₁₂).

tœki, n. pl., *Redskaber, (Kneb?)*: Hann fór at ræna meynunnu nökkura með alls konar tækjum (*quibusdam machinis*), er þeim þjófunum vóru bæði helzti kunn ok kær (Hms. 2, 412₁).

tækiligr, a., (*acceptabilis*), *antagelig, behagelig;* *passende:* ef tækilegar verða

vórom øyrum bønir misgeranda (*saal. rettet for Textens misgerandum*) við oss (Hóm. 12₁₇). Nú er tækilig tíð (L. 27).

tögla (a), *tygge, gnave*: Betra er fyrir guði at eta kjöt ok drekka vín, enn t. með umlestri ok áleitni kjöt brœðra sinna (Hms. 2, 604₁₇). Þat er huggan illmennis at t. um hæl heilagra (647₂₆).

tölulist, f., *Tallere, Arithmetik*: Hvat sem hann sá

eða las af t., skilði hann utan alla tálman (Hms. 1, 125₂₂).

tölustaðr (-staðar), m., *Talested, Talerstol*: Byskup gékk ofan af tölustaðinum (Hms. 1, 38₃₂).

tölustallr, m., *Talerstol, Tribune*: Byskup gékk ofan af tölustallinum (Hms. 1, 38₃₂₋₃₉).

töpun, f., = tapan, *Fordærvelse*: mun fara, sem makligt er, alt saman, önd ok líkami í t. (ÍÆ. 42₆₇).

U, Ú.

ugð, f., *Frygt*: Fyrr verðr at þjóna með u. þínunnar, áðr maðr gerist verðr at gleðjast af von líknarinnar (Hms. 2, 642₃).

ugga (a), *frygte, være bange for*: Eigi u. ek þisli þínar (Hms. 2, 311₃₄).

uggafullr, a., *nedslaaende, angstende*: Auðæfanna verðr notið með uggafullri áhyggju (Gerh. Bbvij₂₁₉).

uggalauss, a., = ugglauss, *sorgløs, tryg, uvarsom*: Þó sefr þú, auma, uggalausa og fordæmanliga sál (Msp. A47).

uggalaust, adv., *sorgløst*: hann sem u. og óttalaust

leikr sér að sínum syndum (Gerh. B2₁₃).

uggaleysi, n., = uggleysi: Þessi brúðguminn mun koma á nóttu uggaleysisins (Gerh. Pv27).

uggandi, ger., *som maa befrygtes*: Ef nøkkver ógn er u., þá er sú u., es eigi hefir enda (Ps. 35₂₆). Nú er meirr ranglátom manne þat ugganda, at (L. 12₁₂). Er ok ugganda, at einhver komi yðr mikil hefnd í síðastu fyrir yðra skipan (Cl. 15₃₃).

ugglauss, a., *frygtløs, tryg*: og þér munuð búa ugglausir (5. Mós. 12₁₀).

uggleysi, n., *Sorgløshed, Trygghed*: alt u. og athugaleysi manna, sem ekki hræðast guðs dóm (ÓS. 239₉).

uggsamligr, a., = uggandi: Þat er oss uggsamlect, at (H. 21₃).

úlfaldahár, n., *Kamelhaar*: Hvíta húfu gerva af úlfaldahári bar hann á höfði sér (Hms. 1, 535₂₁).

ullklæði, n. pl., *uldne Klæder*: Klæðnabúnaðr várr er sumr u., enn sumr hárlæði (Barl. 80₂₈). Hann hafði aldri u. né af öðrum vefjum ger (Ps. 738₁₈). Síðan gékk hon skólaus í ullklæðum (Trist. 127₂₃).

umalauss, a., *hvorom der ikke ymtes noget, udadlet*: ok varð þat aldri umalaust (Sturl. 1878, 1, 48₂).

umbhverfis, adv. og præp., *omkring*: Jörþin brann u. (L. 99₁).

umbhyggja, f., = umhyggja, *Omhu, Omsorg*: Aldrege miste veröldin gups umbhyggjo (H. 54₃₅). Kallar hon gup til umbhyggjo víþ sinn föronaut (64₈).

umbhyggjemaðr, m., *Person, som en drager Omsorg for, Myndling*: Enn þriþja hlut auþræpa sinna höfþo þau sjólfom sér til atvinno ok til þurpta liþe síno,

því er þeira vóro umbhyggjomenn (H. 127₃₃).

umboðsmaðr, m., *Formynder*: Enn vér erum þó samt enn nú undir valdi umboðsmanna og stjúpfeðra (ÓS. 231₁₇).

umbótardrykkur (-jar), m., *helbredende Drik*: Man nökkurr sá vel kunnandi læknir, at mér megi gefa umbótardrykk (Trist. 121₂).

umbreyta (i), *forandre*: Þá mun kærleikrinn ekki umbreytast né skiftast (ÓS. 350₄). Þessi orð skulu standa stöðug og staðföst og umbreytast ekki (Cat. Bv2₂).

umbreytanligr, a., *foranderlig*: Guðs lögmál er ekki so sem mannanna lögmál og umbreytanligir setningar þeira (Summ. 1, Biiij₂₃₄).

umbreytiligr, a., *omskiftelig, foranderlig*: Skal hun (veröldin) nú hið fyrsta verða umbreytilig? (ÓS. 156₂₂).

umbreyting, f., *Forandring*: hvar að engin óstaðfesti, engin sinnaskifti, engin u. er (Gerh. Eeiiij₂₀).

umbrot, n., *voldsom Bevægelse, Rystelse, Omvæltning, Ömtumling*: Nú ef þetta mætti vera með nökkurum likendum eðr hætti, þá

mætti þat vera af því hinu sterka umbroti, er verður í grundvöllum landsins, at þaðan mætti eldr sá hinn mikli kveikjast (Sp. reg. 31₃₅). hvort sem þeir (eldarnir) koma af járnri eður vinda umbroti í lofti (32₉). at landskjalftar verði af umbroti eldsins (32₂₂).

umbrotamaðr, m., *en Mand, som foretager sig store Ting, en foretagsom Mand*: Hann var u. mikill, vitr ok ráðugr (Bret. c. 12, AnO. 1848, 156 v. l. 1).

umbskorning, f., *Omskærelse*: Sjá er sönn ok full u. ór (H. 55₂₆).

umbskurðarskirn, f., *Omskærelse*: Vér megom varþveita u. dróttins á öllum vitom ens ytra manns (H. 185₁). Enn es önnor u. ens íþra manns (186₁).

umburðarlyndi, n., 1) *Overbærenhed*. — 2) *Resignation*: Í þriðja lagi kallar hann oss með krossi og mótgangi þessa lífs til réttar þolinmæði og umburðarlyndis (Gerh. Ddvj₂₈).

umdura, n., *Dörtræ*: Þessa blóðe skal ok riða u. húsa (Hóm. 118₂₆). Þessa húss u. er áhugi, sá er

yfir öllum verkum várum er (118₂₈).

umfang, n., *Foretagender, Forretninger*: U. ok störf til ýmissa hluta hafði hann úti (f.Æ. 28₃).

umfarandi, p., *forbirejsende*: Hann hafði sezt í þenna kastala at ræna alla u. menn (Fs. Suðrl. 175₅).

umfeðming, f., *Omfatning, Begrænsning(?)*: Engi ásjóna er í guði, engi u. (Hms. 2, 355₅). Nulla forma in Deo cogitetur, nulla circumscriptio (Hms. 2, 354₃₁).

umflýja (-flý, -flýða *el.* -flúða, -flýðr *el.* -flúinn), *undfly, undgaa*: Þat nökkurr þeira skyldi umflúit geta grimðarreiði Pharaons (Corv. 1, 51b₁₃). Enginn allra manna gat þessa dómsályktun með sínum verkum umflýð (1, 107₂₇). So fær hun umflúid með Abraham það eilífa bál og bruna, sem heimsins sléttlendi er fyrirbúið (Gerh. Nvii₂).

umganga, f., *Omsorg; Mellemhandling*: Gefr hon sér gott traust enn með ráðum sínum ok umgöngu sinnar þjónostumeyjar Tecele (Cl. 136₃). þat hugs-

andi, at enn má verða sem fyrr með ráðum ok umgöngu Tecele (15₂₂).

umganga (-geng, -gékk, -géngum, -genginn), *skaffe ved sin Mellekomst*: En fyrsta gáfa, sem ek vil u. þeim, sem þessa föstu heldr: hann skal vera geymðr fyrir eilífri fyrirðæmingu (Mar. 1014₂₈).

umgengni, f., 1) *Opfersel*: hans hinn ytri ok siðsamligr lifnaðr ok önnur u. (Corv. 2, 50₅). án siðsamligrar u. (2, 77_{b26}). — 2) *Ophold*: Vor u. er í himninum (Eint. 30b₁₆). — 3) *Omgang med, Selskab*: að þeir mega fá að vera í þeirri ástúðlegustu og sætustu u. englanna (Gerh. li iij₂₁₈).

umgnaddan, f., *Knurren*: láta hvárki ymján eða u. vísa sér af réttu (Hms. 1, 45₂₁₈).

umgöngumenn, m. pl., (*Oversettelse af det latinske Saliars*), *Omvandrere* (L. d. Ph. IX 387₂₇ = Cod. 1812, 42₁).

umhleypingsmaðr, m., *omflakende Person, Landstryger*: Abimelech leigði sér með þessu fé umhleypingsmenn, sem honum eftirfylgðu (Dóm. b. 9₄).

umhugat, a. n.; manni er u. um eitthvat, *noget ligger en paa Hjerte*: Langt um meir ætti mínu hjarta og sálu að vera u. um þína helgustu þínu (Gerh. Cv₂₁).

umhugsunarsamligr, a., *værd at overveje*: Hvað umhugsunarsamligr eru þessi þín orð (Eint. 73b₉).

umhverfr, a., = rangsnúinn, *vrangvendt, forvendt*: Af yðr sjálfum munu menn upp rísa, er tala umhverfar kenningar (Post. Gj. 20₃₀).

umhverfum, præp., = umhverfis, *omkring*: Hann gerir svá sem for með fingri sér í sandinum u. helli hins unga manns (Hms. 2, 432₁₇).

umhyggjulauss, a., *uforsørget*: Enn er vaxa tók fjöldi lærisveina, enn konur þeira urðu umhyggjulausar, þá mögluðu Girkir um þat (Hms. 2, 292₂₇).

umkast, n., *Omslag, Forandring*: Varð honum í hjarta þetta hit mikla u. því þungbærra, sem (ÍÆ. 48₃₃). Hér varð svá óheyrt u., sem eigi fundust dæmi til (92₉₆).

umkomulauss, a., *af ringe*

- Stand og ubemidlet*: Hann giftist umkomulausri kvensvift (Bs. 2, 620₂₈).
- umkomulíttill**, a., *kun lidet bemidlet, som lever i tran-ge Kaar*: Vigdís átti Björn Jónsson af Kjalarnesi, umkomulítinn (Bs. 2, 603₂₅). Ef að einn voldugr og tignarríkr kongr biðlaði til einnar fátækrar og umkomulíttillar stúlku (Gerh. Fij₁).
- umkringja** (i), 1) *omringe, om-give*: umkringðr mikilli fylgð (ÍÆ. 87₉). — 2) *gaa omkring til*: Þeir höfðu kannat mörg klaustr ok umkringt í hans eftirleitan (Hms. 2, 537₇).
- umla** (a), *mumle*: Elgfróðinn, ef svo skal kalla, umlaði í mót (Hms. 2, 186₁₄).
- umlestr** (-rar), m., *Bagtalelse, Dadel*: verpandi með umlestri fúl orð ok óþægilig upp á hans persónu (Mar. 529₁₀). Betri er orðstírr af yfirbót, enn u. af yfirgirnd (Thóm. 400₃₇). Hversu skal maðr þat forðast, at hann tali eigi u. eða illsku til náunga síns? (Hms. 2, 604₈).
- umliða** (-líð, -leið, -líðum, -liðinn), = *umbera, taale, bære over med*: Í fjortiger ár umleið hann þeira
- siðvenjur (Post. Gj. 13₁₈). Þá umliði eg yðr gjarnan (18₁₄). Þetta hefir þú alt þolinmóðliga umliðið (Msp. C8₉).
- umliggjandi**, p., *omliggende*: alls staðar í þeira u. landsálfur (Post. Gj. 14₆). Sodoma ok Gomorra ok u. borgir (Júd. 7).
- umráðsverðr**, a., *betænkelig*: Þóttist hann skilja, at eitthvat mundi þat til bera, er dýrinu myndi umráðsvert þykkja (S. þög. 43₃).
- umsal**, n., *Balsam, Salve*: Christi blóð er svo kröftugt u., að það kann þín synda sár hægliga að græða (Gerh. Eij2₁₁).
- umsát**, n., = umsát, f., *Efterstræbelse*: Því siðr féngu þeir byskup þessu sinni nökkut mein af illvilja ok umsáti heiðingja, at þeir urðu með öngu móti varir við þessa atför (Fb. 1, 271₂₈).
- umsátarmaðr**, m., *Efterstræber*: Þat var friðván mér ok mínu ríki, er Cassus lét drepa umsátarmann minn (Gyð. 72₁₅).
- umsátr** (-rs), n., = umsát, f.: svo vernda og einnin englarnir enn í dag alla guðhrædda frá umsátri þess

helvítska leónsins (Gerh. Rviiij₂₀). Þá hljótum vér strax í djöfulsins snörur ok u. at falla (Corv. 1, 74₈).

umsitjandi, p., *efterstræbende, lurende*: frelsi öðlast af öllu valdi umsitjanda óvinar (Hms. 2, 52₁₇). skýldir með trúar skildi fyrir umsitjanda fjanda (339₆).

umsjón, f., *Omsorg*: yfir sál-um annarra manna u. hafa (Marg. B₁₄). Vér skulum því staðfastliga trúa, at guð hafi u. yfir oss (Ffiiij_{2,15}).

umsjónarsamr, a., *husholderisk, huslig*: at þær sé skirlifar, hreinlifar, umsjónarsamar, góðlyndar (Tít. 2,5).

umskera (-sker, -skar, -skár-um, -skorinn), *omskære*: Þeir kómu á hinum átta degi at umskera sveininn (Lúk. 1,39). Þá átta dagar voru liðnir ok at barnit skyldi umskerast (2,21).

umskifting, f., *Omskiftelse, Forandring*: Ræddu því allir með einum róm, at þessi væri hægri handar u. (Hms. 2, 363₁₇). Skilði hann hvergi skaða sinnar umskiftingar (366₁₆).

umskurðarskirn, f., = skurðar-

skirn, *Omskærelse*: Öngum var lofat í lögum vorum at samtengjast vorri sveit nema hann tæki áðr u. (Hms. 2, 262₂₈). Hvort hafði hann þá u. eðr eigi? (263₂₃).

umskurn, f., *Omskærelse*: Petri var tiltrúat þat e-vangelion til umskurnarinnar (Gal. 2,7). Í Christo gildir hvorki u. né yfirhúð nökkut (5,6).

umskurningarskirn, f., = skurðarskirn, *Omskærelse*: Þviat u. helgar alla, þá er á guð trúa (Hms. 2, 262₂₅).

umskyggja (i), *beskygge, over-skygge*: ok þá er hann var þetta at tala, sjá, at bjart ský umskygði þá (Matt. 17,5). Krafr hins hæsta mun u. þig (Lúk. 1,35).

umsnúa (-sný, -snera, -snúinn), 1) *wrangvende, kuldkaste*: u. Krists evangelio (Gal. 1,7). — 2) *omdanne, forvandle*: Sjálfr andskotinn umsnýr sér stundum til ljóssins engils (2. Kor. 11,14).

umsvlf, n. pl., *Travlhed, Forretninger*: Marga hindra veraldlig u. og störf frá guðs hlýðni (Gerh. Ccv_{2,13}).

umsýslan, f., *Opførsel*: Hann auðsýni af góðri u. sin

verk í hógværd ok hyggindi (Jak. 3,13).

umtelja (-tel, -talða), *overtale*:

Hverir at umtöldu lýðinn, svo at þeir grýttu Pál (Post. Gj. 14,19). Í annarri grein ástundaði djöfullinn at u. svo Christum, at (Corv. 1, 8420).

umvefja (-vef, -vafða, -vafðr),

omvikle, omsvøbe: u. oss alla vegana réttri trú (Corv. 2, 32b17).

umvending, f., 1) *Omvendelse*:

segjandi heiðinna þjóða u. (Post. Gj. 15,3). Christo Jesu, vorum lávarði, var eigi lysting á mat ok drykk, heldr á syndugra manna umvendingu til yfirbótar (Corv. 2, 6523). — 2) *Adfærd, Fremgangsmaade*: at göra skynsemð ok skilríka grein kongs jústisum fyrir alla sína meðferð, u. ok ístöðu (ÍÆ. 4820).

umvöndun, f., *Irettesættelse*;

Formaning: Það eyra, sem umvönduninni hlýðir, mun byggja á meðal þeirra hyggnu (Eint. 42b21). Hann vill ekki líða ljós guðlegs orðs og umvand-anir (ÓS. 15319).

umvöndunarlauss, a., *som ikke kalder tilrette, som ikke formaner*: enn hinir

þó fleiri, sem eru umvöndunarlausir við fólk-ið (Summ. 1. Aij28).

umvöndunarleysi, n., *Mangel paa Formaninger*:

U. valdsmanna er eigi hin minsta sök, hvar fyrir guðs orð er hér á landi meir forsmáð (Summ. 1, Aij20).

umvöndunarmaðr, m., *Irettesætter, Formaner*: Hann segir, at lögmálit sé einn u. (Marg. Div22).

umönnun, f., = umannan, *Om-sorg*: Hann vildi niðr leggja u. ok forráð staðarins (Hms. 1, 67322).

unaðarsamr, a., = unaðsamr, *behagelig, yndig, frydefuld*: í þann unaðarsama hvíldar og fagnaðarstað himneskrar dýrðar (Gerh. Rviiij2,2).

unaðligr, a., *behagelig*: Þér rækið alt, þat er unaðligt er í heiminum (Hms. 1, 28620).

unan, f., *Behagelighed, Glæde, Lyst*: Guðs elska er u. hjartans (Gerh. Fv14).

undandráttr (-ar), m., 1) *Unddragelse, Fratagelse*: Sjálf fr fjandinn minnst fornra saka, er hann þikkist lúka eiga sælum Nicholao fyrir margan undandráttr ok harðfengi (Hms. 2,

121₃₈). — 2) *Unddragelse, Bestræbelse for at unddrage sig noget*: Eigi er þér nema u. /, því aðra viltu spenna (Fil. r. 6, 47₃). — 3) *Nølen*: þat einn maðr hefði með undandrætti voru efni til lags komit (Corv. 2, 12b₁₄). *Jfr. Unus homo nobis cunctando restituit rem, Ennii Ann. 8, 27.*

undanfærsla, f., *Vægring*: Hon trúði sik mundu þyngjast af ýmissum þeira undanfærslum ok afsakan (Hms. 2, 66₃₃₉).

undanför (-farar), f., *Gaaen foran*: þeirra dauði má ekki reiknast burtför, heldr u. (Gerh. Ffiiij₂₁₂).

undanleitan, f., *Vægring*: Ekki stoðar slik u. (Hms. 1, 30₁₂).

undanmæli, n., *Forbön, for at unddrage en fra Straf*: Ok ef oftár hendir hann slíkt, þá man hann ekki at mér fá u. (Fs. Suðrl. 47₂₆).

undanrekstr (-rar), m. (rekast undan, *flygte for og undslippe fra en Forfølgelse, Flugt for og Undkomst fra en Forfølgelse*: Segja þeir u. þann allan, er hér hafði verit, *de fortælle omstændelig, hvorledes Man-*

den blev forfulgt og hvorledes han undkom (Fld. m. 97₁₆).

undantekinn, p., *undtagen*: undanteknum þessum böndum (Post. Gj. 26₂₉). Sá er u., sem hann hefir alla hluti undir lagt (1. Kor. 15₂₇).

undir, præp., *under*; undir eins, adv., *paa én Gang, til samme Tid*: Þú kant ekki u. e. að drekka kal-eik dróttins og djöfulsins (Eint. 33b₂). Þessir munu hvörutveggju á augabragði koma fram u. e. (ÓS. 192₁₉). Þeir framliðnu skulu u. e. með oss og allir til líka fram koma (193₁). Undir eins og, *til samme Tid som, samtidig med*: Fúsi lögmaðr sigldi u. e. og byskup Ögmundr (Safn 1, 81₂₄).

undirborgligr, a., (*suburbanus*), *som hører til en Forstad eller Forstæder*: Aðrir eru í undirborgligum stöðum, enn sumir um þorp (Hms. 2, 339₂).

undirbreiða, f., *Undertæppe*: Hárlæðissekkur var til undirbreiðu (Hms. 1, 535₂₆).

undirbryti, m., *Underhusfoged*: Jón var u. í Skálholti nökkur ár (Bs. 2, 633₂₄).

undirbundinn, p., *bunden til*: Konan er lögmálinu undirbundin, svo lengi sem hennar maðr lifir (1. Kor. 7,39).

undirdýna, f., *Underdyne*: Eittröddurnar munu þeira u. vera, og ormarnir þeira ábreiða (Eint. 81b₂₀).

undireldi, n., *Afkom; Frugt*: Þér eruð eitrorma u. (Ps. 930₂₃). Þær sálur, er ala frjálsga u. góðra verka (Hms. 1, 465₅).

undirgefinn, p., *undergiven, underlagt, underkastet*: Kann ok vera, at þessi kona væri því svá mjög undirgefin óvinsins freistni um nökkurn tíma, at henni meinaði löstr orðlofsins (Mar. 453₁₆). byskuplig röksemð, einörð ok forstaða, er guðs maðr Nicholaus veitti kristiligri hjörð sér undirgefinni (Hms. 2, 109₁₁).

undirgefni, f., *Undergivenhed, Underdanighed*: Kvinnurnar læri í þögn með allri u. (1. Tím. 2,11).

undirgefning, f., *Undergivenhed*: byggja hjá öðrum bræðrum með líttillæti ok u. (Hms. 2, 649₂₄).

undirgerð, f., *Sadeldyne (og Hestedækken?)*: Klauf þat (o: hoggit) ok búk bryn-

jaðan ok söðul við allri u. ok hestinn í sundr í miðju (Fs. Suðrl. 131₂).

undirgröftr (-graftar), m., *Undergravning, Underminering; undergravende Bagvaskelse*: Óvinir várir eru aldriði óbúnir oss svikræði ok undirgröft at veita (Hms. 1, 65₃₁). með ráðum ok undirgrefti með (= við) hann (Gyð. 82₁₇).

undirhyggjulauss, a., *fri for Underfundighed, rænkelos*: réttir ok u. (Hms. 2, 85₄).

undirkurr, m., *hemmelig List*: Hefir hon sýslat áðr með u. þess háttar øl, er bæði var hunangliga soett ok ferliga áfengt (ÍÆ. 89₁₄). hvorir undirkurrar gengit hafa um nóttina millum þeirra kumpána (90₁₉₃).

undirkvern, f., *den underste Møllesten, Underligger*: Þú skalt ekki taka í pant þá undirkvernina (5. Mós. 24₆).

undirleggja (-legg, -lagða, -lagiðr, -lagðr, -laginn), *underkaste sig, undertvinge, undertrykke*: Í öllum hlutum em ek yfirstiginn ok undirlaginn af Nicholao erkibyskupi (Hms. 2, 95₁). Nicholaus erkibyskup hefir undirlagt heiminn ok sjálfan fjandann (95₂₈). svá at

eigi oftar megi uppsniðnir þyrnar með snörpu jární u. guðligt sæði með illgresi rangrar spillingar (71₃₂).

undirlliggjandi, p., *underkastet*:

Þú ert maðr u. mannligum breyskleik ok óstyrkð (Hms. 1, 77₃₅).

undirlægja, f., *Person, som*

en anden har underkastet sig el. underkøet: ef þú vilt ekki djöfulsins u. vera (Gerh. þ₂₁₆).

undirorpinn, p., *underkastet,*

udsat for, afhængig af: allar skepnur, þær eð nú í móti sínum vilja hljóta að vera hégómanum undirorpnar (ÓS. 233₁₃).

undirstaða, f., (*e. understan-*

ding), 1) *Forstand*: Hverr undirstöðu hefir, sá sam- anreikni tölu dýrsins (Opinb. Jóh. 13₁₈). —

2) *Forstaaelse, Opfatning*: til rétrrar undirstöðu guð- ligrar ritningar (Corv. 2, 161b₈). svo að þú ekki út af rangri undirstöðu og skilningi þessa texta hugs- ir, að rétt refsing og reiði dómarans sé fyrirboðin (Summ. 1, Cij₇).

undirtal, n., *Aftale*: gærði

hun honum boð eftir þeira undirtali (Safn. 1, 63₁₆).

undirtekt, f., *Ytring, Udtalelse*:

Trúir hann með undir- tektum Bonifacii, at rétt sé þat af himnum til komit (ÍÆ. 22₄₀).

undirvorpinn, p., = undirorp-

inn, *underkastet, under-* given: lögmálinu u. (Gal. 4₄).

undranarlauss, a., *forun-*

dringsløs, som ikke vækker Forundring: Var þat ei undranarlaust með mörg- um, hversu stríða erki- byskups vendist brátt í bliðu (Bs. 2, 125₃₆).

undranarsamligr, a., = undr-

samligr, *vidunderlig*: und- ranarsamligt ljós (1. Pét. 2₉).

undranarverðr, a., 1) *beund-*

ringsværdig: Hvat eru þvilikir hlutir nema und- ranarverðir? (Hms. 2, 143₂₂).

— 2) *underlig*: Eigi er þat undranarvert, þó at mér þikki munr þjónost- unnar, þeirar sem ek var í fyrstu til skipaðr, ok þeirar, sem nú er ek í staddr (140₃₅).

undrandi, ger. (*mirandus*),

beundringsværdig: Harðla er þat ok undranda, er einn maðr skyldi eigi hræðast hversdagliga djöfla umsát (Hms. 1, 86₁₈). Eftir

þessa undarliga hluti kómu þeir hlutir, er miklu meir eru u. (1, 87₂₄).

undrskapaðr, p., *af forunderlig Skabning*: Þat vitum vér eigi, . . . hvort þetta dýr fœðist í eyðimörk svá sem önnur, þau er undrsköpuð eru (Hms. 2, 186₂₃).

unga-aldr (-rs), m., *ung Alder*: þeir es þegar á unga aldre snúask til trú (H. 18₂₀). Þat es sól es í austre snimma dags merker unga aldr mannzens (18₂₂). þegar á unga aldre (19₄).

ungbarn, n., *spædt Barn*: Eigi at eins gærir hann snjallar ungbarna tungur (Hms. 2, 52₉).

ungberni, n., = ungbarn: líka sem við önnur u. í Christo (1. Kor. 3₁₁). þviat hann er u. (Hebr. 5₁₃).

ungdómr, m., = æska, unga-aldr, *Ungdom, Barndom*: frá vorum ungdómi alt til þessa (1. Mós. 46₃₁). Þar er ekki aktaðr nökkurs manns u., aldrdómr, magt, metorð (ÓS. 254₁₀).

ungherra, m., = jungherra, (*mht. juncherre*), *Junker, Prins*: Skal ek dubba son minn til riddara, u. Elis (El. 10₄₀).

ungleiki, m., *Ungdom*: Þú

mant taka meinmæli fyrir ungleika þinn (ÍÆ. 85B₄).

ungmaðr, m., *Yngling*: bæði ungmönnunum og meyjunum (5. Mós. 32₁₂₅).

ungneyti, n., *Ungnød*: Þer skuluð fórnfœra tvö u. (4. Mós. 28₂₇).

ungr, a., *ung; comp. æri og yngri*; 1) æri: þá öndoðosk þeir er ellri vóro, en enir ære tóko meiri vígslor (L. 149₁₄). øre djáknar en hálfþritægir (108₁₅). Svá sem Moyses bauþ, at eigi skylde ære djáknar þjóna en hálfþritægir í musteri guþs (Hms. 1, 202₃₀). Þú munt vera miklu bernskari at viti og allri kurteisi, þó at eigi sér þú æri (þiðr. 339₁₉). Ef eigi er sonr til eþa er øre enn svá, þá á faþir þar næst (Grg. Kb. 1, 167₁₉). Enn ef inn ellre bróþir selr sökna öðrom manne, en inn øre ferr sjálfr með, ok á um þess sök þá at døma, er sjálfr ferr með (168₇). Rétt er at sonr sæke vígsök .xii. vetra gamall ok øre enn xvi. (168₂₁). — 2) yngri: sá er hann tók at fœða .viii. vetra gamlan eða yngra (Grg. Sb. 322₆). ef sonr er eigi til eða yngri

enn .xvi. vetra (335₂). Nú vill hinn ellre brópir selja sök ok fær hann avðrom manne mál til meðfarar, enn hinn yngri sækir sjálf, ok skal ens yngra mál þá dæma (335₁₁). Rétt er, at sonr sæki víg-sök .xii. vetra gamall ok yngri en .xvi. vetra (335₂₈). Þat er mælt, ef yngri maðr vegr mann enn xii. vetra gamall, ok verðr hann eigi lögsekr um vígit (Grg. Kb. 1, 166₂). yngra manne enn .xvi. vetra gömlom (169₁₃). yngri maðr en .xii. vetra gamall (194₂₅). hvárz hon er .xvi. vetra eða yngri (225₁₆). ekkja yngri enn .xvi. vetra gömol (225₁₈). karlmaðr yngri enn .xvi. vetra gamall (225₂₃. 230₂₁). — *Superl.* yngstr: enn ynxti (= yngsti), er lét Joathas, komst undan leyniliga (Stj. 399₁).

unjan, n., (*l.* unio, *fr.* oignon, *eng.* onion), *Log*, *Rødlog*: Þeir dýrkuðu fyrrmeir hunda ok apynjur, svá ok u. eða önnur undr (Hms. 2, 391₁). Canes enim et simias atque alia portenta venerati sunt. Allia quoque et caepas et

nonnulla olerum Deos credebant (391₂₄).

unnanda, ger. n., *værðt at elske*: Med ástum er þeim u. (*den bør omfattes med Kjærlighed*), er svá mikit mátti gefa (Hms. 1, 456₂).

unnandi, m., *Elsker*: stíga niðr til helvítis eftir sínum unnanda (Barl. 137₃₃).

unun, f., = unan: Sú litla skíma . . . mun ekki verða þeim til neinnar ununar (Gerh. Ii viij₁₉).

ununarsamligr, a., *behagelig, frydefuld*: þá skal ekki neitt hryggiligt sjást, heldr alt gleðiligt og ununar-samligt (Gerh. Ii v2₁₈).

ununarsamr, a., = ununar-samligr: þar mun með ununar-sömum samræðum hverr annan gleðja (Gerh. Gg₉).

ununarsemð, f., = unaðsemð, *Behagelighed, Glæde, Lyst*: Þar fyrir, dróttinn, sný eg mér upp til þín, til fagnaðar friðarins, og til ununarsemðar þíns ljóss (Msp. P3₄).

upp, præp. *med acc.*, *op ad*: Hann fór upp Norðrárdal (Frs. 243₂).

uppbeldr, p., *opblæst*: sá er u. ok veit ekkert (1. Tím. 6₁₄).

uppbirting, f., 1) *Aabenbarelse*:

ljós til uppbirtingar heiðnum þjóðum (Lúk. 2,32). Þú safnar þér sjálfum reiði upp á reiðinnar dag ok uppbirtingar guðs réttlætisdóms (Róm. 2,5).— 2) *Opplýsing, Lys*: svá at þeim skini eigi u. evangeliu guðs dýrðar (2. Kor. 4,4). u. og huggan heilags anda (Marg. Yij₂₀).

uppbirtingarandi, m., *Aabenbarelsesaand*: þat guð vors dróttins Jesu Christi, dýrðarinnar faðir, gefi yðr vísdomsins ok uppbirtingar anda (Efes. 1,17).

upplástr (-rar), m., *Urolighed, Forvirring*: Í þann tíma hófst eigi lítill u. (Post. Gj. 19,23).

uppsygging, f., *Bygning*: Þér eruð guðs u. (1. Kor. 3,9). á hverjum öll uppsyggingin í eitt samansett vex til heilags musteris (Efes. 2,21).

uppsyggjandi, m., *Opbygger, Bygningsmand, Bygmester*: enn hinum vantrúuðum er hann sá steinn, er uppsyggjendr í burt fleygðu (1. Pét. 2,7). Þann stein, hvern uppsyggjendr forlögðu, sá er vordinn at höfði hyrningar (Lúk. 20,17).

uppsyggjari, m., = uppsygg-

jandi: Hann er ok sá steinn, sem útskúfaðr er af yðr uppsyggjorum (Post. Gj. 4,11).

uppsyrgan, f., *Begyndelse*: Því að í hjá endingunni mun ætíð ný u. við taka (Gerh. Ll₁₂).

uppsráttir (-ar), m., *Opdragning, Optraekning, Ophalning*: Svá var hann (þátrinn) sterkr til uppsráttar sem strengr (Bs. 2, 111₃₆).

uppsræða (i), *oplære, undervise*: Þegar þú vissir ekki af þínum sáluhjálparvegi, þá uppsræddi hann þig með sínu orði (Gerh. Qiii₅).

uppsræðing, f., *Oplæring, Belæring, Undervisning*: Öll Christi hegðan er oss til uppsræðingar framsett (Gerh. Vvj₂₀).

uppsylla (i), *opfylde*: Kristur laðar hina kristnu til trúarinnar ok kærleiksins, svo sem þá, eð vissiliga munu . . . u. hans vilja (Corv. 2, 43₂₉). þat hann sé kominn til at u. lög málit fyrir oss (1, 34b₂₇).

uppsylling, f., *Opfyldelse*: Kristur hefir viljat leiða þá til þeira hluta, sem nyt-samligri vóru, einkum til uppsyllingar sinna orða

(Corv. 2, 42₁₈). uppfyllingin lögmálsins (Marg. Nij₂₁₁).

uppfæði, n., *Opdragelse*: Undarligt mátti þikkja, at þess manns líf, er svo sællegt u. hafði haft, skyldi slíkt þola (Cl. 20₁).

uppför (-farar), f., *Opstigning*: Þú fórst upp í þins föðurs sæng og saurgaðir mína sæng með þinni u. (1. Mós. 49₄).

uppgefinn, p., *opgivet, forladt*: at uppgefnu herbergi mannlígs líkama (Hms. 1, 74₄₀).

uppperðarmaðr, m., *Opfører, Opbygger*: Þessir dýrligir menn eru vinir guðs ok uppperðarmenn heilagrar kirkju (Hms. 1, 356₃₁).

uppgjafari, m., *Eftergiver*: Enn hvárr hyggur þú at frammar elskaði sinn uppgjafara skuldarinnar (Hms. 1, 517₁).

uppgjöf (-gjafar), f., *Overgivelse, Udlevering*: Þér vilið allir frjálsast undan honom í u. einnar konu (El. 88₁₁).

uppgrensla (a), *udforske, udfinde*: Getir þú nú þá uppgrenslað með þínum þönkum, nær guð hafi fyrst tekið til að lifa og ríkja í sinni almættis dýrð (Gerh. Llij₄).

uppgrip, n., *uventet Erhvervelse*: Verðr þessi maðr svá glaðr við fyrr sagt fjár u., at (Hms. 2, 72₃₃).

uppgörr, p., 1) *overlistet, besnæret (supplantatus)*: Skildi hann sik vesalliga véltan ok uppgörvan (Hms. 2, 368₁₇). — 2) *fortæret, opslugt, opædt (devoratus)*: Þeir fundu þá líkamann af dýrum uppdreginn, enn síðan uppgörvan af gjóðum ok öðrum hræfuglum (397₁).

upphafligr, a., *oprindelig*: upphaflig synd (*originale peccatum*), *Arvesynd*: trúum vér hann lausan af upphafligri synd hinna fyrstu manna (ÍÆ. 20₃₃).

upphafning, f., 1) *Opløftelse*: Bœnin er ein u. hjartans til guðs (Marg. Ggij₁). — 2) *Ophøjelse, høj Stilling*: Fyrr hafðir þú heimsins bliðu ok virðing ok u. (Hms. 2, 656₂₀). — 3) *Opblæsthed, Hovmod*: Freistarinn víkst við skjótt, sjándi u. hugarins (358₂). Þeir réttlæta sjálfa sik ok tigna með u. hjartans ok dramban (548₁₉). — 4) *Ekstase, Vision*: Þeir höfðu í himneskri u. slíka hluti séð (393₆). Einn af hinum ellrum heilögum feðrum

- varð fyrir ómegni ok hug-
arins u. (608₇).
- upphald**, n., *Opløftelse*: þar
klykkir til fórnar upphalds,
þvíat þetta var timaliga
um myrgininn (Mar. 286₄).
- upphaldsker**, n., *Kar som
bruges ved Brødets og
Vinens Opløftelse i Mes-
sen (?)*: Heitr hann guði
ok sælum Nicholao at láta
göra frítt ok furðuliga
mikit u. (Hms. 2, 130₈).
- upphæfð**, f., *Ophøjelse, Vær-
dighed, Ære*: vera góðum
til styrkingar og upphæfð-
ar (Marg. Ii iii₃).
- upphlaupsmaðr**, m., *Oprører*:
að hann sem annarr
u. bannaði að gefa keis-
aranum skatt (Eint. 126b₂₄).
- upphreykingr**, m., *opblæst Per-
son, Vindmager*: Halt
mér nú þessum sjálfhæln-
um upphreykingi í gegn
þeim fátækum bersyndara
(Corv. 2, 101b₁).
- upphrokaðr**, p., *opblæst*: að
eg reyni eigi orð þeira,
sem upphrokaðir eru (1.
Kor. 4₁₉). þó eru þér
upphrokaðir (5₂).
- upphæð**, f., *Hovedsum, Ho-
vedindhold*: þat er nú
upphæðin þess, þar vér
af segjum (Hebr. 8₁).
- uppistaða**, f., *Rending, Ren-
degarn*: hvort heldr það
- er á uppistöðunni eða
fyrirvafinu (3. Mós. 13₄₈).
- upplegging**, f., *Paalæggelse*:
Handanna u. var mjög tíð
í hinu gamla testamenti
(Corv. 2, 107₁).
- upplitning**, f., *Kontemplation*:
at hann hneigði hugskots
ögo sín frá goðligri upp-
litningu (L. 109₂₄). *atque
contemplationis lumine su-
ae mentis oculum decli-
nasset* (Greg. Dial. 2₃).
fyr miskunn upplitningar
(*per contemplationis gra-
tiam*. 110₁₃). upplitningar
hæð (*contemplationis cul-
men*. 110₁₇).
- upplitningarlíf**, n., *kontempla-
tivt Liv*: Tvær systur trú-
fastar, þær er við dróttni
tóko, merkja tvenn líf
kristens lýðs, þat er sýslo-
líf ok u. (L. 154₂₃). Enn
þótt hann væri bundinn í
slikum hlutum, þá varðveitti
hann þó andliga u. sem
einsetomunkar (Hms. 2,
46₂).
- uppljóma (a)**, *oplyse*: til að
u. alt veraldarinnar myrkr
(Gerh. Iiiij₂₁₇).
- upplokning**, f., *Oplukkelse,
Aabning*: Kann vera, at
guð hafi því eigi vitjað
hjarta hans til upplok-
ningar við þik (Hms. 2,
660₃₉).

upplostning, f., = upplost, n., *falskt Rygte*: Ekki skyldi þar og með upplostningar fara (Jómsv., Lund. 1879, 29₁₁).

upplyftingaroffer (-rs), n., *Op-
løftelsesoffer*: at þeir gefi mér eitt u. (2. Mós. 25₂).

upplægr, a., *liggende langt
fra Havet*: Sá bœr var svá u., at þar hafði aldri fiskr sénn verit (Hms. 1, 181₅).

upprás, f., *Oprindelse*: Þetta var upprásin allra þeira harma, er Englands kristni þolði (ÍÆ. 16₁₇₃).

uppreisandi, ger., *som bør opleftes*: heldr eru hjörtun u. ok tungunnar framburðr tilgreiðandi at lofa guð (Hms. 2, 133₂₁).

uppreising, f., *Opvejsning*: Enn þó eru þar nökkir á meðal þeira, hverjum at Kristr er settr til uppreisingar (Corv. 1, 31₁₁).

upprennandi, p., *opgaaende*: í gegn u. sólo (*contra orientem solem*. L. 35₃₅).

uppréttaðr, p., *serveret, sat paa Bordet*: Ok er klerkar sjá fram koma harðla lítit brauð ok vín sér uppréttat, styggjast þeir (Hms. 2, 120₃₃).

upprisudýrð, f., *Opstandelsens Herlighed*: Upriso dýrþ

eyþir dauþleik holdzins (L. 128₂₆).

upprisutið, f., *Opstandelses-
tid*: Í dag er u. dróttins (Hms. 1, 159₃₆). Á dróttinsdegi var hans u. (Mar. 30₂₅).

upprunaligr, a., *oprindeligt*: Menn eru í heimi þessum af sinni upprunaligri náttúru eins og spámaðrinn segir (Cat. Bv₁₇).

upprunasaga, f., *Fortelling om ens Opvæxt*: Þessa frásögn má eigi birta með nöfnum feðgina, eða ríkdómi frænda, eigi upprunasögu mannsins (Hms. 1, 676₂₀).

upprunasynd, f., (*originale peccatum*), *Arvesynd*: Mannsins náttúra er fyrir upprunasyndina fordjörfuð (Marg. D₂₁₁).

uppruni, m., *Opgang*: Lætr hann snúa skjöldum í móti uppruna sólar (Gyð. 27₁₀).

uppræta (i), *udslette, udrydde*: Svoddan sárir skulu upprættast frá sínu fólki (3. Mós. 19₈). Jósúa upprætti Enachim af fjallbygðum Hebron (Jós. b. 11₂₁).

uppsetningr, m., *Vedtegt*: Hér með útilykr hann alla mannanna uppsetninga

(Corv. 1, 106b₅). mannligir lærdómar ok þeira uppsetningar (2, 24b₃₀). þeim mannanna uppsetningum ok lærdómum, sem at eru ártíðir ok sálumessur (2, 61₁₂).

uppsíðis, adv.; u. við, *ved den opadventte Side*: u. við þá jörð, er minn herra átti þar fyrri (DN. 10, 45₃₄, 18/3 1345).

uppsmiðaðr, p., *opbygget (i overført Betydning)*: Fór hann síðan í brott mjök u. (Hms. 2, 648₃₇).

uppsmiðan, f., *Opbyggelse (i overført Betydning)*: af frásögn hlutanna væntandi lesöndum óorðna u. (Hms. 2, 336₈). Hann gaf þeim annat tveggja guðs orð til uppsmiðanar eða hjálparráð til hugganar (340₁₃). gerðist einn egipzkr munkr til móts við hann til uppsmiðanar sjálfum sér at sjá athæfi hans (655₁₁).

uppsmiðanarorð, n. pl., (*verba aedificationis*), *opbyggelige Ord*: Enn er hann er hvíldr eftir góðan beina, biðja þeir af honum sem hinum fróðasta föður u. hjálpsamligra áminninga (Hms. 2, 368₆).

upptekinn, p., (*susceptus*), 1) *forctagen, begyndt*: ef

uppteknir hlutir koma eigi til þeirar endalyktar, sem líkligast mætti þikkja (Hms. 1, 73₁₂). staðfestast í góðum uppteknum hlutum (89₁₂). léttu eigi af uppteknum sínum illræðum (2, 104₄). Bróðir var staðfastr í uppteknu athæfi (589₁₅). haldast í uppteknum hætti lifnaðarins (639₁₅). Hann þóttist eigi haldast mundu mega í uppteknu góðlífi (Mar. 96₂₂). — 2) *antagen, tilegnet*: staðfastr í upptekinni trú (Corv. 2, 115b₁₄).

upptekja, f., *Erhverv, Vin ding*: at minn andligr ávöxtr verði allr þeira u. (Hms. 2, 510₇).

upptekt, f., *Foretagende*: so þú í öllu þínu athæfi og upptektum hans orði fylgir (Eint. 96₂₁).

upptimbran, f., 1) (*aedificatio*), *Opbyggelse*: sem flytjandi eitthvat svá sem til húss upptimbranar eða annars einhvers háttar (Hms. 2, 473₇) — 2) (*aedificium*), *Bygning*: Þú, bróðir, ert líkr u. þeiri, er skreytt er vel ok skorin um inngöngin (578₂).

upptök, n. pl., *Oprindelse, Begyndelse, Udgangspunkt*: Vér skulum vor u. hafa

af guðs orði (Marg. Hii_j2₃).

uppvakning, f., *Opvækkelse*: Í heilagri ritningu verður u. þeira framliðnu stundum tillögð og eignuð guði föður (ÓS. 165₈). Forsómir þú þær innri uppvakningar og bendingar andans, . . . , þá nærðu aldrei sannri yfirbót (Gerh. Tij₂).

uppvægðr, p., *oprørt, forvirret, i Oprør*: Kom sú fregn upp fyrir yfirhöfðingjann herliðsins, þat öll Híerúsalem væri uppvægð (Post. Gj. 21₃₁). Sjávarbylgja, sú er af vindi verður drifin ok uppvægð (Jak. 1₆).

urða (a), *tildække med Stene*: Vóru hestarnir og öll þeira reiðtygi þar urðað og grafið (Bs. 2, 27₃₁).

úrkynja, a. (úr = ór; kyn, *Slægt*), *vanslægtet*: Sannliga ertu eigi ú. (El. 13₃₈).

urlan, n., *Rand, Kant; Krave (?)*: (*l. orula, it. orlo, fr. og eng. orle, spansk og port. orla*): Þá tók hann kyrtíl af góðum guðvef, ok hvít skinn undir, u. umhverfis hálsinn, enn utan um var hlað læfðar breitt, gert af undarligum hagleik (Fs. Suðrl. 142₇).

úrskurðan, f., *Afgjorelse*:

svo at þeir hino sömu, sem sig fram bjóða til þessarar embættisþjónustu, þá leggi sitt mál undir þeira rannsak og ú. (Marg. C₂₃).

úrugð, f., = øryggi, øruggleikr, *Sikkerhed, Vished*: Flýðu þá þegar öll efanarmyrkr í brott af hans hjarta, enn í staðinn kom úrugðarljós postuligrar áminningar (Hms. 1, 133₃₁).

úrugg, a., = øruggr, *sikker, tryg*: Engi má fyrir dauðanum ú. vera (Al. 132₁₆). Betr er, segir erkibyskup, at ek bera hann (krossinn), undir hvers vernd og varðveizlo er ek man ú. vera (Thóm. 101₁₁). úrugg vígi (Bret. c 6, AnO. 1848, 124₃₀).

úruxi, m., *Uroxé*: einhyrningr, úruxinn, elgsdýrit (5. Mós. 14₅).

úrvæta, f., = úr, n., *Smaaregn*: Myrkr var mikit með úrvætu (S. þög. 119₂₁).

úrættis, adv. (úr = ór; ætt, *Ætt*), *ud af Ætten, fra Stammen, fra en Stamme*: so að ekki falli nökkur erfð ú. í aðra ætt (4. Mós. 36₉).

út, præp. med acc., *ud igjennem*: Síðan komsk

hann út fjóssdyrr (Sturl. 1878, 2, 46₁₈). Halldórr Ögmundarson komsk út suðrdyrr af búrinu (166₂₃). Jón skreiddist skjótt / skráveifa hljótt / kamars augat út / við ærna sút (Ísl. Ann. Aar 1362, 308₇).

utanhússmaðr, m., *Fremmed*: Benedicite ok heyrið utanhússmenn (Hms. 2, 539₈).

útarmast, (a), *forarmes*: nær þinn bróðir útarmast (3. Mós. 25₃₅).

útausandi, m., *edsel Person*: letingjar ok útausendr (Marg. Dii₂₅).

útbreiða (i), *udbrede, udstrække*: Hann útbreiðir báða arma til að faðma oss (Gerh. Dvij₂₁).

útbreiðing, f., *Udbredelse*: hvort heldr eð þú álittr orðsins ú. eða jarteiknagörðina (Corv. 2, 30b₂₉). Í þeiri annarri böeninni biðjum vér um ávaxtar-samliga ú. heilags evangelii (Marg. Hhij₂₄).

útbrjótr, m., 1) *Udfald i mod en, Angreb*: Sá er siðr flestra kvenna at göra jafnan útbrjót ok ámæli sér unnandum (Trist. 86₃₂). — 2) *en skrömtet Udtalelse el. Ytring*: Til hulningar sínum gløep görði hon

margan útbrjót ok getur, hvat af honum myndi orðit (ÍÆ. 9₁₉). — 3) *Overvejelse, Spekulation*: Sá flórin, er hann fann, gékk honum aldri ór hug með ýmissum útbrjót, hverja kaupferð hann skyldi velja, á sjó eðr landi (ÍÆ. 87₂₆₈).

útbyta (i), [út, *ud*; bútr, *Stump, Del*], *uddele*: Hann á og líka að hræra hendr- nar til að ú. og deila þeim hinu fátöku (Gerh. Æ2₂₀).

útenda (a), *tilendebringe*: Margir hafa sínar lífstund- ir útendað, meðan þeir hafa verið í umsvifum að útvega sér lífsins atvinnu til seinni tímanna (Gerh. Ee vij₂₁₅).

útferð, f., 1) *Udgaaen, Udgang*: Einn bróðir bað guð birta fyrir sér ú. and- arinnar af líkamanum ins réttláta manns ok ins synduga (Hms. 2, 632₁). — 2) *Udfald, Ende*: Heyrið nú, hvat af öðrum hefir gerzt svá freistuðum, enn mislíkri ú. freistninnar (360₁₄).

útferðartími, m., *Begravelses- tid*: Byskupar ok ábótar, klerkar ok klaustramenn settu fram hæstu góðfýsi með sönnu ástríki

- fyrir allan útferðartíma völdugs herra sæls Nicholai (Hms. 2, 127₁₁).
- útflot**, n., *Flyden bort fra Strandbredden*: en þeir ábyrgjaz inn skorna (hval) við útflote (Grg. Kb. 2, 129₂₃).
- útfrykta** (a), *udruste*: I.ét hann búa skipin með ágætum reiða ok rikuliga ú. (Cl. 10₃₁).
- útfæri**, n., *Udvej*: Sé ek nú ok, at allra útfæra verðr at leita (NS. 1, 244₃).
- útgengt**, a. n., *muligt at gaa ud*: Gørþi regn svá mikit, at mannigi vas ór húsi ú. (L. 118₂₂).
- útgjöf** (-gjafar), f., *Udgift: Uddeling af Gaver*: Útgjafir hans (voro) miklar ok mildar ok miskunn-samar (El. 2₃).
- úthluta** (a), *uddele; tildele*: eftir því sem guð hefir hverjum einum úthlutað (1. Kor. 7₁₇).
- úthorn**, n., *Udkant*: Hann kannaði eyðimörkina alla í ú. (Hms. 2, 470₅).
- úthugsa** (a), *udtænke*: hverju eð ekkirt má skaðsamligra úthugsat verða (Corv. 1, 29₁₃).
- útipeningr**, m., *Kvæg (Heste og Faar), som om Vinteren søger sin Føde ude paa*

- Marken*: Allir héldu sínu búi ok þimr hlutum af öllum útipeningum (Safn. 1, 62₁₅).
- úтивист**, f. *Væren ude, Ophold under aaben Himmel*: Hann skipar henni aðra nátt hina sömu ú. ok fyrri (Cl. 22₂₅). Enn skipar hann henni ú. hina þriðju nátt (22₃₃).
- útkjálki**, m., *Udkant, Afkrog*: að þakka guði af hjarta fyrir hans heilaga orð, sem hann hefir oss gefið í þessu fátæka landi og yzta heimsins útkjálka (Cat. Aij₁₇).
- útkljá** (-kljái, -kljáða, -kljáðr), *tilendebringe, afgjøre*: Á einum stuttum tíma verðr útkljáð og ályktað það sem fram við oss á að koma um þann óendanlega eilífðarinnar tíma (Gerh. Vvj₁₈).
- útlagning**, f., *Udlægning, Udtydning*: Enn sem hann heyrði hans (draumsins) ú., þá baðst hann fyrir (Dóm. b. 7₁₅).
- útlát**, n. pl., *Udlæg, Udde-ling*: Enn þó er ei ytri útlátin guði þæg né þekk, utan þau komi fram af réttri hjartans meðaumkan (Gerh. Æij₃).
- útlauðra** (a), *udskumme*:

grimmar sjávarbylgjur, útleuðrandi sínar eiginligar vansemðir (Jud. 13).

útleðr, n. pl., *de yderste Dele af en Hud, især Huden af et Dyrs Bove eller Laar*: Síðan sniðr hann (húðina) með öllum útleðrum í einn þveng sem hann mátti mjóvast (ÍÆ. 28₆₃).

útlekking, f., 1) *Udlægning, Forklaring*: enn öðrum (verðr gefin) ú. sagnanna (1. Kor. 12₁₀). eða hafi opinberan eða hafi ú. (14₂₆). stutt ú. þessa guðspjalls (Corv. 2, 2b₈). — 2) *Oversættelse*: Hefir hann sumar bœkrnar saman lesið við þýzka biblíu og ú. Lutheri (Bs. 2, 694₆).

útleggja (-legg, -lagða, -lagiðr, lagðr), 1) *udlægge, udlyde, tolke*: Hvar fyrir, sá sem tungu talar, hann biðie, svo at hann útleggi þat (1. Kor. 14₁₃). — 2) *oversætte*: Þar fyrir tók herra Guðbrandr sér fyrir að ú. þá heilögu biblíu (Bs. 2, 694₃). Lögmaðrinn Oddr Gottskáلكsson útlagði alt nýja testamentið og postillu Corvini (694₁₃).

útleggjari, m., *Udlyder, Fortolker*: Enn ef hann er enginn ú., þá þegi hann

í söfnuðinum (1. Kor. 14₂₈). teiknanna ú. (5. Mós. 18₁₁).

útleikinn, p., *tilredt*: Nú sem Jesus var svo aumlíga ú. (Eint. 137b₆). Hvað sárgrætíliga varstu ú.? (138₅).

útlendingr, m., *Udlending*: heldr enn Edomite af ætt Esau ok ú. af Rómverjum til konungs settr (Corv. 1, 39b₂₁). Enginn ú. skal eta þar af (2. Mós. 12₄₃).

útlenzka, f., *udenlandskt Væsen, fremmed Optraeden*: Olli því ok mikil skipan líkamans, þar meðr orðfelli á útlenzku (ÍÆ. 1₃₉).

útlímastórr, a., *som har store Arme og Ben*: Þat (kvikvendit) var útlímastórt (S. þög. 17₁₂).

útlímír, m. pl., *Yderlemmer (Arme og Ben)*: Síra Jón kom að í því og hjó hann með taparnum í útlímína (Safn. 1, 84₃₁).

útluktr, p., *udelukket*: Verða þeir af því útluktir af ríki himnakonungs, at þeir draga dramb ok dul á sjálfs síns hjarta (Hms. 2, 549₅).

útlýkt, f., *Udbetaling*: Kaupmaðr færir jafnan fram tímánn, svá at seinkast útlýktin (Hms. 2, 135₁₆).

útrás, f., *Udløb, Aabning*:

- Greina þeir glaðliga alla stöðu steinþróarinnar, tjándi þær útrásir, sem fyrr voru sagðar (Hms. 2, 149₈).
- útrásarvegr** (-ar), m., *Aabning, hvorigjennem en Vædske strømmer ud, Udlob*: Klerkrinn skal prófa útrásarveginn til höfðahlutarins, þar sem oleum gafst út af helgum dóm-inum (Hms. 2, 146₃₇).
- útreið**, f., *Ridt ud fra et Sted, Udtog*: Ek man gefa honum tuttugu hundruð riddara til útreiðar (Fs. Suðrl. 154₅₂). Marsibilia gékk í hin hæstu vígskörð með sínum meyjum, at sjá ú. Saxa (156₃₁). festa honom fullan frið í ú. ok aftrkvómo (El. 89₉).
- útrekning**, f., *Uddrivelse, Fordrivelse*: at eftir Kristis upprisu hafi allar spásögur af útrekningu Gyðinganna ok kallan heiðinna þjóða uppfylldar verit (Corv. 2, 55_{b21}).
- útrekstr** (-rar), m., = útrekning: Ú. af musterinu er ekki so lítills verðr hlutr (Summ. 1, K. iij₂₁₁).
- útréttr**, p., *udslagen*: allan dag útréttan, *den hele udslagne Dag* (Hms. 2, 48₁₁₇). langaföstu alla útrétta (570₁₁).
- útrýma** (i), *bortfjerne, fordrive, fortrænge, udrydde*: Sú elska, sem vér höfum á sjálfum oss, hun útrýmir guðs elsku (Gerh. Xiiij₉).
- útræði**, n., (*egentl. Roning ud fra et Sted*), *Tjeneste*: Í hennar störfum og útræðum var ýmisligt fólk (ÍÆ. 4₃).
- útsendari**, m., *Udsending, Sendebud*: at einn himneskr ú. skyldi kunngöra einn soddan himneskan velgörning (Gerh. Iv₂₈).
- útsending**, f., *Udsendelse*: að soddan ú. sonarins sé verk allrar heilagrar þrenningar (Msp. H₃).
- útskifta** (i), *uddele*: þat hann hafi útskift fimm byggbrauðum ok tveimr fiskum (Corv. 2, 80b₂₅). Þetta er það, sem Móses útskifti á Móabsvöllum (Jós. b. 13₃₂).
- útskorinn**, p., *udskaaren*: veita heiðran máluðum ok útskornum líkneskjum (Marg. Mm. iij₁₉).
- útskot**, n., = skot: *Udskud, Udbygning paa en Kirke*: Likami hans var fyrst grafinn í útskoti af Pétrskirkju (Hms. 1, 395₂₀).
- útskúfa** (a), *udjage, uddrive, fordrive, forskyde, forkaste*: Guð útskúfaði heiðingjum af augsýn feðra

vorra (Post. Gj. 7,₄₅). Þá hann blezunina erfa vildi, er hann útskúfaðr (Hebr. 12,₁₇). Vér útskúfum verðleiki upprisunnar (Corv. 2, 3b₁₈). Þó at Gyðingarnir sé síðan héðan í frá fyrri þeira vantrúar sakir útskúfaðir (1, 40b₁).

útskýfðr, p., *udkastet*: Dróttning himinsins er fyrir dekansins grimð köstuð ok útskýfð undir regn ok rasanda veðr (Hms. 2, 58₁₂).

útskýra (i), *udtyde, udtolke*: náttliga sýn Nabogodinosor konungs forðum útskýrandi (Hms. 2, 87₂₀). Hann hafði marga kapitula guðliga ritninga snotrliga útskýrt (375₁₃).

útskýrari, m., *Udtyder, Udtolker*: ágætr ú. guðliga ritninga (AN. 208₂).

útslökkvanligr, a., *udslukkelig*: Þar er eilifr og aldrei ú. eldr (ÓS. 256₃).

útsótt, f., *Bugløb*: sú ú. kviðarins, er aldri létti (Gyð. 83₂₉).

ústteyping, f., *Udgydelse*:

Senniliga hefi ek þann dúk, sem ek selða í hönd Pauli, helgaðan af útsteypingu hans dýra dreyra (Ps. 121, 10–12. 35).

útvega (a), *tilvejebringe, skaffe, forskaffe*: þat trúan réttlæti alleinasta ok útvegi eilíft líf (Corv. 2, 92₅). sem í sinni upprisu hefir það eilífa lífið útvegað (Eint. 9b₂). Þín þína útvegar mér eilífa gleði (123b₂₀). Enn sé hann fá-tækr og geti ekki útvegað so mikið með sinni hendi (3. Mós. 14,₂₁).

útvelja (-vel, -valða, -valiðr), *udvælge*: Enn eftir þat útvaldi dróttinn ok aðra .lxxij. (Lúk. 10,₁).

útpýðing, f., *Udtydning, Forklaring*: Og þessi er útpýðingin, þat innan skamms þá verð eg Gyðingunum í hendr seldr (Corv. 2, 17b₂₄). Hann hefir gefið upp á þau (tíu guðs boðorð) eina mikla og alvarliga ú. (Summ. 1, Dij₃₄).

V.

váðalaust, adv., *uden Fare*: Regn var stórliga mikit, svá at heilagr dómrinn

mátti varla v. vera utan herbergis (Hms. 2, 57₂₈).

váðarbugr, m., *Sejlbugtning*:

Piltr herra Guðmundar er fyrir austan fjörð; sér hann þeim í váðarbug (Bs. 2, 47₁₉).

váðasamligr, a., *farlig, for-dærvelig; truende*: Öllum var slíkr fögnuðr at heilsu hans, sem þá verðr, er harmdauði maðr er upp-reistr af dauða, eðr þá er maðr forðast voðasamligan háska (Hms. 2, 254₁). Þann tíma sem hon var fallin í váðasamligt forað sinna glœpa (Mar. 169₂₃).

vaf, n., *det, hvormed noget omvikles; Svøb*; í vafi, *i Svøbet = i Grunden, i Virkeligheden*: Ertu því minni í vafi sem ek þarf meir, *du duer i Virkeligheden saa meget mindre, som jeg behøver mer din Hjælp* (Fld. m. 103₁₁).

váfelli, n., *Ulykkestilfælde*: Remigius sigraði með sínum verðleik ok slökði grimð svá mikils váfellis ok óhamingju (Hms. 2, 225₂₀). Virðist mér Páll postoli oss firt hafa þess háttar váfellum varúðliga (624₃₄).

vafinn, p. af vefja, = vafiðr, vafðr, *omviklet*: lagðr í vöggu, v. reifum (Hms. 2, 63₃₈). Enn þessi siðari v. í reifum smiðaði þegar

heilags anda herbergi með þeim listum, er hann mátti (64₁₄).

vafra (a), *vanke om*; v. um, *omsvæve; sysle med, tænke paa*: Eigi hugsum vér góð athæfi, nema vér lát-um vort hjarta v. um hé-gómliða hluti ok nytsemð-arlausa (L. 193₁₅).

váfullr, a., *ulykkelig*: Hon sýnir sik nú vesla ok váfulla (Hms. 2, 358₁₅).

vagl, m., *Bjælke*: At þeim vagli, sem er í sjálfs þins auga, gáir þú ekki (Matt. 7₃). Drag fyrst út vaglinn af þínu auga (7₅). Vagls-ins í sínu auga sjálfs verðr hann eigi varr (Corv. 2, 69₁₂).

vagnamenn, m. pl., *Kjørende, omrejsende Kjøbmænd*: Þar vóro fyrir vagnamenn nökkurir nýkomnir, er óku um landit með kaup-eyri sinn (Cl. 18₆₂).

vagnborg, f., *Vognborg*: Þeirra óvinir settu eina v. í kring um þá (Eint. 149₉).

vagnbryggja, f., (vagn, *Karls-vognen*; bryggja, *Bro, Vej*), *Karlsvognens Vej, Himmelen*: vagnbryggju tyggi, *Himlens Konge, Gud* (Ps. 510₁₂).

vagnhlass, n., *Vognlæs*: Fóru

- menn þá leið með v. mikit, þat er øxn vóru fyrir beittir (Hms. 2, 39₃₀). Fóro menn með v. mikit þessa göto ena sömo (43₂₂).
- vagnkarl**, m., *Fragtkusk*: Enn es vagnkarlarnir kómo at, þar es hann svaf á götonni, þá vildo þeir vekja hann (Hms. 2, 43₂₄).
- vakanda**, *ger. n. (vigilandum)*; v. er, *man bör vaage*: V. er öllom trúföstm, *alle troende bör vaage*, (H. 62₂₇). Því væri skynsamri sál v. (Hms. 1, 68₃₅).
- vakandi**, p., *vaagen*: þá þræla, er hann fynde vakendr (H. 62₁₇). Dróttinn hét vegsemp vököndom (62₂₉).
- vakrleiki**, m., *Aarvaagenhed*: Syngst ok hvárki með slíkum vakrleika sem fyrr (Hms. 2, 366₃).
- vakrliga**, adv., *med Aarvaagenhed, med Iver*: um alla nóttina v. staðfastir í guðs lofi (Hms. 2, 402₆). Ek girntumst jafnan v. til sjálfs hans sýnar (426₁₇).
- vakrligr**, a., *aarvaagen, onhyggelig, virksom*: sem marga varðhaldsmenn ok trúlynda hefði hann skipat til vakrligrar umhyggju (Hms. 2, 143₂₁). Skyldi ok hvárttveggja fylgja,
- hræzla hjartans ok vakrlig viðkomning váru hjarta (545₇). geyma dróttinligrar hjarðar með vakrligri áhyggju (Mar. 405₁₅).
- vakrt**, adv., *hurtigt*; *comp.* vakrara: Hinn annarr lærisveinn hljóp vakrara fram (Jóh. 20₄).
- vakt**, f., *Vagt*: Guðs líkami var grafinn í jörð, / enn Gyðingar héldu v. (Krossv. 20₂, Bs. 2, 562).
- vakta** (a), *vogte, varetage; tilvejebringe, skaffe, levere*: Þessu næst er þat segjanda, hversu Nicholaus vaktar geymsluna (Hms. 2, 143₃₀). Vagnamennirnir vóru til fengnir at segja þeim leið ok v. þeim dagligan kost (Cl. 24₂₃). V. inn, *bringe ind*: fyrr enn landtjaldit er sótt ok inn vaktat í kongsdóttur féhirzlur (133₁).
- vaktan**, f., *Bevogtning*: Sumir eru skipaðir til söngs ok sömiligrar þjónostugerðar, aðrir til vöku ok náttligrar vaktanar (Hms. 2, 139₃₅).
- vaktari**, m., *Vogter, Vægter*: V. sá, sem plagaði port (Fil. r. 5, 27₁).
- val**, n., *Valg*: Hann átti þá góð vól á, at kjósa sér hirðmenn (Frþ. 42₄ = Hkr.

SKÝRSLA

um

GAGNFRÆÐA SKÓLANN Á MÖÐRUVÖLLUM

fyrir

SKÓLA ÁRID 1883—84.

AKUREYRI.

PRENTARI: BJÖRN JÓNSSON.

1884.

Á skólaári þessu voru 25 lærisveinar á skólanum, og var þeim eftir miðsvetrarprófið (í Febrúarmánuði) raðað þannig:

E F R I B E K K U R.

1. Hjálmar Sigurðsson.
2. Sveinn Ólafsson.
3. Þorgils Þorgilsson.
4. Bjarni Jónsson.
5. Eggert Snorrason.
6. Benidikt Þórarinsson.
7. Sigurður Júlíus Sigurðsson.

N E Þ R I B E K K U R.

1. Jóhannes Þorkelsson (f. ¹⁵/₁ 61), sonur Þorkels Guðmundssonar bónda á Syðrafjalli í Þingeyarsýslu (nýsveinn).
2. Jón Júlíus Sigtryggsson (f. ²²/₇ 62), sonur Sigtryggs bónda Jónass. á Stóraharni í Eyafirði (nýsveinn).
3. Jóhann Bjarnason (f. ¹⁶/₃ 57), frá Knararnesi í Mýrasýslu, sonur B. heitins Benidiktssonar bónda á Knararnesi (nýsveinn).
4. Þórður Gunnarsson.
5. Árni Bjarnarson.
6. Þorbjörn Magnússon (f. ²⁸/₁₂ 59), frá Hólum í Reyðarfirði, sonur M. heitins stúdents Gíslasonar á Hrafnabjörgum í Dalasýslu (nýsveinn).

7. Björn Finnbogason.
8. Stefán Árnason.
9. Jón Sigurðsson Hjaltalín (f. $\frac{2}{4}$ 71), frá Möðruvöllum í Hörgárdal, sonur S. trésmíðs Andrés-sonar á Ísafirði (nýsveinn).
10. Kristján Ásgeir Benidiktsson (f. $\frac{2}{6}$ 61) frá Ási í Kelduhverfi, sonur B. heitins Andrés-sonar bónda á Ási (nýsveinn).
11. Sigfús Sveinbjarnarson.
12. Viggo Emil Vedholm.
13. Þorsteinn Jónsson (f. $\frac{1}{3}$ 63), sonur Jóns bónda Þorsteinssonar á Kirkjubóli í Norðfirði í Suðurmúlasýslu (nýsveinn).
14. Friðrik Guðjónsson.
15. Einar Ólafsson (f. $\frac{1}{12}$ 65), sonur Ó. Guðmundssonar bónda á Firði í Mjóafirði í Suðurmúlasýslu (nýsveinn).
16. Björn Frímann Jósafatsson (f. $\frac{7}{6}$ 69), sonur J. Sigvaldasonar bónda á Gili í Svartárdal í Húnavatnssýslu (nýsveinn).
17. Torfi Steinsson (f. $\frac{10}{9}$ 69), sonur S. heitins Torfa-sonar prests að Árnesi í Strandasýslu (nýsveinn).
18. Stefán Jónsson (f. $\frac{19}{3}$ 65), sonur J. bónda Jónssonar á Munkaþverá í Eyafjarðars. (nýsveinn).

KENNSLUGREINIR:

Íslenska	var kennd í Efri bekk	4 stundir í viku.			
—	—	- Neðri bekk	4	—	- — = 8 st.
Danska	—	- Efri bekk	4	—	- —
—	—	- Neðri bekk	5	—	- — = 9 —
Enska	—	- Efri bekk	5	—	- —
—	—	- Neðri bekk	5	—	- — = 10 —
Saga	—	- Efri bekk	3	—	- —
—	—	- Neðri bekk	2	—	- — = 5 —
Landafræði	—	- Efri bekk	3	—	- —

Landafræði var kennd í Neðri bekk	4 stundir í viku =	7 st.
Náttúrfræði ——— - Efri bekk	6 — - —	
——— ——— - Neðri bekk	6 — - — =	12 —
Stærðarfr. ——— - Efri bekk	5 — - —	
——— ——— - Neðri bekk	4 — - — =	9 —
Söngfræði ——— - Efri bekk	1 — - —	
——— ——— - Neðri bekk	1 — - —	
——— ——— - báð. bekkj.	1 — - — =	3 —
Leikfimi ——— - — —	1 — - — =	1 —
samtals í viku		<u>64 st.</u>

Jón A. Hjaltalín kenndi:

Íslenzku	8 st.	
Ensku	10 —	
Sögu	2 — =	20 st.

Þorvaldur Thoroddsen kenndi:

Náttúrfræði	12 st.	
Sögu	3 —	
Landafræði	7 — =	22 —

Halldór Briem kenndi:

Stærðarfræði	9 —	
Dönsku	9 —	
Söngfræði	3 —	
Leikfimi	1 — =	22 —
samtals		<u>64 st.</u>

YFIRLIT YFIR ÞAÐ, SEM LESIÐ VAR.

Í Íslenzku voru lesnar í Neðri bekk Skýringar hinna málfræðislegu hugmynda eptir H. Kr. Friðriks-son. Einnig voru lærisveinum lesin fyrir helztu atriði úr íslenzkri málfræði og kenndar hinar almennustu málfræðislegu hugmyndir. Í Wimmers Oldnordisk Læsebog var lesið frá bls. 1—62. Í efri bekk var lesið í

Wimmers Oldnordisk Læsebog frá bls. 57—135. Málfræðin var lesin upp aptur. Lærisveinar lásu ágríp af bókmenntasögu Íslands aptur að 1400 eptir fyrirlesturum.

Ritgjörðir voru gjörðar einu sinni í viku í báðum bekkjunum.

Í **Dönsku** var lesið: Í Neðri bekk Dansk Læsebog ved M. Matzen, anden Del frá bls. 5—103; eunfremur var lauslega farið yfir Fjörutíu tíma í Dönsku eptir Þorstein Egilsson. Lærisveinar gjörðu einn stýl á viku. Í Efri bekk voru lesnir nokkrir kaflar í Matzens Læsebog, anden Del, en mest þó í Hjorts Börneven, anden Afdeling. Lærisveinar gjörðu einn stýl eða ritgjörð á viku. Í báðum bekkjum voru piltar vandir á að tala Dönsku og skilja hana, þegar hún er töluð.

Í **Ensku** var lesin í Neðri bekk Ensk lestrarbók eptir Jón A. Hjaltalín. Í Efri bekk var lesið í Nelson's Royal readers nr. VI frá bls. 1—238. Skriflegar æfingar voru tvisvar og þrisvar í báðum bekkjum, og í flestum kennslutímum voru lærisveinar æfir í að tala Ensku og skilja, þegar hún er töluð.

Í **Sögu** var í Neðri bekk lesið Ágríp af sögu Íslands eptir Þorkel Bjarnason. Í Efri bekk var lesið Ágríp af mannkynssögunni eptir Pál Melsted, bókin öll með ýmsum munnlegum viðaukum.

Í **Landafræði** var í Neðri bekk lesin Lýsing Íslands eptir Þorvald Thoroddsen, bókin öll og Ágríp af landafræði eptir Ed. Erslev aptur að Ameríku. Í Efri bekk var endurlesin Lýsing Íslands eptir Þorvald Thoroddsen, bókin öll, og Ágríp af landafræði eptir Ed. Erslev. Lesið var fyrir um ýmislegt, svo sem um Indland, Indlandseyjar, Miðameríku, Vesturheimseyjar, ofl.

Í **Náttúrufræði** var lesið í Neðri bekk: Um eðli og heilbrigði mannlegs líkama eptir Jónas Jónassen, bókin öll; Dýrafræði eptir Benedikt Gröndal, öll bókin;

lesið um krystallafræði, steinafræði og jarðfræði eptir eldri fyrirlestrum; auk þess var lesin fyrir all löng lýsing á hinum einstöku tímabilum jarðmyndunarinnar. Í Efri bekk var lesin Planteriget's Naturhistorie ved Chr. Vaupel, öll bókin. Kortfattet Chemi til Brug for Skoler af S. M. Jørgensen, öll bókin. Í eðlisfræði var lögð til grundvallar Eðlisfræði eptir Balfour Stewart. Lesið fyrir um helztu ræktaðar plöntur og nyt-samar jurtir, um rafurmagnt ofl.

Í **Stærðarfræði** var í Neðri bekk farið yfir fjórar höfuðgreinir í heilum tölum og brotum, þríliðu (beina, öfuga og samsetta), prósentureikning, félagsreikning, kvaðratrót og flatarmál. Reikningsbók Eiríks Briems var höfð við kennsluna. Í Efri bekk var endurlesin þríliða (bein, öfug og samsett), prósentureikningur og félagsreikningur; síðan var lesinn rentureikningur og blöndunarreikningur, almenn undirstaða í bókstafa-reikningi og kúbíkrót. Í rúmmálsfræði var kennt að reikna út og mæla almennar geometriskar og stereometriskar myndir, ennfremur var sýnd aðferð við einfalda landmælingu. Í talnafræðinni var Reikningsbók Eiríks Briems höfð við kennsluna, í rúmmálsfræðinni að nokkru leyti fyrirlestrar eptir Þórð Thoroddsen, en mest var þó kennt með munnlegum og skriflegum æfingum.

Í **Söngfræði** var í Neðri bekk lesin söngfræði eptir Jónas Helgason aptur að moll-tónstigum. Í Efri bekk var endurlesin söngfræði eptir Jónas Helgason. Lærisveinar í báðum bekkjum höfðu einusinni í viku söngæfingar sameiginlega. Sönghepti Jónasar Helgasonar voru höfð við söngæfingarnar.

Í **Leikfimi** voru piltum í báðum bekkjum kenndar einföldustu líkamsæfingar, limaburður og stökk.

BÓKASAFN SKÓLANS.

Keyptar bækur:

Fornaldar sögur Norðrlanda, 3 bd. Kh. 8° 1829—30.

Rit þess Ísl. Lærdómslista félags. 15 bd. Kh. 1781—96*.

Burtfararpróf var haldið 7.—10. Maí, og gengu 6 lærisveinar Efri bekkjar undir prófið. Davíð Guðmundsson prófastur og Tómas Hallgrímsson prestur voru prófdómendur.

Prófið var allt skriflegt, og voru þessar spurningar lagðar fyrir lærisveina til úrlausnar.

I. Í ÍSLENZKU:

1. Hverjar eru helztu orsakir til þess, að hljóðstafir hafa orðið breiðir, þar sem þeir áður voru grannir?
2. Segið mismun á 1. og 2. hneigingarflokki karlkynsorða í sterkri hneigingu?
3. Hvað eru persónulausar setningar, og hvernig eru þær hafðar í Íslenzku?
4. Skrifid stutta ritgjörð um orðið: „þjóðvili“.
5. Greinið þessa setningu nákvæmlega og lýsið setninga skipun: „Mætti hann þór miðra garða, ok hann þat orða alls fyrst of kvað“.
6. Segið frá Eddunum og innihaldi þeirra.
7. Hvað var „Algorismus“?
8. Segið frá Konungsskuggsjá.

II. Í DÖNSKU:

1. Snúið á Íslenzku: Vi erfare alle at andre Menneskers Domme have megen Inflydelse paa os, at de ofte bestemme vor egen Dom, at de snart holde os

*) Þareð skýrslan kemur fyr út en vant er, eru bækur þær, sem pantaðar hafa verið þetta ár, enn ekki komnar.

fil baget ra det, vi ellers ville gjøre, snart tilskynde os til det, vi ellers ville efterlade. Dette skal ogsaa være saa, thi svage og indskrænkede som vi ere, behöve vi mangan Gang Veiledelse af dem, der see klarere end vi. Men omendskjönt disse Domme i Almindelighed vare rigtigere end de ere, burde vi dog kun tillade at de virkede paa os som en Paamindelse, ikke som Tvang; thi blindt skulde vi ikke følge dem og selv naar de anvise os det rette, vilde vi kun have liden Fortjeneste af at gjøre det, dersom det blot var andres Overbevisning vi fulgte, ikke vor egen.

2. Snúið á dönsku: Ísak Newton átti hund einn litinn, sem hann kallaði Demant. Einn dag vildi maður einn tala við Newton og gekk hann þá með honum inn í næsta herbergi. Eptir fáein augnablik kom hann aptur og sá þá handrit eitt, sem hann hafði verið að skrifa í mörg ár og hafði þá nærri lokið við, í björtu báli á borðinu; Demant hafði nefnilega rutt ljósi um koll. Það má nærri geta, hve Newton hafi sárnað, að sjá margra ára verk þannig eyðilaggt, þó barði hann ekki hundinn, en mælti einungis: „Ó Demant, Demant, þú veizt litið um skaða þann, sem þú hefir gjört“.
3. Srifíð stutta ritgjörð um, hvaða gagn maður hafi af að ferðast um önnur lönd.

III. Í ENSKU:

1. Skrifíð upp (eins og lesið er fyrir): It would take too long to tell all the stirring events that followed; enough to say that Egill, before he quitted Norway in his single ship, slew Bergöundur and his friends on an island, and ran down the ship of one of the king's sons at sea. The property he never wholly recovered; but Arinbjörn who was as openhanded as Egill was the reverse, begged Egill to take from

him the value of his Norwegian lands in money as he could not get justice for his friend in Norway.

2. Snúið á Íslenzku:

Is this a reality? or is your Christianity a romance, and your profession a dream? No ; I am sure that your Christianity is not a romance, and I am equally sure that your profession is not a dream. It is because I believe this that I appeal to you with confidence, and that I have hope and faith in the future. I believe that we shall see, and at no very distant time, sound economic principles spreading much more widely amongst the people; a sense of justice growing up in a soil which hitherto has been deemed unfruitful; and — which will be better than all — the churches of the United Kingdom, the churches of Britain, awaking as it were from their slumbers, and girding up their loins to more glorious work, when they shall not only accept and believe in the prophecy, but labour earnestly for its fulfilment, that there shall come a time — a blessed time, a time which shall last for ever — when „nation shall not lift up sword against nation, neither shall they learn war any more“.

3. Skrifid stutta ritgjörð um vináttu.

4. Snúið á Ensku: Margar og ýmislegar tilraunir hafa verið gjörðar af ýmsum þjóðum frá því í fornöld til vorra daga, til þess að komast að norðurheimskauti jarðarinnar, eða svo nærri sem lengst varð. Atrennur til þessa hafa verið gjörðar frá ýmsum hliðum, ýmist að austan, ýmist að vestan, en ekki hefir heppnast að ná norðar heldur en lítið eitt norður fyrir 80ta mælistig. Margar Norðurálfu þjóðir hafa reynt sig á þessu fyrirtæki og kostað til ærnum peningum, en þó sýnist takmarkið enn vera eins fjarri, eins og þegar Tómas skáld kvað í rimunum af skáld-Helga.

Garpar fóru í Greipar norður,
Grænlands er þar bryggju sporður.

Menn hafa orðið að gefast upp hér um bil á sama svæði, þar sem nú er kallað Smiðs-sund, og eptir að víða hefir verið leitað fyrir sér, eru menn nú sem stendur einna flestir komnir á það, að þar muni vera helzt á að leita til að komast alla leið norður.

IV. Í S Ö G U.

1. Segið stuttlega sögu Alþingis frá því, að það hófst og til þessa tíma.
2. Segið frá Brynjúlfi Sveinssyni og því, sem gjörðist á hans dögum.
3. Segið frá óárunum 18. aldarinnar.
4. Segið frá afreksverkum Alexanders mikla.
5. Segið frá Sullu.
6. Nefnið helztu viðburði í 30 ára stríðinu.
7. Karl mikli.
8. Segið helztu viðburði í sögu Napóleons eptir það, að hann fór af stað til Rússlands.
9. Frelsisstríð Grikkja.
10. Segið hið merkasta úr sögu Prússa frá 1864 til vorra daga.

V. Í L A N D A F R Æ Ð I :

1. Lýsið jöklum á Íslandi.
2. Helztu stöðuvötn á Íslandi.
3. Lýsið sauðfjárræktinni á Íslandi.
4. Helztu bæir í Svíaríki.
5. Lýsið Hollandi.
6. Landslag á Frakklandi.
7. Segið frá Kína og Kínverjum.
8. Vestur hálendi í Afríku.¹
9. Ár og vötn í Asíu.
10. Lýsið Vesturheimseyum.

VI. Í NÁTTÚRUFRAÐI:

1. Hver eru bein í höfði mannsins?
2. Hver eru innýfli mannsins og hvar liggja þau?
3. Lýsið lifrinni.
4. Lýsið smokkfiski.
5. Af hverju kemur sullaveikin?
6. Hverjar eru aðaldeildir dýraríkisins og helztu einkenni hverrar?
7. Lýsið dupptberum og dupptvegum jurtanna.
8. Hvernig eru rætur jurtanna?
9. Sóleyarflokkurinn.
10. Belgjurtir.
11. Hvernig er hin innri bygging blaðsins hjá blómjurtunum.
12. Hvernig má sundurliða vatn?
13. Brennisteinn og helztu sambönd hans.
14. Helztu Calcium-sambönd.
15. Lýsið teningskerfinu og berið það saman við trikliniska kerfið.
16. Við hvað miða menn hörku steina?
17. Hvernig er basaltið samsett og hverja breytingar verða á því við áhrif lopts og lagar?
18. Lýsið eldfjöllum.
19. Hvernig halda menn að standi á jarðskjálftum?
20. Segið hina helztu fysisku og kemisku eiginlegleika loptsins.
21. Lýsið loptdælu.
22. Hvað er það, sem kallað er falinn hiti?

VII. Í STÆRÐAFRÆÐI.

1. Tveir menn byrjuðu litla verzlun um nýár með 700 kr. Þar af lagði A til 400 kr. en B 300. Eptir tvo mánuði lagði A til 500 kr. og einum mánuði síðar lagði B til 600 kr. Við árslok var gróðinn 480 kr. Hve mikið bar hvorum?

2. 18 menn geta hlaðið túngarð á 36 dögum, en þegar þeir eru búnir að hlaða í 14 daga, ganga 6 menn frá; hve lengi eru hinir, sem eftir eru að ljúka við garðinn?
3. Tún eitt er 16 dagsláttur að stærð. A slær það á 15 dögum og B á 18 dögum; þeir slá báðir á því í 3 daga; þá hættir B, en A heldur áfram í 3 daga til, þá kemur C í slæuna, og ljúka þeir A og C við að slá túnið á 4 dögum. Hve lengi væri C að slá það einn?
4. Maður einn fékk sonum sínum 1001 krónu, og sagði að A. skyldi eiga $\frac{1}{2}$, B. $\frac{1}{3}$, C. $\frac{1}{4}$ og D $\frac{1}{5}$ af þeim. Nú fundu synirnir að ómögulegt var að skipta eftir brotunum og skiptu þeir þá þannig, að hlutir þeirra stóðu í sömu hlutföllum og brotin. Hve mikið fékk hver?
5. Maður einn á að borga 1000 kr. eftir 3 ár, en fær afslátt, sem svarar 5% rentu um árið, ef hann borgar þegar í stað. Hver er munurinn á þeirri upphæð, sem hann ætti þá að borga, ef bæði er reiknuð renta og renturenta?
6. Ellipsamyndaður sáðgarður er 40 faðmar á lengd. Brennipunktarnir eru 4 faðma frá endanum hvor um sig. Hve breiður er garðurinn um miðjuna?
7. Í þríhyrning er ein hliðin 12 fet, önnur 8 fet, þriðja 6 fet. Hve stór er radius í innrituðum sirkli?
8. Skurður einn er 30 faðma langur. Hann er 6 fetu breiður í botninum, en helmingi breiðari að ofanverðu. Hliðar hans hafa báðar sama halla og hæð hveirrar fyrir sig er 5 fet. Hve mörg teningsfet af mold hafa verið tekin upp úr skurðinum?
9. Kolla, sem alstaðar er jafnvíð, er að innnanmáli 20 þuml. á hæð og tekur 40 potta. Hve stórt er þvermál hennar, þegar 54 tenings þumlungar eru í pottinum?

10. Í holri kúlu úr steypujárni er þvermálið 11 þumlungar og járneð í kúlunni er alstaðar 3 þuml. á þykkt. Hve þung er þessi holkúla, þegar kúbikfet af vatni er 62 ρ og steypujárn er 7,2 sinnum þyngri en vatn.
11. Menn nokkrir fóru til fjárkaupa með 5,832 kr. Hver þeirra keypti jafnmarga sauði og mennirnir voru og jafnmargar krónur kostaði hver sauður. Hve mikið kostaði þá sauðurinn, og hve margir voru sauðirnir alls?

VIII. Í SÖNGFRÆÐI.

1. Hvernig er nótum skipt?
2. Hvaða takttegundir kallast frumtakttegundir og hvernig útleiðast aðrar nýjar af þeim?
3. Hvaða takttegundir kallast nískiptar og hvernig fellur áherzlan á takthluta þeirra?
4. Hvaða tónasvið nær mannsröddin yfir vanalega, og yfir hverja af þeim tónum ná hinar fjórar raddir, bassi, primobassi, alt og sopran, hver fyrir sig?
5. Hvernig er það táknað, er syngja skal með vaxandi og minnkandi styrk, og með vaxandi og minnkandi flýti.
6. Hve margskonar eru molltónstigar og hver er munur þeirra?
7. Hvaða tónflutningsmerki eru skoðuð sem eiginleg á molltónstigum og hver er reglan fyrir fjölgun þeirra?
8. Sýn E-dúr og sönghæfan, F-moll. með uppdrætti.
9. Hvaða þýðingu hefir forslagið?
Eptirfylgjandi tafla sýnir einkunnir þær, er lærisveinar fengu í burtfararprófinu.

Möðruvöllum í Hörgárdal 14. Maí 1884.

Jón A. Hjaltalín.

EINKUNNIR VIÐ BURTFARARPRÓF 1884.

N ^o .	Nöfn	Íslenzka	Danska	Enska	Saga	Landa- fræði	Náttúru- fræði	Stærðar- fræði	Söng- fræði	Aðalein- kunn
1	Sveinn Ólafsson . .	dável	dável +	vel +	ágætl. —	ágætl. —	ágætlega	ágætl. —	dável	1. 58
2	Hjálmar Sigurðsson .	dável	vel —	vel	ágætlega	ágætl. —	ágætlega	ágætlega	ágætl. —	1. 55
3	Bjarni Jónsson . .	vel	dável +	dável	dável	dável	dável +	laklega	dável —	1. 48
4	Þorgils Þorgilsson .	vel +	laklega	laklega	dável +	dável +	dável —	dável, +	dável	2. 43
5	Eggert Snorrason .	vel	vel	lakl. +	dável —	dável +	vel	vel	dável —	2. 42
6	Sigurður J. Sigurðsson	laklega +	vel —	laklega	vel +	dável —	vel +	vel	dável	2. 37